

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Хрыстос уваскрэсьне!

Велікоднае пасланьне а.Аляксандра Надсана — старонка 2. Велікодны стол — старонка 44.

Невыязная мадэль

Мяккія візвязы санкцыі Эўрразвязу: чыя гэта перамога. Піша Віталь Тарас. Старонка 20.

Зъмена вех, альбо Ліст да Кангресу — II

Павінны застасца — Мілінкевіч і Казулін. Але

павінна адбыцца ратацыя на чале апазыцыйных сілаў. І галоўнае — калі б Лукашэнка паспрабаваў дзеля захаванья сувэрэнітэту Беларусі ўступіць у перамовы з Захадам, апазыцыя не павінна замінаць яму. Мяркуе Аляксандар Фядута. Старонка 9.

“Мы самі сабе ня верылі, што выстаялі”

Ці маглі падзеі 19—25-га разывіваща інакш? Апытаныне “НН”. Старонка 12.

Хрысьціянізацыя праваслаўя

Камэнтар Пётры Рудкоўскага. Старонка 4.

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»

проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя звязраеца з просьбай ахвяраваць на выданье. Старонка 35.

камэнтары

Пётра Рудкоўскі.
Хрысьціянізация
праваслаўя 4

Віталь Сіліцкі. Пачатак
рэвалюцыі духу 6

Аляксандар Фядута.
Зъмена вехаў,
альбо Ліст
да Кангрэсу — II 9

Віталь Тарас.
Невыязная мадэль 20

Андрэй Павач.
Школьная рэформа:
што маём і
што шукаем 22

Аляксандар Класкоўскі.
Паталёгія ці лёгіка
пату? 24

рэакцыі

«Страна риснула миру
сказать «нет» 15

Наталька Харытанюк.
Не было б
нацыяналізму — не
было б і свабоды 18

Наталка Бабіна.
Дзе пацуکі, Сыцяпан? 18

Міхал Чарвінскі.
Вясна-2006: патрэбны
план 19

Сяргей Прывулукі.
Эпілёг (які дапускае
працяг) 23

люстра дзён

Ці маглі падзеі 19—
25-га разъвіаца 25

Наша Ніва

інакш? Апытаньне
«Нашай Нівы» 12

Як я сядзеў з сынам
Кулей 16

Хома будзе вучыцца
ў Вене 26

«Французкі пэрыяд»
жыцьця Беларускага
ліцэю 27

Флэш-мобы 28

левым вокам

Фэльетон Лёліка
Ушкіна 25

хроніка

Лісты зь лесу.
Павал Севярынец:
Стасік, які бачыў
Шушкевіча 30

Хроніка супраціву 30

Памяці Канстанціна
Мысліўца 34

пошта рэдакцыі

Лісты і водгукі 37

Жыцьцё ў баразьне.
Споведзь шматдзетнай
маці 38

культура

Фэлікс Аксёнцаў: Мы
атрымалі сваё 40

Мужнасьць Анатоля
Клешчука 41

Альбом пераможных
песень 42

літаратура

Павал Касцюковіч.
Боб з канапель 43

газэтка дзеткам

Наша
Плястыляндыя 45

Крыху пра свабоду

Велікоднае пасланьне
айца Аляксандра Надсана.

Хрыстос Уваскрас! Усюды радасьць,
Усё глядзіць сымляей, с্বятлей:
Вялікі Мучанік, здаецца,
Абняў ўсіх ласкаю сваей.

Так Янка Купала ў кароткіх словаах перадаў, як
толькі ён умеў, радасьць, якую адчувае кожны, хто
зразумеў сутнасць Велікоднага съята.

Вялікдзень таксама называюць Пасхаю, словам
трабэрскага паходжання, якое азначае «пераход».
Пра гэта прыгожа кажа съяты Ян Дамаскін у сваёй
велікоднай песьні: «Уваскрасенія дзень,
уздадуемся. Людзі: Пасха Гасподня. Пасха! Бо вось
ад съмерці да жыцьця і ад зямлі да неба Хрыстос Бог
перавёў нас, якія пяём песьню перамогі».

Такім чынам, Вялікдзень — гэта съята пераходу ад
няволі съмерці да свабоды вечнага жыцьця, съята
аднаўлення ўсяго тварэння ў Хрысьце Ісусе.

Радасьць Велікоднага съята не павінна даць нам
забыцца на Вялікую Пятніцу, калі, здавалася,
цёмныя сілы атрымалі поўную перамогу над
Хрыстом, асудзіўшы Яго на пакуты і крыжовую
съмерць, зняважыўшы і пазбавіўшы Яго ўсякай
годнасці. Але яны памыліліся. Адзін з герояў
аповесыў Васіля Быкова так казаў пра палон: «У
палоне чалавек губляе ўсё, што начапляла жыцьцё...
Застаецца адно толькі пры ім — яго душа. Як у
Ісуса». А сам Хрыстос сказаў: «Ня бойцеся тых, што
забіваюць цела, а душы забіць ня могуць, а бойцеся
болей таго, хто можа і душу, і цела згубіць у гене»
(Мц 10:28). Памылка ворагаў Хрыста была, што яны
за дачаснымі зямнымі вартасцямі ня бачылі вечных
і духоўных. Таму яны былі бясьцільныя супраць
Хрыста, які, зняволены і зняважаны, захаваў
свабоду душы і, вісячы на крыжы, маліўся за тых,
што зьдзекаваліся зь Яго: «Ойча, прабач ім. Бо яны
ня ведаюць, што чыняць».

Нядайна ў Беларусі адбываліся падзеі, пра якія
загаварыў увесь съвет, калі сотні беларусаў,
пераважна юнакоў і дзяўчат, апнуліся ў вязніцы
за тое, што жадалі лепшай долі для свайго народу.
Мяне ўразілі словаў адной маладой патрэблей, якая
на пытаньне карэспандэнта, як яна сябе адчувала ў
турэмнай камэры, адказала (цытую з памяці): «Мы
адчуваў сябе свабоднымі». Мне здаецца, што ў
свайм разуменіні свабоды яна, магчыма нават не
здаючы сабе з гэтага справы, вельмі блізка падышла
да разумення сутнасці Вялікадні.

Дык вось такога разумення свабоды, што ідзе ў
пары з духоўным разъявленьнем, хочацца
пажадаць усім нам у гэты радасны дзень
Уваскрасенія Хрыстова.

**а.Аляксандар Надсан, апостальскі візитатар
для беларусаў-каталікоў замежжа
Вялікдзень-2006**

у кнігарнях з 13 красавіка

4 - 2006

ПАДПІСНЫ ІНДЕКС

ARCHE

4 - 2006

Эндрю Ўілсан, Нярыюс Пракавячус
Урокі «джынсавай рэвалюцыі»

Алеся Анціпенка, Алеся Лагвінец
Ці мае Мілінкевіч будучыню?

Ірина Жарнасек
Я не баюся слова «свабода»

Патрык Суржаднік
Эўрапеана

ПАДПІСНЫ ІНДЕКС 00345

Здавалася, «нічога ня ведаць» і «ня мець нічога супольнага з» сталіся прынцыпамі функцыянальня Беларуское Праваслаўнае Царквы. Аднак здарыліся дзьве нечаканыя падзеі... Камэнтуне Пётра Рудкоўскі.

Што рабіць з гэтым грэшным съветам?

Адзін з адказаў на гэтае мэтафізычнае пытаньне можна знайсці ў выказваныні старшыні Сыноду Расейскай Праўдзіваслаўнай Царквы (РППЦ) архіяпіскапа Ціхона, які камэнтуе выбары ў Беларусі і Ўкраіне: «Усе без вынятку палітычныя сілы заінфектаваны духам, чужым хрысьціянству, і ў першу чаргу духам пыхі і самаўслáўлення». Якая практичная выснова з такога мэсыджу? Высновы, як аказваеца, могуць быць розныя.

Па-першас, можна зрабіць маленькую праўку: скасаваць у выказваныні цытаванага герарха «усе без вынятку» і прыняць, што ўсё ж такі існуе на гэтай зямлі «горад Божы» і яго багабойныя валадар, вольны ад усякай пыхі і самаўслáўлення. Такую выснову, відавочна, робіць слáўны аўтар шэрагу пропагандысцкіх фільмаў Юры Азаронак. Яго «Дзеці хлусьні», «Кансыпралягія», а цяпер яшчэ «Духоўная вайна» не пакідаюць сумневаў, што сілы Дабра і Зла разъмаркоўваюцца строга па лініі: беларуская апазыцыя, асабліва нацыянальна арыентаваная (структуры Зла), — беларуская ўлада пасля 1994 году (сіла і гарантыві Дабра).

Па-другое, можна заніць пазыцыю татальнага адмáўлення. Ідеалам тут ёсьць пасъядоўнае дыстанцыяванье ад усякіх палітычных працэсаў, бескампрамісная крытыка «сучаснай культуры» і прынцыповы недавер якім-кольвечы съвецкім інстытутам. Падаеца, што такую пазыцыю дэмантруе айцец Аляксандар Яцкевіч, які, адказваючы на заўвагу карэспандэнта пра тое, што Паўлічэнка, якога Праваслаўная Царква ўзнагародзіла ордэнам съв.

Хрысьціянізацыя праваслаўя

князя Ўладзімера, падазраеца міжнароднай супольнасцю ў злачынствах, гэтак сказаў: «Ні Царква, ні наш прыход не прымаюць удзелу ў палітычных акцыях, нічога супольнага мы з гэтым ня маём і ня ведаем нічога». Вось так: «нічога ня ведаць» і «ня мець нічога супольнага з» могуць стацца прынцыпамі функцыянальня Царквы.

Як можна ацаніць гэтыя дзьве пазыцыі, зыходзячы зь першапачатковай місіі Царквы? Наконт спадара Азаронка дык можна ўпэўнена сказаць, што ў яго «хрысьціянскасць» паверыць гэтаксама складана, як паверыць у «хрысьціянскасць» Савецкага Саюзу, распад якога так засмучае аўтара «духоўных войнаў». Што датычыць другой пазыцыі, дык яна да болю нагадвае фарысэізм часоў Ісуса Хрыста. Сама ідэя фарысэізму («форызэі» ад «пэрушым» — адгароджаныя, аддзеленныя) палягае ў тым, каб «ня мець нічога супольнага» з тым, што нячыстае. Адзіным адрозненнем паміж пазыцыяй фарысэяў і праваслаўнымі прыхільнікамі прынцыпу «ня мець нічога супольнага з» ёсьць, бадай, тое, што фарысэям ня быў уласцівы канфармізм, у той час як у словах айца Аляксандра гэтая загана даволі яскрава заўважаеца. Не патрэбна шмат аналітыкі, каб зразумець, што ўзнагароджаныне Паўлічэнкі ордэнам Праваслаўной Царквы было выразным актам ляяльнасці ня толькі ў стасунку да гэтага СОБРаўца, але і ў стасунку да ўсіх систэм, якую ён рэпрэзэнтуе. Фарысэі ніколі не дазволілі б сабе такіх актаў ляяльнасці ані ў стасунку да Ірада, ані тым больш Понція Пілята.

Апошнім часам здарылася ўва ўлоньні Праваслаўнае Царквы тое,

што дазваляе спадзявацца: гэтыя дзьве названыя намі пазыцыі паддаюцца перагляду. Нядаўна кіраўніцтва БПЦ выступіла супраць паказу фільмаў Юр'я Азаронка на праваслаўнай выстаўцы-ярмарцы «Вербны кірмаш». Больш за тое, Праваслаўная Царква ў Беларусі на практицы засведчыла, што не падтрымлівае дзейнасці фонду «Праваслаўная ініцыятыва», які спэцыялізуе ў выдаваныні літаратуры агрэсіўна-шавіністичнага характару.

Словы Ісуса Хрыста: «Ня кожны, хто кажа «Господзе, Господзе», увойдзе ў маё Царства», а таксама Яна Багаслова: «Дас্যледуйце духі, бо ня кожны дух — ад Бога», здаеца, усур'ёз узяты пад увагу праваслаўнымі ўладамі. Хрысьціянства адпачатна было паддадзена небясьпецы інструменталізацыі з боку розных сілаў. Бывае, узынікае спакуса «аддацца» якой-небудзь палітычнай сіле ды яшчэ вераломна апраўдацца: гэтая ўлада — ад Бога. Бывае, узынікае спакуса, як у Казуліна, выкарыстаць рэлігійныя пачуцьці людзей дзеля здабыць палітычных дывідэндаў (ягоная блузънерская інтэрпрэтацыя словаў «избавь нас от лукавого»). Бывае, узынікае спакуса «нічога ня ведаць» і «ня мець нічога супольнага з», хоць Ян Багаслоў заклікае да нечага адваротнага: *дас্যледаваць духі*.

Менавіта да гэтага — дас্যледаванья і распазнаванья духаў — і паклікані ў першу чаргу Царква. А асаблівую ўвагу ў гэтым распазнаваньні трэба звяртаць на тых «духі», якія так ахвотна карыстаюцца рэлігійнай рыторыкай і заўзята вядуць «духоўныя войны». Но, як кажа старадаўняя мудрасць: *corruptio optimi pessime*: псанынне таго, што найлепшае — рэч найгоршай.

9 красавіка Вернуло наядзело съялткалаі катакі, 16-га — праваслаўныя.

Пачатак рэвалюцыі духу

Няўдачу беларускага Майдану запраграмавалі ня дзеяньні апазыцыі, а адсутнасць рэвалюцыйнай сітуацыі. Але скатаць вялікі камяк сънегу немагчыма без таго, каб першапачаткова не зъляпіць невялічкую сънежку... Аналізуе Віталь Сіліцкі.

Усё пазнаецца ў параўнаньні. 7 верасьня 2004 году, калі Лукашэнка ў жывым этэры абвясціў пра чарговы рэфэрэндум, у натоўпе, што стаяў на Каstryчніцкай плошчы, раздаўся толькі адзін крик супраць. 19 сакавіка 2006 году плошча была перапоўнена людзьмі, а ў паветры панавала шматгалосьце. Палітычны рэвалюцыі не адбылося. Але пачатак рэвалюцыі духу відавочны.

Гэтаму пачатку папярэднічаў ня менш уражвальны шэраг падзеяў падчас прэзыдэнцкай кампаніі, якую большасць назіральнікаў, у тым ліку і аўтар, разглядалі хіба як адміністрацыйную працэдуру пацвярджэння паўнамоцтваў кіраўніка дзяржавы. У рамках гэтай працэдуры апазыцыя, здавалася б, была цалкам асуджана. Ёй трэба было прыкладаць звышвысілкі, каб дамагчыся мініўнікаў, плён ад якіх быў вельмі сумнеўны ў той час, калі аўтарытарная ўлада была цалкам здольная ліквідаваць наступствы любых дзеяньняў сваіх апанэнтаў. Аксіёмай нашага мысленія напярэдадні выбараў 19 сакавіка было тое, што рэвалюцыя ў Беларусі пакуль што немагчymая праз адсутнасць цэлага шэрагу чыннікаў: гатоўнасці большасці грамадзтва да пераменаў, мяккасці аўтарытарнай улады, вольных мэдыяў і гэтак далей. Удалося хіба што аўяднаць апазыцыю (нават ня ўлічваючы Казуліна — ані Юшчанку, ані Саакашвілі не былі тэхнічна адзінымі кандыдатамі).

У чым памыляліся аналітыкі

Аднак аналітыкі, напэўна, не

ўлічылі трах фактараў. Па-першае — колькасці прыхільнікаў пераменаў і свабоды, гатовых рабіць, здавалася б, безнадзейную справу, калі не для выніку, то для гонару. Па-другое — нечаканай моцы альтэрнатyўных кандыдатаў, як Мілінкевіча, так і Казуліна. Па-трэцяе — таго, што рэпресіі насыць уладаў дасягне такога ўзроўню, што стане, як гэта ні парадаксальна, пэўным мабілізоўным фактарам. Галоўным дасягненнем апазыцыйных сілаў можна лічыць ужо тое, што вынікі падзеяў сакавіка 2006 г. — незалежна ад канчатковай развязкі супрацьстаянья — сталі ўжо здабыткам беларускай гісторыі і аб'ектам увагі ўсяго съвету. Болей празічна — сцэнар чарговай «элегантнай перамогі» аказаўся сарваны.

Да пералому далёка

Дзясяткі тысяч, што выйшлі на Каstryчніцкі пляц (ці, як яго ўжо многія для сябе перайменавалі, Пляц Каліноўскага), канечне ж не рэпрэзэнтатyўны для ўсяго беларускага грамадзтва. Лічба пратэстоўцаў у самы пік вулічнага супраціву не перавышала колькасці самых значных пратэстаў у сярэдзіне 1990-х г. Да пералому ў грамадзтве ў цэлым на карысць ідэй свабоды і пераменаў яшчэ далёка. Сацыяльны баланс пакуль на карысць Лукашэнкі, і кампанія яго наўрад ці зъмяніла. Дый лічба пратэстоўцаў, па словах кіраўніка штабу Мілінкевіча Сяргея Калякіна, у дзесяць (ну, можа, у пяць. — **В.С.**) разоў менш за ту, што была б патрэбная, каб улада лічылася з пратэстам. Але гэтая ж лічба разоў у дзесяць большая за ту, якую прадказвала большасць аналітыкаў перад падзеям, прычым ня толькі пэсымістай — асабліва пасыля таго, як патэнцыйным удзельнікам пратэсту прыгрэзілі сымяротным пакараньнем. У 1996 г. нас мабілізаваў страх страціць незалежнасць. У 2006 г. нас яднае прага свабоды і годнасці.

За нацыянальныя съвятыні

Тое, што гэта магчыма, што менавіта свабода, а ня нейкія сацыяльныя пытанні стануць мабілізоўным чыннікам у супрацьстаянні рэжыму Лукашэнкі, таксама многімі ставілася пад сумнёў. Як высьветлілася, дарма. Больш за тое, уражвае тая роля, якую адыграў падчас пратэстай нацыянальныя сымбалі, пачуцьці, съвятыні. Бел-чырвона-белыя сцягі, Звон і «Песьні Свабоды», партрэт Каліноўскага надалі грамадзянскаму чыну пэўныя дух, якога былі цалкам пазбаўлены шматлікія спробы вывесці людзей на вуліцы пад лёзунгамі «лепшага жыцця» і г. д. Так, можа, нацыянальная афарбоўка і сама ідэалёгія свабоды багата каго і адштурхоўвае, паглыбляе падзел у грамадзтве. Аднак прыхільнікам «чыстай» дэмакратыі за дзесяцігодзідзе барацьбы з аўтарытарызмам так і не удалося стварыць мабілізоўнай альтэрнатывы, што бачылі і цягам Менскай вясны, і падчас пахаваньня Васіля Быкава, і цяпер.

Камяк і сънежка

Дарэчы, менавіта нацыянальная арыентацыя галоўнага апанэнта Лукашэнкі на гэтых выбарах і выклікала першапачаткова шквал незадавальнення з боку часткі апазыцыйных колаў. Аднак крытыкі і кантынту, і стратэгіі апазыцыі пэўна не ўлічылі тых задачаў, якія насамрэч стаялі падчас гэтай кампаніі. Адпачатку было зразумела, што гуляць на выйгрыш было немагчымым і бессэнсоўна. Апазыцыя была адсечаная ад большасці грамадзтва, спробы весці ардынарную выбарчую кампанію, абапіраючыся на тыя пытанні, што маглі б «прыцягнуць электарат», былі бессэнсоўныя яшчэ і таму, што такія высілкі ў гэтых умовах мелі б мінімальны мабілізоўны эффект: пытанні чаркі, скваркі і стабільнасці прыносялі ў сёньняшнім сацыяльна-палітычным кантэксьце ачкі толькі Лукашэнку. Апазыцыйныя кандыдаты рабілі ўсё не па правілах, вялі сябе ня так, як

камэнтары

вядуць палітыкі, што дамагаюцца выйграць выбары. Яны зрабілі акцэнт на негатыўную агітацыю (перш за ўсё Казулін), пропагандавалі нацыянальныя каштоўнасці (нават Казулін!), казалі пра свабоду, калі большасць, здавалася б, гатовая была прымяняць свабоду на стабільнасць. Трэба ўлічваць, аднак, што скатаць вялікі камяк сънегу немагчыма без таго, каб першапачаткова не зъляпіць невялічкую сънежку. Іншымі словамі, кансалідацыя ядра і паширэнне базы грунтуюцца на розных, супрацьлеглых лёгіках. На жаль, у гэтай кампаніі апазыцыя праста мусіла пачынаць многае спачатку. І ў нечым яна была асуджана на самаабмежаваныне ў электаральным пляне.

Застаецца пратрымацца

Кпіць з нагоды неефектыўнасці дзеяньняў апазыцыі на вуліцах пачынаюць, па звычы, тыя, хто загадзя схаваўся ў бульбу. Дзеяньні сапраўды не заўжды лягічныя, але інтэрнэт-заградатрадчык Фядута

лепш бы памаўчаў са сваіх кіеўскіх кустоў. Зазначым, аднак, што няўдачу беларускага Майдану запраграмавалі ня дзеяньні апазыцыі, а адсутнасць у гэтым кантэксьце рэвалюцыйнай сітуацыі. Рэвалюцыя пачынаецца з супрацьстаяння легітымнасцяў (гэта значыць, калі ня проста адмаўляеца легітымнасць сённяшняга лідэра, а адстойваеца легітымнасць прэтэнзіі на ўладу лідэра заўтрашняга). Прэтэнзія на ўладу Мілінкевіч (а тут я кажу толькі аб Мілінкевічу — Казулін урэшце пляц пакінуў) ня выставіў. На тое, канечнe, былі аб'ектыўныя чыннікі — але калі пытаньне аб уладзе не паўсталала, то і пратэст быццам бы падвісае — ісьці наперад няма куды, а адступаць гонар не дазваляе. Застаецца пратрымацца як мага далей, каб гэтая годнасць мела шанец на працягу будучых, больш паспяховых змаганьняў...

Поўны тэкст гэтага аналізу чытайте ў 4-м нумары часопісу «ARCHE», што акурат гэтымі днямі з'явіўся ў продажы.

Арганізатары з'яўрнуліся па дазвол уладай на «Чарнобыльскі Шлях — 2006»

Намесьнік старшыні Партыі БНФ Віктар Івашкевіч падаў у Менскі гарвыканкам заяўку на пра-вядзеньне «Чарнобыльскага шляху», прымеркаванага да 20-й гадавіны аварыі на ЧАЭС. Акцыя мае прайсцы пад давізам «Свабода. Праўда. Справядлівасць».

Сп. Івашкевіч просіць гарадзкія ўлады даць дазвол на збор на Кастрычніцкай плошчы 26 красавіка а 18-й гадзіне і шэсцьце па праспэкце Скарныны да Акадэміі навук, дзе мяркуеца правесыці мітынг.

Ордэн менскім вязьням

У нядзелью прэзыдэнт Грузіі Міхail Саакашвілі ўзнагародзіў Ордэнам гонару двух журналістаў грамадзкай тэлевізіі Грузіі, затрыманых у Менску пасля прэзыдэнцкіх выбараў. Паводле словаў Саакашвілі, для яго тое вялікі гонар узнагародзіць журналістаў, бо менавіта яны былі ў самай гушчы падзеяў у Беларусі.

Маршрут Аляксандра Лукашэнкі падчас інаўгурациі пачынаўся з месца, дзе стаяў намётавы гарадок.

Зъмена вех, альбо Ліст да Кангрэсу — II

Павінны застацца Мілінкевіч і Казулін. Але павінна адбыцца ратацыя на чале апазыцыйных сілаў. І галоўнае: калі б Лукашэнка паспрабаваў дзеля захаваньня сувэрэнітэту Беларусі ўступіць у перамовы з Захадам, апазыцыя не павінна замінаць яму гэта рабіць. Мяркуе Аляксандар Фядута.

Гэтыя нататкі — абязаньне, дадзеное аўтарам рэдактару газеты «Наша Ніва» яшчэ даўно. Аўтар не зьбіраўся рабіць іх. Але спадар рэдактар, які надрукаваў мой «Ліст да Кангрэсу» ў каstryчніку 2005 г., узяў зь мяне слова, што я буду адказваць па сформуляваных у гэтым лісце тэзах і пасыль прэзыдэнцкіх выбараў — калі я перакананы ў сваёй правасце. На няшчасце, я перакананы ў сваёй правасце больш, чым калі-небудзь. Таму замест чарговай рэцэнзіі паэтычны аглядальнік «НН» ізноў змушаны пісаць тэкст у якасці аглядальніка палітычнага. Гэты тэкст адначасова друкуецца на сайце «Наше мнение».

19 сакавіка назаўсёды застанецца ня толькі ў найноўшай беларускай гісторыі, але і ў гісторыі многіх удзельнікаў палітычнага працэсу як дзень вялікай нечаканасці. Дзень, да якога былі не гатовыя ўсе. Менавіта таму варта паспрабаваць адказаць на тыя вечныя інтэлігенціяў пытаньні, звязаныя з гэтым днём, каб вырашыць — для саміх сябе — куды рухаецца наш карабель і мы на ім і разам зь ім, пакуль не кіруючы працэсамі, але

ужо ў стане ўплываць на курс капитана.

Пытаньняў усяго трох.

I. Хто вінаваты?

Гэта ўжо ня грае аніякае ролі. Задаваць пытаньне няма сэнсу, бо вядомы адказ на яго. Вінаватыя усе, кожны па-свойму.

Акрамя моладзі. Той моладзі, якая знайшла ў сабе моц супрацьстаяць бязъежу ўлады і безначальню апазыцыі.

На тым і вырашым.

2. Быць ці ня быць?

Пытаньне, прыцягнутае зусім не за вушы. Гэта менавіта тое пытаньне, якое паўстала перад капитанам беларускага дзяржаўнага карабля 19 сакавіка і на якое ў яго сёньня няма выразнага і адназначнага адказу.

Да 19 сакавіка Аляксандар Лукашэнка быў перакананы: гэтымі выбарамі ўсё сканчаецца. З-за гэтага намаляваўся такі злавесна непраўдападобны вынік: маўляў, грохнем апанэнтаў па галаве лічбай, і яны адчэпяцца ад нас, уражаныя.

Высьветлілася: усё толькі пачынаецца. Так, 19 сакавіка народу выйшла на плошчу далёка ня досьць, каб зрушыць асновы, мякка кажучы, «палітычнай стабільнасці». Але досьць, каб астатнія, якія ня выйшлі, зразумелі: нешта ня так у нашай маленъкай, але вельмі сувэрэннай дзяржаве.

Прычым зразумелі ня толькі ў самой Беларусі, але і за межамі. Ужо відавочна, што «беларуское пытаньне» трапіла на парадак дня сусветных дзяржаваў і рана ці позна націск грамадзкай думкі на іх лідэраў стане такім моцным, што тыя будуть матэрыялізаваць яго ў выглядзе санкцыяў куды больш

сур'ёзных, чым аблежаваныі на ўезд у Эўропу трывалаці з гакам беларускіх чыноўнікаў.

Відавочнасць гэтага ня можа ня мець свайго ўплыву на ўсіх, датычных беларускай палітыкі. У тым ліку і на яе галоўную дзейнью асабу.

Для Аляксандра Лукашэнкі ўсё толькі пачынаецца. 12 гадоў улады можна лічыць другім актам драмы гэтага моцнага чалавека і арыгінальнага палітыка (хто зьбіраецца аспрэчваць — падайце аргументы). Пачынаецца трэці акт. Нагадаем, што паводле правілаў драматургіі наперадзе тры акты якраз і застануцца. У канцы ж — сумны фінал?

У героя — некалькі магчымых варыянтаў палітычнага лёсу.

Першы — паспрабаваць пазъбегнуць палітычнай адказнасці за ўсё, «у чым быў / ня быў вінаваты». Гэта — элемэнтарны ўцёкі. Але куды? Куды ўцякаць можна?

Да нядайнага часу папулярным у колах палітычнага істэблішменту лічыўся варыянт, калі Лукашэнка ўцякае ў Рассею і прыносіць з сабой у якасці пасагу беларускую дзяржаўнасць.

Ня думаю, каб ён абраў менавіта гэта. Аргументы простыя. Ён ня верыць Рассеі. Ён разумее, што там, у бліжнім Падмаскоўі, на лесішчы, ён усё адно будзе нікому не патрэбны: у вялікую палітыку зганьбованаму сатрапу (а ў выніку ўцёкаў «з пасагам» ён будзе ўспрымацца расейцамі толькі так, а зусім ня ў якасці раўнапраўнага лідэра сувэрэннай дзяржавы) вярнуцца не дадуть ніколі. Нарэшце, да 19 — і галоўнае — да 20 сакавіка, да моладзевага намётавага гарадка — ён мог бы яшчэ паверыць у міт аб

беспакаранасці падобнай ліквідацыі беларускай дзяржаўнасці. Але пасля 20 сакавіка Лукашэнка — дапусьцім, што ён гісторык ня толькі паводле дыплёму, але штосьці з нашай нідаўніяй мінуўшчыны памятае — напэўна мусіў бы рэанімаваць у сваёй памяці іншы міт — пра «рэспубліку-партызанку». А калі ўжо гаўляйтэра Кубэ ўзарвалі!.. Да таго ж, ліквідацыя беларускай дзяржаўнасці раўназначная перакрэсліванню ўсяго, што ён сам рабіў да гэтага часу. Самыя зацяція з ягоных апанэнтаў вымушаны прызнаць, што ніводнага рэальнага рычага кіраванья краінай Лукашэнка да гэтага часу не перадаў у рукі расейцам. Гэта прынцыпова істотны момант. Якія б матывы пры гэтым ім ні кіравалі, ён быў і застаецца гарантам беларускай дзяржаўнасці. І пакаленъне, што супрацьстаіць яму, — нават юныя тэолягі выйшлі на Каstryчніцкую плошчу! — гэта, падобна, улічвае. Невыпадкова найменшую падтрымку сέньня ў выбарца атрымліваюць менавіта тыя кандыдаты, якія найбольш апантана выкарыстоўваюць праразейскую рыторыку (прыгчым адчувалася гэта ўжо ў 2001 годзе).

Але і другі варыянт застаецца амаль немагчымым — з уцёкамі не на Ўсход, а на Захад. Да гэтага часу Лукашэнка спрабаваў размаўляць з Захадам з пазыцыі сілы. Маўляў,

прыміце мяне чорненькім, а беленъкаму вы мне і зусім патрэбныя ня будзеце!

Цяпер усе крыкі пра двайнія стандарты адышлі на другі плян. Стандарт — адзін, заходні, дэмакратычны. Прымаеш — ласкова запрашаем. Не прымаеш — зачыняем дзверы.

І дзверы ж сапраўды пачынаюць паціху зачыняцца ўсё шчыльней і шчыльней. Не праскочыць.

Адсюль — адчайны крык аб прагматызме Захаду беларускага пасла ў Польшчы Паўла Латушкі, маладога хлопца, які разумес галоўнае: яшчэ некалькі такіх «элегантных» і «аглушальных» перамог у стылі спадарыні Ярмошынай, і ўвесь беларускі МЗС будзе проста нікому не патрэбны. Самае цікавае: Латушка мае рацыю! Захад насамрэч прагматычны, настолькі прагматычны — і цынічны адначасова, — што калі іншага способу ўзьдзяяньня на нашую сувэреннную транзитную тэрыторыю, апроч як перадаць яе пад палітычную юрисдыкцыю Россіі, ня будзе, то — перададуць! Без задавальнення, пад гучныя крыкі нашых суседзяў, але — перададуць! Няхай нават насуперак сапраўднай волі яе цяперашняя кіраўніка.

Сытуацыя зьмянілася. Раней, да 19 і 20 сакавіка, Лукашэнка ўспрымаўся ў якасці адзінага пераможцы ў беларускім палітычным канфлікце. І

ён быў гэтым адзінам пераможцам. Каstryчніцкая плошча ў горадзе-героі Менску 19 і 20 сакавіка стала ягоным Барадзінскім полем. Колькі б ні адступала сёньня апазыцыя, наперадзе нашага Напалеона чакае ягонае ўласнае адступленне. Занадта далёка зайшоў, не паспывае кансалідаваць і падцягваць палітычныя рэзэrvы.

Але менавіта таму, што досьвед падказвае — асабісты крах імпэратора абарочваеща крахам і кіраванай ім дзяржавы, менавіта таму мы павінны быць гатовыя да таго, каб гэтага краху не дапусыць. Іншымі словамі: калі Лукашэнка пасправе дзеля захаванья сувэрэнітэту Беларусі ўступіць у перамовы з Захадам, апазыцыя не павінна замініць яму гэта рабіць і не павінна напрошвацца ў якасці «трэцяга лішняга» ў гэтыя перамовы. Ад нашага імя будуць гаварыць абодва ўдзельнікі гэтых перамоваў: Лукашэнка — абараняючы дзяржаўнасць, Захад — абараняючы дэмакратыю. І няхай даюць гарантый адзін адному — то бок нам, грамадзянскай супольнасці.

Раней ці пазней гэта здарыцца. Моладь на плошчы зрабіла для гэтага ўсё магчымае.

3. Што рабіць?

Ня будзем распісваць Лукашэнку, што варты рабіць яму. Жыцьцё падкожа.

Вернемся да апазыцыі.

Я не выпадкова абмовіўся, што да 19 сакавіка былі не гатовыя ўсе. Генэралы-рэвалюцыянэры рыхтуюцца да прамінульных рэвалюцыяў, як і генэралы-войскоўцы — да прамінульных войнаў. Заклінаннямі сваімі спрабуючы пераканаць усіх вакол у тым, што Майдан у цэнтры Менску магчымы, аніводны з нашых рэвалюцыянэраў у яго сам так і не павергнё.

Нагадаю: перад Кангрэсам дэмакратычных сілаў я заклікаў нашых партайгеносэ да сумленнасці. Калі верыце ў перамогу — вазьміце на сябе абавязальніцтва сысьці ў адстаўку ў выпадку паразы.

Зъмена вех, альбо Ліст да Кангрэсу – II

працяг са старонкі ???

Што адбылося 19 сакавіка? Перамога новага палітычнага пакаленъня. Таго, у якое так і не паверылі ідэолягі нашых паразаў. Таму яны павінны сысьці. Я перакананы ў гэтым яшчэ і таму, што эфект ад зъяўлення перад выбарцамі новых людзей — Мілінкевіча і Казуліна, асабліва Казуліна, — акказаўся значна больш дзеясным, чым эфект аб шматгадовай дзеянасьці якога-небудзь Дабравольскага. Павінна адбыцца пачатая на Кангрэсе зъмена кірауніцтва беларускай апазыцыі.

Павінны застацца Мілінкевіч і Казулін. Мілінкевіч — як рэальны палітык, вядомы па-за межамі Беларусі ў якасці лідэра большай часткі дэмакратычнага сэктару, які карыстаецца асабістым аўтарытэтам. Як «дърэктар апазыцыі», які калі і не кіруе ёй пэрсанальна, то, прынамсі, рэпрэзэнтуе яе на міжнароднай арене і ўнутры краіны.

Казулін застанецца ў палітыцы ў любым разе. Відаць, пра гэта паклапаціўся Аляксандар Лукашэнка, які ня мае намеру бліжэйшым часам выпускаць спадара прафэсара на альтэрнатывунае палітычнае поле. І Казулін, які цяпер у зъяўленыні, атрымлівае рэальны шанец ацалець да наступных прэзыдэнцкіх выбараў, як гэта ні цынічна гучыць, — не маргіналізавацца, застацца ў съядомасці выбарцаў моцным чалавекам, які насымеліўся сказаць праўду ў вочы апошняму дыктатару Эўропы.

Гэта шмат. Аляксандар Уладзіслававіч можа сказаць за гэта дзякую Аляксандру Рыгоравічу. Галоўнае: ня дашь, каб нашыя «пэнсіянэры-апазыцыянэры» затапталі Мілінкевіча і Казуліна

дзеля сваіх асабістых палітычных амбіцый, як у 2001 годзе самі ж затапталі Ганчарыка. Пра гэта і павінны паклапаціца тыя, хто выйшаў на Каstryчніцкую плошчу 19 і — галоўнае! — 20 сакавіка 2006 году.

Зараз гэтая моладзь павінна зьдзесыніць культурную рэвалюцыю ва ўласных галовах і адкрыць агонь па ўласных партыйных штабах.

Не таму, што гэтыя штабы ў нечым жудасным вінаватыя.

Проста яны не жадаюць съходзіць. Яны не жадаюць расчысціць месца для новых людзей. Яны ня здольныя прывесці да дапамогі.

Як казаў Казулін у сваім тэлезвароце: «Дзякую, Аляксандар, ты зрабіў ўсё, што мог — адпачні!»

Дзякую, Аляксандар Альгертовіч, вы зрабілі ўсё, што маглі, — адпачніце! І астатнія — таксама.

Я разумею, што гэта выкліча крайняе нездавальненне кіроўнай у апазыцыі эліты. Але калі яны так настойліва выступалі супраць «трэцяга тэрміну» для Лукашэнкі, то якое тады ж маральнае права ў іх ёсьць, каб выступаць супраць выкананына прынцыпу ратацыі ў дэмакратычных партыйах? Альбо вы выступаеце за зъмену пакаленъня па ўсім палітычным полі ў дзяржаве беларускай, альбо спыніце пратэставаць супраць таго, што Лукашэнка столькі гадоў калупае пальцам ва ўласным носе. Стандарты павінны быць адныя і тыя ж — што для ўлады, што для апазыцыі.

Маладая апазыцыя можа і павінна прыдумаць сваю рэвалюцыю. У яе ёсьць для гэтага два гады. Праз два гады на пэнсію павінен сысьці нават Мілінкевіч. Патрэбны будзе іншы твар, больш малады, больш прывабны, больш энэргічны. Патрэбны будзе іншы сымбал Беларусі. Выйдзе Казулін — будзе Казулін. Не — будзе іншы.

У гэтым — галоўная навука мінулай

кампаніі. Народ у роўнай ступені стаміўся і ад твара з вусамі, і ад бязвусых твараў, калі яны тоўпяцца каля палітычнай кармушкі з 1991 г. За пятнаццаць гадоў мы ўсе абрываўся выбарцам. Нашае пакаленъне павінна сысьці.

Ня хоча нехта — дык віламі яго! Устанавіце намёты вародок ля чарговага Палацу культуры, дзе будзе адбывацца чарговы зыезд — і скідвайце лідэраў, што заседзеліся там.

Дапускаю, што новыя ня будуць лепшыя. Але горш быць цяжка. Таму сыдзем усе разам — і лепш, калі дабраволь... на.

4. Праграма-мінімум

Ну добра, запярэча мне чытач, скінулі вы ў дабравольна-прымусовым парадку старых партыйных лідэраў, а што потым?

Не бяруся вучыць маладых. Думаю, яны абыдуцца і без маіх парадаў. Магу толькі адзначыць слушнасьць некаторых ідэяў, што прагучалі 19—20 сакавіка.

Меў рацыю Мілінкевіч, калі патрабаваў стварэння шырокага агульнанацыянальнага руху — гэта шанец перафарматаваць нашас палітычнае поле, перайсці ад малых партый ў да больш моцнай структуры, да таго, чым быў Народны Фронт на пачатку свайго існаваньня.

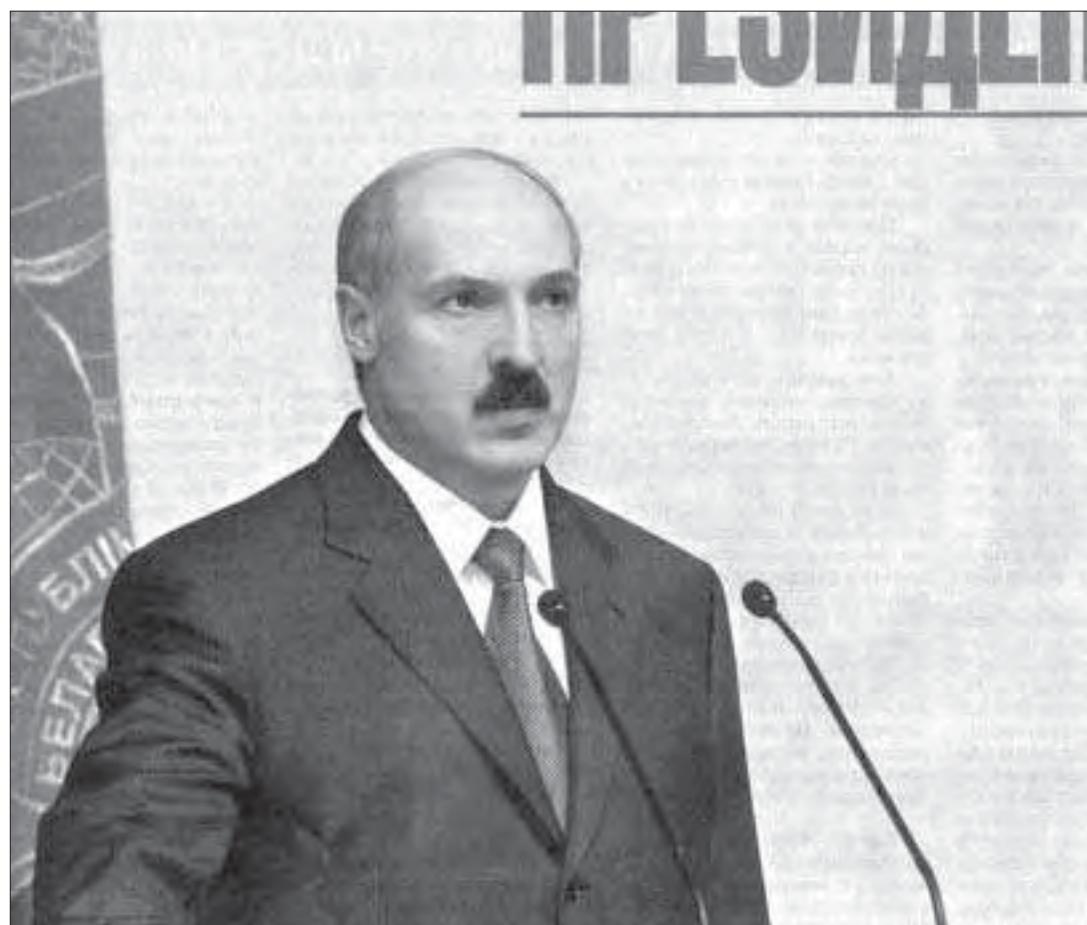
Меў рацыю Казулін, калі патрабаваў стварэння пастановна дзейнага кансультатыўнага органу на парытэтнай аснове, які рэпрэзэнтуе штабы абодвух кандыдатаў. Больш рэпрэзэнтаваць няма каго. Гэта дазволіць развязаць рукі і Мілінкевічу, і Казуліну і скарачыць працэс прыняцця рашэнняў да прымальнага часу і колькасці ўдзельнікаў.

Мела рацыю моладзь, што патрабавала канкрэтных дзеяньняў ад тых, хто лічыў сябе лідэрамі апазыцыі. Ужо сёняня неабходна праграма дзеяньняў — на год, на тры гады і на пяць гадоў. Усе павінны разумець, што і чым будзе займацца да наступных выбараў. Не інтрыгаваць, а працаўаць. Хто лічыць, што ня мае права ці ня ў сілах працаўаць у палітыцы, няхай піша рэцензіі на паэтычныя зборнікі і друкуе іх у «Нашай Ніве».

Прыклад — ёсьць.

У часе трансляцыі інаўграцыі А.Лукашэнкі на канале «Euronews» і нават на БТ (праўда, там буйным плянам твар паказвалі ўсяго пару хвіляў) можна было бачыць, што кіраўнік дзяржавы выглядаў стомлена, хваравіта, у яго былі выразныя мяшкі пад вачымі (фота ўверсе). Дзяржаўныя газэты зъміасцілі здымкі з інаўграцыі Аляксандра Лукашэнкі моцна падрэтушаванымі (ніжнє фото). Гэта выклікала новую хвалю чутак пра стан здароўя А.Лукашэнкі. Прычына ў тым, што стан здароўя кіраўніка дзяржавы ў Беларусі, як коліс у СССР, застаецца дзяржаўнай таямніцай, у адрозненіне ад краінаў Эўропы, дзе ён зъяўляецца фактам публічным. Прадстаўнікі Адміністрацыі прэзыдэнта апошнія тыдні заяўлялі, што стан здароўя кіраўніка дзяржавы выдатны.

«Мы самі сабе ня верылі, што выстаялі»

Ці маглі падзеі 19—25-га разъвіаца інакш? Аптынне «Нашай Нівы».

Мы зьвярнуліся да шэрагу ўдзельнікаў пратэсту 19—25 сакавіка з наступнымі пытаннямі:

Як, па-вашаму, ці маглі падзеі 19-га разъвіаца інакш? Што апазыція магла рабіць іначай? Ваша ацэнка дзеяньня Мілінкевіча, Казуліна, іншых лідэраў у гэтыя дні. Каго вы для сябе адкрылі як лідэра ў гэтыя дні?

Якія самыя яркія ўспаміны ад падзеяў 19—25 сакавіка? Як вас затрымлівалі? Што запомнілася з турмы?

Ці сутыкаліся вы зь «людзімі ў штацкім» у на-мётавым мястэчку? У чым заключаліся іхнія дзеяньні?

Што вам і вашым сукамэрнікам даў турэмны досьвед? З чым вы выйшлі з турмы?

Усё было ўпершыню

Павал Батуеў, актывіст Партыі БНФ, затрыманы 23 сакавіка ўдзень на выхадзе з Плошчы, адседзеў 10 сутак:

Шмат маіх знаёмых не пайшлі на Каstryчніцкую 19-га, напалохаўшыся абязаньнямі Сухарэнкі. Але для некаторых маладых лодзей, што палітыкай раней не цікавіліся, апошнія кроўляя сталі SMS-кі з асыцяя-рэгай ад ананіма з БРСМу. І гэта — выхад на Плошчу яшчэ нядайна апалітычных людзей — прыемная і, ма-быць, галоўная неспадзянка.

Мілінкевіч застаецца для мене лідэрам палітычным, але што тычыць падзеяў 19—25 сакавіка, тут да яго ёсьць пытаньні. Арганізата-

ры і ўдзельнікі намётавага мястэчка былі ў тыя дні бе-зумоўнымі лідэрамі вуліцы, і пад іх падліджаўліся палітыкі. Казулін пакідае пытаныні наконт мэтазгоднасці шэсцяца на Акрэсціна. Мы мелі магчымасць бачыць у двары разъмерка-вальніка падрыхтаваныя да сустэрэчы з дэманстрантамі сілы спэцызу і ведалі, для чаго яны пашытаваліся.

На Плошчы сутыкаўся з правакатарамі. Прыходзілі розныя: адзін маладзён рахітычнага целаскладу правака-ваў бойку, і гэта выклікала здаровы съмех. Неяк начу прыйшоў малады чалавек з пляшкай шампанскага. Піў з рыла і прапаноўваў: «Каму яшчэ наліць?» З боку гэта, відаць, мусіла выглядаць, што па пэрыметры ачапленыя ходзіць съпіртное і ніхто не адмаўляеца. Былі і быццам бы «блакітныя» — цалаваліся каля ачапленыя, і нехта гэта здымай на відэа. Але жыхары намётаў прай-ляпілі вытрымку і самааргані-заванасць.

Затрымалі нас зь сябрам 23-га, калі ішлі а 3 гадзіне дня адсыпанаца (каля 40 гадзін на спалі). Стота нас і падвяла, бо аўтобус з тана-ванымі вокнамі заўважылі вельмі позна. Нас скапілі людзі ў цывільнім і проста занесці ў аўтобус. Перад сыходам з Плошчы я зьняў свой сіні бант з паліто, а ў аўтобусе мене запытаў міліцыянт: «Дзе твой рэвалю-цыны бант?» Потым мы ездзілі па кварталах вакол Плошчы і на Акрэсціна падехалі толькі тады, калі не за-сталося вольных месцаў.

Суд — хутчэй цырк — ад-бываўся на наступны дзень. Мне адмовілі ў вядзеніні

працэсу па-беларуску.

Да суду ў камэры з намі-бү Вячаслав Сіўчык. По-тym нас было восем чала-век, шасьцёра зь якіх не

Нам несылі перадачы нават незнамыя людзі.

менчукі. Мы шмат размаў-лялі, аналізувалі падзеі. Ні-хто ня ныў, усе лічылі гэта належным, што за вялікую справу можна і патрываць.

Ізноў жа салідарнасць. Нам несылі перадачы нават незнамыя людзі. Адзінае, што непакоіла, дык гэта чуткі пра правакаціў ў да-чыненыі тых, хто толькі вызваліўся, што іх быццам саджалі ізноў. Так, Алеся Стральцова ў хуткім часе па вызваленіні затрымалі ізноў за «удзел у несанкцыя-ванай акцыі». І ахойнікі, нягледзячы на выходны, ведалі пра дакладную коль-касць сутак. У турме мы перазнаёміліся, і высыветлі-лася, што балышыня з нас ня толькі сядзела, але і ў палі-тычных акцыях брала ўдзел упершыню.

У турме ўтварыліся такія сабе лякальныя асацыяцыі, гэтыя людзі маюць пэўны досьвед — і арганізацыя жыцця ў намётах, і розныя карысныя дробязі. Усе мае знаёмыя рапушча настроенія на далейшы ўдзел у змаганыні, і адседкай іх ужо не напалохает.

Мы пераможам,
калі выйдуць рабочыя

Зыміцер **Паўленка**,
удзельнік намётавага мястэчка, затрыманы пры лік-

відацыі намётавага мястэчка з 23 на 24 сакавіка, адсед-дзеў 15 сутак. Ягоных маму і брата затрымалі і асудзілі за ўдзел у шэсці на Акрэсціна 25 сакавіка:

Да сакавіцкіх падзеяў я сачыў за палітыкай з прэзы-ды Сеціва. 19 сакавіка мяне спaloхала не прапаганда, а надвор'е. Падумалася: хто такім надвор'ем ды пасыля заяву кірауніка КДБ пойдзе на пляц? Але даведаўшыся пра масавасць акцыі, у панядзелак прыйшоў на Каstryчніцкую і застаўся на ноч. Уражвала ўсё: і сам факт таго, што ўпершыню на такім мерапрыемстве, і лодзкая салідарнасць, і самі людзі — зусім не такія, як

Дзеяньні лідэраў зъдзіўлялі непасльядоўнасцю.

паказвае БТ. Асабліва запом-нілася раніца пасыля першай ночы: калі ўзышло сонца, мы зь сябрамі самі сабе ня верылі, што выстаялі.

Дзеяньні лідэраў апазы-цы зъдзіўлі сваёй непасльядоўнасцю: то запрашалі за-стасца на Плошчы да пера-могі, то ўмаўлялі дзеля ўласнае бяспекі разысыціся. Сапраўднымі героямі ліччу простых людзей, моладзь, што арганізавала намётавы гарадок, наладзіла ў ім жыццё. Хто яго ведае, як бы яно было інакш, калі б нас падтрымалі рабочыя. Сярод нас былі пераважна студэнты, прадпрымальнікі, шмат праграмістаў, а звы-чайных рабацяў — вобмаль. Думаю два-тры буйныя прадпрыемствы маглі б кан-

люстра дзён

10 красавіка вязні Акрэсціна і Жодзіна сабраліся на Плошчы і ўсклалі белая і чырвоная гвазьдзікі.

чаткова схіліць шалі на наш бок. Па-першае, столькі людзей на Плошчы, па-другое, пустыя заводы — гэта быў бы якасна іншы эфект і адпаведны разгалас.

Разгон запомніўся нечаканай цішынёй перад самай «спэцапэрацыяй» — раптам сыплі назолы-правакатары. І тут на Плошчу выехалі браневікі. Нехта спрабуе зъбегчы, і па сlyzкім лёдзе хлонцу гэта амаль удаецца. Але на выхадзе з Плошчы яго сустракаюць чацьвера ў чорным. Я не здаюся і застасуюся сядзець пасыля таго, як суседзяў па ачапленыні адрываюць і зацягваюць у машину. Потым іду ў цэнтар кола і там чую каманду міліцыянтам «нікога ня біць». Спэцназаўцы і прауда ня б'юць дручкамі. Яны б'юць кастратамі па руках, каб расчапіць скрученая руکі хлапцоў з ачапленыня. Аднак людзі добраахвотна пачынаюць заходзіць у МАЗы. Ужо ў сярэдзіне бамбіза-міліцыянт правакуе бойку: «Давай раз-на-раз,

есылі ты мужчына». Па дарозе суседзі выказываюць меркаваныні наконт таго, куды іх вязуць. Чамусыці думaeцца, што адвязуць за 10 км у лес і выкінуць у снег. У такім разе большасць вырашае вярнуцца на Плошчу. Ды, мабыць, і органы пра тое падумалі.

Суд і турма ўрэзаліся ў памяць усьведамленнем таго, што гэтым разам пра падзеі не чытаеш у газэце, што гэта адбываецца менавіта з табою — суд-канвэр, як частка бязылітасной систэмы, што зробіць з табою ўсё, што пажадае. Захоча — дасыць нізвоншта суткі, захоча — падкіне наркотыкі. Уразіла кампанія, у якой давялося бавіць час на сутках: праграміст, мастак, пэтэвэшнік і студэнты ВНУ, супрацоўнік «Нашай Нівы» — самая розныя людзі. Увесь час размаўлялі, распавядалі кожны пра сваё, наладжвалі контакты з суседнімі камэрамі. Ляйтматыкам уздэлу кожнага з сукамэрнікам у супраціве было

«хто, калі ня мы». На восьмія суткі падчас раздачи абеду, расыпіваючыся ў паперах, заўважыў калія прозвішча не свае ініцыялы, а потым яшчэ адно прозвішча зь іншымі ініцыяламі. Так даведаўся, што на Акрэсціна знаходзяцца мае маці і малодшы брат Аляксандар. Малодшы ня быў у намётавым мястечку — адгаварыў, каб не нашкодзіць вучобе, але ўсе гэтыя дні ён прыносіў на Плошчу гарачую ежу. 25 сакавіка разам з маці пайшоў з шэсцем на Акрэсціна, дзе іх і затрымалі. Маці атрымала 10 сутак, Аляксандар — 12.

Анітрохі не шкадую, што так усё здарылася. У маёй сям'і хіба толькі бацька, які нацярпеўся за гэтыя дні ня менш за сваіх «арыштантаў», — супраць усялякага ўдзелу ў супраціве. Пайду 26-га, я не баюся. Бो ведаю, што не адзін такі. Адседка мянене ў гэтым запэўніла.

Так хацелі**справакаваць астатніх**

Зыміцер Антаневіч, лідэр гурту «Кальян» (Горадня), удзельнік намётавага мястечка, затрыманы пры ліквідацыі намётавага мястечка з 23 на 24 сакавіка, адседзеў 15 сутак:

На Плошчы прабыў усяго 12 гадзінаў, бо ў Менск трапіў толькі 23 сакавіка. Самае моцнае ўражанье на мянене зрабіў сам выгляд Плошчы — съязгі, беларуская музыка і пачуцьцё абсалютнай свабоды, нават не зважаючы на відавочную прысутнасць «чорных». Самая ж напружаная момант — гэта 15 хвілінаў перад разгонам і апошняя 15 хвілінаў перад вызваленнем. Перад разгонам асабліва назялялі п'яныя малойчыкі, сярод якіх былі і футбольныя фанаты, што білі нагамі людзей з ачапленыня.

Падчас штурму ў «чорных» былі такія твары, што загадалі б — і яны нас пазабівалі б ня думаючы. Падчас разгону, калі ўсе паселі на

«Мы самі сабе ня верылі, што выстаялі»

зямлю, ад намётаў аддзялілася некалькі чалавек з крыкамі «Ня біце нас, мы здаёмся!». Магчыма, такім чынам яны хацелі справакаваць астатніх. Аднак людзі і самі арганізаваліся. Я ў МАЗ не заходзіў, а залітаў — міліцыянт добра пастараўся, штурхаючы мяне ў сярэдзіну. Ужо на Акressціна чую ад сукамэрнікаў пра дзвіюх падазроных дзяўчын, якіх у спэцифічнай прывезлы ўжо пад «кайфам», нібыта за колькі хвілінаў да штурму яны пасыпелі прыняць наркотыкі.

У турме памяняў чатыры камэры. І ва ўсіх сядзелі студэнты-выдатнікі — найлепшыя ў групе, першыя на факультэце, чырвонадыплёмнікі. Праграміст, што зарабляе зусім ня мала, актор тэатру, які таксама ня скардзіцца на матэрыяльны бок жыцця, вернік, што съпява ў хоры аднаго зь менскіх касцёлаў, мужчына, што нядаўна вярнуўся з ЗША, дзе зарабляў гроши — такое ўражанье, што сюды кінулі самых разумных, адукаваных і інтэлігентных людзей Беларусі.

Мы не шкадавалі, што знаходзімся тут. Большаясьць ведала, на што ішла. Быў у камэры і выпаковы сядзелец. Хлопец, што на Плошчу толькі забягаў колькі разоў з цікавасцю, акурат а 3-й ночы адараўся ад сяброў, з якімі катаўся з клобуку клубу, каб паглядзець, як мясточкі выглядае ўчачы. У камэры ён трymаўся прыстойна, усё ўспрымаў з пачуцьцем гумару.

У Менск я прыехаў не для таго, каб падтрымаць нейкую палітычную сілу ці асобы, а для таго, каб сказаць

«Супраць» абалваньванню і хлусні. Я прыехаў за і дзеля сябе, сваіх родных і сяброву. Поплеч мяне на Плошчы і ў турме былі спрэс такія ж, як я. Ніхто не казаў «я тут, бо я за Мілікевіча/Казуліна». Толькі адзін, ахойнік Казуліна, за краты трапіў за шэсцьце поплеч начальніка. Мяне найбольш уразіў мой цёзка — Дашкевіч. Самаахвярны і таленавіты чалавек. Увесь час ля мікрофона, бараніў людзей ад правакатарапу, не даваў застойвацца, варушыў усіх, каб ня мерзылі.

Галоўная выснова сакавіка — нас шмат і мы не бaimся. Асабіста мяне — не зламалі. І я абавязкова прыйду ў наступны раз. Маці, чакаючы ля сьценаў разъмеркаўальника зь перадачай, чула шмат падобных выказванняў. Людзі, што ўпершыню сутыкнуліся з арыштам сваіх родных, не зьбіраюцца больш сядзець па кухнях. Гэта толькі пачатак.

Мы ўжо ня тыя, што былі

Канстанцін Усянок, пырульнік, удзельнік вулічных акцыяў, затрыманы 22 сакавіка, пасыль працы, на ўвадзе ў мэтро «Кастрычніцкая», зьбіты падчас затрымання, адседзеў 10 сутак:

Я быў на Плошчы ад 19-га. Першы дзень — як і дзяяніні палітыкаў — пакінуў падвойнае адчуванье. Відавочна недапрацавалі ў пляне інфармавання людзей. Зь іншага боку, у такой сітуацыі, калі сілавікі практычна запаланілі горад, чакаць масавасці акцыяў не выпадае. Выклікаў шмат пытанняў Казулін. Што ў яго пераважае — PR улас-

най персоны ці нейкія іншыя матывы?

Да апошніх падзеяў я трymаўся нэутралітэту, хадзіў калі-нікад на акцыі апазыцыі, але цяпер усё зусім інакш. І я, і мая сям'я ўжо ня тыя, мы ня будзем цярпець зьдзекаў зь сябе. Я можа б зразумеў сам факт затрымання за ўдзел у несанкцыяванай акцыі, калі б не брутальныя паводзіны міліцыянтаў у часе затрымання і па дарозе ў разъмеркаўальник. Мяне зьбівалі, прымусілі сэць ўласную майку. А даведаўшыся, што працу юцырульнікам, выстрыглі пасму валасоў, зазначыўшы, што не занятак для сапраўднага мужчыны — працаўца ў цырульні. Мужчынская праца — біць цэглу галавой.

У камэры былі самыя розныя людзі: выкладчык каледжу, студэнты. Адзін малады чалавек адседзеў 10 сутак за тое, што ішоў праз Плошчу ў забаўляльны комплекс «Журавінка» замовіць боўлінг да дня народзінаў. Добрыя стасункі былі са Зымітром Дашкевічам. Шмат гутарылі, перарываючыся на час навінаў, што трансляваліся па радыё. Калі чули прозывішчы Лукашэнкі ці якой Ярошынай, скандавалі «Ганьба!».

Плошча і турма далі разуменне таго, што я не адзін, нас шмат. Есьць адчуванье зрушу. Афіцыйныя СМІ падаюць нас як кучку адмарозкаў і наркмананаў. Я быў адным з гэтых людзей і маю вялікае жаданье давесці адвартотнае.

Нам патрэбны Каліноўскі

Уладзімер Шадзенка, удзельнік шэсцяці на Ак-

рэсыціна, зьбіты спэцназаўцамі да страты прытомнасці:

19-га пратэсты настрой людзей быў скарыстаны да лёка не напоўніцу. Пастаялі, пакрычалі «Жыве Беларусь!» — і разышліся. А людзі рызыкавалі, выходзячы на Плошчу. Аб'яднаныя сілы апазыцыі перад выбарамі заверылі ўсіх, што пойдудуць да канца, але іх крокі пасыля выбараў выявілі: няма ніякай выразнай стратэгіі на гэты этап кампаніі. Апазыцыя мусіла пратанаваць народу дзяяньне. Таптаныне на месцы растрочвае пратэсты настрой. Лідэры апазыцыі выявілі сябе ня лепшым чынам. Складвалася ўражанье, што гэтымі днямі яны ішлі ў хвасці падзеяў і кіраваліся настроем людзей, што выйшли пратэставаць у цэнтры сталіцы. Напрыклад, Мілікевіч то запрашаваў разысьціся, то ўгаворваў застацца на Плошчы. Казулін жа выглядаў чалавекам, якім кіруюць асабістыя амбіцыі і крыйды. Мяне ня ўражваюць сёньняшнія апазыцыйныя лідэры. Яшчэ раз упэўніваюся, наколькі слушна для сябе рэжым нэутралізаваў Севярына да Статкевіча. Нават такі адыеўны пэрсанаж, як Клімаў, і то мог бы выціснуць з гэтай сітуацыі больш, чым каманды альтэрнатyных кандыдатаў. Нам не хапае сучаснага Каліноўскага, чалавека-сцягі, які павёў бы за сабою.

Запісаў Сямён Печанко

**Запрашаем дасылаць
свае адказы на тыя
самыя пытанні
ўсіх удзельнікаў
падзеяў 19—25
сакавіка.**

«Страна риснула миру сказати «Нет!»

Перад 19 сакавіка выбарцы Воршы зъвярнуліся да Аляксандра Лукашэнкі зь вершаваным пісьмом.

Прэзыдэнцкія выбары выклікалі ў некаторых аршанцаў патрэбу выкласыці свае пачуцьці не суворай прозай, а высокай паэтыкай. Беларускамоўная паэты за гэту трапяцкую тэму ня браліся. Нават адзіную на Аршаншчыне, так бы мовіць, прафэсійную паэтку Надзею Стаковіч (хоць яна і займае пасаду начальніка ідэалагічнага аддзелу райвыканкаму) грамадзянская лірыка не натхняе: усё больш пра каханье ды родныя краівіды. Праўда, яна вымушаная была нядайна перайсці ў прапрэзыдэнцкі СПБ. Але, відаць, і гэта не паспрыяла крышталізацыі грамадзянскай пазыцыі. Таму давялося «глаголом жечь сердца людзей» расейскамоўным аматарам-графаманам. Іхныя творы штодня зъяўляліся на старонках мясцовага друку. Пісалі ўсе — ад малога да старога. «Ня ўцягвайце няпоўнагадовых у палітыку!» — вішчаць афіцыйныя СМІ. Але вось чытаем вершык 8-гадовага Жэні:

Берег левый, берег правый,
Беларусь одна,
Лукашенко правит наами —
Его тактика верна.
Если бы мы были большими,
То на выборы пошли,
Голоса свои отдали
За любимица страны!

Якія разумныя і палітычна падкаваныя гадуюцца дзеці! А вось навучэнка Аршанская мэдычнай вучэльні Каця на выбары сёлета пойдзе і добра ведае, за каго галасаваць:

За Беларусь! За благодать!
Я очень жду момента,
Чтоб голос свой могла отдать
За Вас! За Президента!
Не надо «дядей» нам чужих,
«Оранжевых» не надо.
Наш Лукашенко — свой среди своих,
Его мы снова выбрать рады!

Але «разынка» паэтычнай агітацыі за Лукашэнку стаў верш «Толькі б жыць сделать лучше...». Гэты

эпічны твор «От избирателей Орши и Оршанского района» падпісалі БРСМаўцы і вэтэраны, ткачыха ды настаўнік, аграрнік ды чыгуначнік. Па сваёй стылістыцы верш нагадвае вядомае «Пісьмо беларускага народу таварышу Сталіну». Калектывуны акын пачынае:

В самом центре Европы, по земле белорусской,
Где живет богатырский и свободный народ,
Ходят шляхом широким и тропинкою узкой
Гордый наш современник, славянин, патриот.

Якіх толькі хваласьпейных эпітэтаў не заслужыў наш герой: «страж страны, созидатель, весь вперед устремленный, лидер наш честный, стойкий, преданный, верный, близкий, свой человек»! Ну а праціунікі ягоныя, адпаведна: «пятая колонна, лиходеи, мазепы, кликуши, сброд, никчемные «пехотинцы», пустобрехи».

Заканчваеща верш аптымістычна:

Это мы — белорусы! Это наше везенье!
Мы главе государства*

верим так, как себе!
Вместе с ним Беларуси придаєм ускоренье,
Вместе с ним непреклонны будем в нашей борьбе.
Здаецца, верш гэты будуць зь цягам часу вучыць у школе на памяць, а ўсіх ягоных аўтараў чохам прымуць у СПБ.

І апошні пасълявыбарны верш паэта, які ўжо стаў сябрам згаданай арганізацыі:

В Европе центре, там, где смерти след
Застыл в земле, туманами дымящий.
Страна риснула миру сказать «Нет!»,
Бумажный лист забросив в красный ящик.

Так, з цывілізаваным съветам нам не па дарозе. Аб чым, дарэчы, і съведчыць афіцыйныя вынікі выбараў. Землякі не падвялі земляка. У Аршанскім раёне ў выбарах прынялі ўдзел 97,9% выбараў, за Лукашэнку аддалі свае галасы 88,1%. На малой радзіме, у Копысі, галасавалі 99,7% выбараў (цікава, як будуць ушчуваць тыхіх трох, якія не прыйшлі на выбарчы ўчастак?), за земляка аддалі свае галасы 96,8% местачкоўцаў... Ці не эфект гэта паэтычнай агітацыі? Калі так, дык чаму не агітавалі за адзінага Барадулін з Гілевічам?

Ганна Нефядута, Ворша

* — Заўважу, «СБ» піша слова «глава» зь вялікай літары. — Г.Н.

РАМАН МАТАЛАДЗЫШЫ

Малюнак сяміклясыніцы Крысыціны Субоцінай з Слуцку.

Як я сядзеў з сынам Кулей

Сястра, якая правяла колькі начэй на Плошчы, съцвярджаля, што там перабывалі ўсе мае аднаклясьнікі з Каstryцы! Цяпер мне ня будзе сорамна перад маймі будучымі дзецьмі, піша Зьміцер Панкавец.

Дагэтуль у вулічных акцыях апазыціі я ня ўдзельнічаў. Задавольваўся рэплікамі з канапы пра тое, што мітынгі з кожным годам драбнеюць, а на іх ходзяць адны і тыя ж людзі. Гэтым разам не прыехаць у Менск не дазволіла сумленыне, хоць розум памятаў слова аднаго вусатага дзядзькі пра тое, што дэстабілізаторам сътугці адкруцяць, як качанятам, галовы. Я пераадолеў страх і прыехаў на Плошчу. Пра што зусім не шкадую.

«Напішыце яму памякчэй»

Сястра, якая правяла колькі начэй на Плошчы, съцвярджаля, што там перабывалі ўсе мае аднаклясьнікі з Каstryцы! Такой людзкой еднасці я ня бачыў ніколі!

Прычым пры такой колькасці і пяцікучы людзей у лягеры не было ні крадзякоў, ні боеў. Параўнайце са звычайнай дыскатэйкай і знайдзіце 10 адрозненіньняў. Хлопцы мужна трymалі гадзінамі лангуці, а мілья дзяўчата разносілі гарбату і ежу. І дзе тыя культавыя адмарозкі-алькаголікі, якія штодня мільгаюць на БТ?

Прадчуванье таго, што ў ноч на 24 сакавіка павінна адбыцца нешта нядобрае, зьявілася тады, калі на Плошчу пачалі падыходзіць съмецьце-уборачныя трактары. Але ніхто не сышоў, усе трymаліся разам.

Страшэнныя аўтазакі падышлі раптоўна, і праз імгненьне патрыёты ўжо апнуліся ўнутры машын.

Ніхто ня ведаў, куды нас вязуць. Нават калі нас высадзілі ля сцяны на Акрэсціна, мала хто ведаў, што гэта культавы спэцпрымальнік. Большасць, як і я, упершыню прыйшлі адстойваць сваю свободу.

Праз чатыры гадзіны стаянья на марозе нейкі сяржант урэшце павёў мяне складаць пратакол. Іншы сяр-

жант аказаўся земляком, зь Весялова. Мы разгаварыліся. Старшына потым махнуў у мой бок рукой: «Напішыце на гэтага памякчэй». І АМОНаўцы не прыпісалі мне ні выкрыўваньня антыдзяржаўных лёзунгau, ні супраціў міліцыі. Але гэта не дапамагло ў судзе. Праз некалькі дзён судзьдзя Святланы Ганчар прысудзіла 10 сутак арышту — яна штампавала прысуды як на канвэеры.

Менск — Жодзіна

На Акрэсціна ў камэрсы было 16 чалавек на 6 спальных месцаў. Тут я пазнаёміўся з салігорскім прадпрымальнікам сп.Шылам — чытачом «Нашай Нівы». Ніколі раней ня бачыў настолькі начытанага і эрудаванага чалавека. Сп.Шыла расказаў, што прыехаў на пляц праз дзяцей, якія сказалі, што абавязаны там быць. Прыемна, што некаторыя сукамэрнікі, даведаўшыся мае прозвішча, казалі, што чыталі мае допісы ў «НН».

Па абедзе некаторых пачалі адвозіць на суды. Шасьцёх накіравалі ў Жодзіна. Мы былі перакананыя, што нас вязуць туды на прысуды, бо менскія суды не спраўляюцца, і ўвечары мы будзем зноў на Акрэсціна. Надзіва марудная дарога скончылася ля брамы СІЗА, дзе было напісаны «...атэль», пачатак слова я не заўважыў. Згадаліся слова гаранта Канстытуцыі, што ўсіх апазыцыянераў ён зымасціў у гасцініцы.

Шмон пры ўваходзе. Мянты так і не знайшлі бел-чырвона-белага значка ў кішэні джынсаў. Пасыля вобшуку мы пайшлі доўгімі халоднымі калідорамі. Падумалася, што такі градус будзе і ў камэрах. Але, на шасьціе, найгоршыя прагнозы ня спрайдзіліся, і ў камэрах было цёпла. Былі й матрац з коўдрай, праз некалькі гадзін наў прынеслы й бялізну. Вячэры я так і не дачакаўся — валіўся з ног ад стомленасці, ня спаўшы калі 40 гадзін.

Салігорац спаў на стале

Назаўтра ахойнікі правялі больш дасканалы надгляд камэрсы — нас было шасьцёра — ды звадзілі ахвотных у душ. Стас Пачобут і Дзяніс Пугач аб'явілі галадоўку. Іх перавялі ў

асобныя камэрсы. Перад імі ў адзіночку пасадзілі мужчыну са Смалявічай, які, апроч галадоўкі, пастаянна патрабаваў адваката ды адмаўляўся выконваць загады міліцыянтаў. Нас засталося троес, праз некаторы час зайшлі ахойнікі: «Вам, мабыць, сумна? Перавядзэм вас у іншыя месцы». Нас спусцілі на паверх ніжэй, у камэру №87.

Там ужо былі сямёра хлопцаў (двоє таксама трymалі галадоўку), але толькі адны свабодныя нары. Мне пашанцавала, і іх заняў я. 18-гадовому салігорцу давялося ўвесь тэрмін спаць на стале. Што праўда, і мой «ложак» быў ня самы зручны — съценкі не было ні з аднаго з бакоў, і першыя ночы баяўся зваліща.

Першыя дні, да аўторка, жылі выключна на хлебе і вадзе, толькі аднойчы далі досьць прыстойны горохавы суп. Кашы, расольнік ці боршч есьці было няможна. Ну і сумнавядомы «гіт» — бігас.

У камэрсы сабралася цудоўная кампанія. Адукаваная і разумная моладзь (маладзейшаму было 18, старэйшаму — 30). Пасядзець зь імі было надзвычай прыемна. Ужо ў першы дзень мы зъялілі з хлеба шахматы, раскроўслі поле, у аднаго хлопца аказаўся аловак. Сёняння дома на паліцы ў мяне красуюцца пешка, ладзьдзя і кароль.

Сын па мянушцы «Пшэк»

Вельмі хутка ўва ўсіх сукамэрнікаў зъяўліся мянушки. Першым яе атрымаў барысаўскі хлопец з Мастацкай вучэльні імя Глебава, які ўвесь час панікаў і быў самым занепакоеным. Таму ён стаў «Кітайцам». Менскі праграміст паказаў надзвычайныя веды геаграфіі Афрыкі падчас гульні ў «Гарады», таму і стаў «Афрам». Астатнія былі больш банальныя: я — «Журналіст», беларускі студэнт, які вучыцца ў Польшчы — «Пшэк», хлопец з Сьветлагорску — «Расьцік», студэнт БДУіРа — «Хакер», палітоляг-другакурснік — «Адвакат», бо запатрабаваў яго на судзе, самы малодшы — «Малы».

Чыталі кнігі, якія перадалі родныя і прынеслы з турэмнай біліэткі ахойнікі, і газэты. Напрыклад, чытаў

казкі Ўласа Дарашэвіча. Некаторыя казачныя сюжэты нагадвалі беларускую сытуацыю. Іншыя чыталі Зошчанку, Маміна-Сібірака, Рэмарка.

Навіны пра сьвяткаваньне Дня Волі надавалі аптымізму. У пятніцу, 31 сакавіка, у камэрэ зявіліся два асбонікі «Нашай Нівы», якія былі зачытаныя ледзьве не да дзірак.

У аўторак пачаліся харчовыя перадачы. Усім. Уесь стол быў застаўлены каўбасой, саліямі, мясам, сокам, печывам, садавінай, чакалядам, арэхамі і шмат чым яшчэ. Столкі ежы разам можна ўбачыць толькі на святочных сталах.

Ахойнікі надзвычай прыстойна ставіліся да нас, адзін маёр нават размаўляў з намі па-беларуску. Яны даз-

валялі нам ляжаць увесь дзень на нарах і заўсёды былі карэктыны.

На чацверты дзень раптам высьветлілася, што Пшэк — сын Іны Кулей, які стараўся не афішаваць сябе. Я, дарэчы, першым раскусіў яго.

Дзе нагаворысься, як не ў турме

У камэрэ мы спрачаліся, але ніколі не сварыліся. Гаварылі пра ўсё: палітыку, спорт, авіяцыю, эканоміку, гісторыю. Сапраўды, дзе будзе яшчэ шанец так нагаворыцца, як не ў турме? Асабліва палкія размовы пачыналіся пасьля адбою, калі выключалі съятло. Было нават весела. Да поўнага шчасця не хапала толькі гітары, каб стварыць атмасферу не вязніцы, а, напрыклад, паходу. Страх саступіў

месца ўпэўненасці ў правільнасці таго, што мыробім — і мы некалі пе-раможам. Улады спрабуюць разъвіваць у краіне экатурызм, але пакуль тут магчымы турызм «палітычны».

Апошняя суткі былі самыя доўгія і неспакойныя. А 3.30 мы, як кажуць, «адтапырыліся». А ў камэрэ засталося яшчэ чацвёра хлопцаў, якім трэба было адседзець яшчэ 5 сутак. На волі мяне сустракалі маці, сястра, дзядзька, праваабаронец Але́сь Абрамовіч.

Цягам усіх 10 сутак мы адчувалі людzkую салідарнасць. І ніводзін не расчараўваўся ў сваім змаганні. Цяпер мне будзе ня сорамна глядзець у очы сваім будучым дзесяці.

Кастрыца, Барысаў

Народны фотаальбом

Стартаваў новы конкурс радыё «Свабода» — «Фота Свабоды». Слухачы радыё і чытачы сайту www.svaboda.org могуць браць у ім удзел, дасылаючы свае здымкі (падзеі, сытуацыі, людзі).

Прыз дня — выстаўленыне фота на сайце «Свабоды»; галоўны прыз тыдня — радыёпрымач «Roadstar»; галоў-

ны прыз году — паездка ў Прагу.

Здымкі можна дасылаць на e-mail: svaboda@rferl.org з пазнакай «fota Svabody».

Максимальны памер аднаго файлу — 1 Мб.

Усе картачкі выстаўляюцца на сайце радыё і складаюцца ў сапраўдны народны фаталетапіс.

Не было б нацыяналізму – не было б і свабоды

Мне давялося паразмаўляць з Гарэтам Фіцджэралдам, бытым прэм'ер-міністрам Ірландыі. Ведаючы пра сітуацыю ў Беларусі, ён, каб падтрымаць веру ў перамогу, распавёў мне гісторыю сваёй сям'і... Піша Наталька Харытанюк.

У нядзелю, на каталіцкі Вялікдзень, буду дыхаць Свабодаю. У гэты дзень салідарнасці буду сачыць за падзеямі ў Дубліне: туды нарэшце вернецца традыцый параду, што ўшаноўвае паўстанцаў за незалежнасць.

Упершыню за апошнія 37 гадоў у Ірландыі пройдзе парад у гонар Велікоднага паўстання 1916 г. Пасьля канфлікту, які разгарэўся ў 1969 г. у Паўночнай Ірландыі, парад перасталі праводзіць, але для многіх ірландцаў з усяго свету гэта сталася абразаю. Бо ці можна забывацца на сваіх герояў? Праз іх жа ірландцы і атрымалі сваю

свабоду.

Самому паўстанню 1916 г. ад пачатку была наканаваная параза — човен са зброяй перахапілі брытанскія войскі, лідэра Роджэра Кейсмэнта арыштавалі, народ паўстанцаў не падтрымліваў... Таму выступ 1916 г., роспачны, нагадваў хутчэй эмацыйны выбух нескароных. Але менавіта ГЭТА і скаланула ірландцаў. Рэпрэсіі: 16 пакараных съмерцю лідэраў і 16 тысячай зняволеных (!) — абурылі нават апалітычных. Рэпрэсіі паднялі краіну на наступныя, больш удалыя,

паўстаньні, у выніку якіх ужо ў 1921 г. 26 з 32 графстваў атрымалі незалежнасць ад Брытаніі.

Некалькі гадоў таму ў Лёндане мне давялося паразмаўляць з Гарэтам Фіцджэралдам, бытым прэм'ер-міністрам Ірландыі. Ведаючы пра сітуацыю ў Беларусі, ён, мусіць, каб падтрымаць веру ў перамогу, распавёў мне гісторыю сваёй сям'і. Многія з яго радзіны змагаліся за вызваленіе Ірландыі ад брытанскіх акупантаў. Змагаліся са зброяй. Дзядулю ягонага дык нават некалькі разоў арыштавалі і саджалі ў турму. Але ж, урэшце, ён дачакаўся незалежнасці і... быў абраны ў парламент.

Не было б нацыяналізму — не было б і свабоды. Апошнім часам, як пішуць мне ірляндзкія сябры, у Дубліне зноў становіцца вельмі папулярным гурт *The Cranberries* зь іх вядомаю песнёй *Zombie*. Пераглядаю гэты вусцішны кліп — і бачу ў ім Беларусь.

АМАПаўцаў, што нават у дзесяці кабетах бачаць ворагаў. Ідуць на нас з дубінкамі. Хіба ня зомбі?

Думаю пра 1916 г. у Ірландыі — і знову ўяўляю Беларусь-2006. Выбух нескароных. Выбух, задушаны рэпрэсіямі. Наканаваны на паразу зараз, але... паглядзіце на Дублін. За такім ахвярамі абавязкова прыйдзе перамога.

Прыгадваю запавет Быкава: «Трэба запасціся цярпеньнем. І за кожнай няўдалай спробай бачыць наступную, і зьбіраць для яе сілы».

Берасьце

Дзе пацуکі, Сыцяпан?

На форумах tut.by хлусьня не праходзіць. Але яе нельга ігнараваць і ў рэальнym жыцьці. Піша Наталка Бабіна.

Праз некалькі дзён пасьля славутай прэс-канферэнцыі шэфа КДБ Сухарэнкі я выпадкова, пераключаючы каналы, зноў пабачыла яго на экране БТ у кампаніі зь Зімоўскім. Дзіве рэчы ўразілі мяне да глыбіні душы. Па-першае, Сухарэнка быў толькі што ад цырульніка — усчасаны валасінка да валасінкі, прычоска заліта лакам. Ён хацеў падабацца. Каму? Тым, каму некалькі дзён назад вяліччаў пра пацукоў і выбухі ў чатырох школах? Навошта? А старацца спадабацца вузкай

прастойцы сваіх — зноў-такі навошта, яны ж без таго, як казаў Гоголь пра чорта ды ведзьму, «дзейнічаюць заадно». Хіба, можа, жонцы?

Па-другое, мяне ўразіў яго акцэнт — копія з акцэнту Лукашэнкі. Засымяўшыся, я вымкнула гук — слухаць БТ ды АНТ без супрацьрвотнага немагчыма. Але канал не пераключыла.

Цяпер на экране красавалася галава Зімоўскага. Вось ужо хто, стараіся не стараіся, не спадабаецца.

Бяскроўны, бледны (што, грым не трываеца?) твар, чамусьці пегія валаасы...

Адразу ж успомніўся яшчэ адзін чалавек.

Адно з самых моцных уражаньняў з Плошчы — гэта тое, што амаль усе машыны, што праїжджаюць побач, сыгналі ў знак салідарнасці.

Шыкоўныя джыпы і дэмакратычныя «фордзікі» высьвітвалі клаксанамі «Жы-ве Бе-ла-русь!», вадзіцелі і пасажыры маҳалі, пасьміхаліся, паказвалі «Пераможам!»... І вось паўз Плошчу павольна-павольна едзе «вольва». А ў ёй на пярэднім сядзеньні сядзіць рэдактар «Советскай Беларуссии» Якубовіч. З кіслай мінай глядзіць перад сабой. Бачыць Плошчу і на чуе клаксаны.

Ілгаць — грэх.

Верыш ты ці ня верыш у Бога, ці верыш, як праваслаўны атэіст — а

Вясна-2006: патрэбны плян

Самай вялікай загадкай веснавых дзён 19—25 сакавіка застанеца плян дзеяньняў апазыцыі. Піша Міхал Чарвінскі.

Калі пасыль тэлевыступаў Казуліна для многіх грамадзян адкрылася, што «кароль — голы», то выхад на плошчу ўвечары 19 сакавіка прынёс адкрыццё пра адсутнісць у лідэрраў апазыцыі ня толькі пляну, але і нават згоды. 25 сакавіка ўражанье ўмацавалася.

Ідэя намётавага мястечка ў Менску ўзынікла ў галовах маладых людзей на тле інтэлектуальнай беднасці сталай апазыцыі пад уплывам рэмінісценцый пра Памаранчавую рэвалюцыю.

Прыгадваюцца рэплікі нашых украінскіх сяброў у Інтэрнэце пра намётавы табар як знак перманэнтнай прысутнісці. Але ў падзеях лістапада 2004 г. у Кіеве сітуацыя вырашалася не ў намётавым мястечку, хоць там здымаліся найбольш маладынчыя кадры тэлерэпартажаў. Усё вырашалася падчас дзеяньняў з арсэналу негвалтоўнага супраціву: перакрыцця доступу да ўрадавых установ і парушэння такім чынам звыклага парадку дзяржкіравання.

Улада на сёняня ўяўляе сабой статычную сістэму. Яна зынерухома, пульс амаль не праслушоўваецца. Але

статыкаю харектарызувалася раней і дзеянасць апазыцыі, пакуль не з'явілася альтэрнатыва ў асобе Казуліна. Казулін ператварыўся ў фактар руху праз добра знаёмы закон марксісцкай дыялектыкі пра адзінства і барацьбу проціглагасцяў. Другое дыханье беларускі супраціў мог бы атрымаць праз вяртанне альтэрнатыўнасці ў апазыцыйнае жыццё. Такі вынік магло бы мець вяртанне ў Беларусь Зянона Пазнянкі. Прынамсі, многія патэнційныя ўдзельнікі маглі бы прыісьці дзеля сустрочы са сваёй маладосьцю. Другім цэнтрам супраціву, замест Казуліна, маглі бы стаць і арганізаваныя абаронцы намётавага мястечка.

На плошчы народ прадэмантраваў усё, на што ён здольны без арганізацыі і рэурсаў, і гэтага хапіла, каб Лукашэнка надоўга схаваўся і перанес іншутурацыю. Аднак пасыль Дня Волі быў зроблены гібелыны для любога супраціву перапынак. У выніку ўлада, напачатку напалоханая нечаканай прысутнісцю народа на палітычнай арэне, цяпер вучыцца на хаду і дзейнічае з адставаннем на адзін крок: таго, што адкладаць Каstryчніцкую плошчу, чакалі на 19-га, а здарылася гэта 25-га. Адпаведна, што калі па дарозе на Дзень Волі чакалі, што па цігніках і маршрутных аўтобусах

будуць шукаць патэнцыйных мітынгоўшчыкаў, цяпер гэтага трэба чакаць пры новай нагодзе.

Падчас сакавіцкіх падзеяў увесь імпэт сышоў на спробу авалодаць Каstryчніцкім пляцам. Падобным быў кірунак і падчас быльых узрушэнняў у сталіцы, толькі раней мэтаю была плошча Незалежнасці.

Але варта заўважыць, што часам менавіта нестандартнае дзеяньне прыносіць перамогу. Сход 26 красавіка павінен быць выкарыстаны, каб агульніць праграму, тактыку і лёсунгі новага руху. Гэта значыць, што арганізацыя руху мусіла б пачацца ўжо зараз. Ягонай задачай магло бы стаць стварэнне працягнення Казулінам Канстытуцыйнага сходу з наступнымі выбарамі ў нармальных умовах.

Мілінкевіч і Казулін насымельліся паклікаць людзей на плошчу і такім чынам разбурылі міт пра прыбітасць беларускага народу і ягоную няздольнасць да пратэсту, які ў першую чаргу быў выгадны «прафесійным апазыцыянэрам», якія даўно зразумелі, што маюць прыбытак, пакуль іх няшмат. Але траба пагадзіцца, што калі мінўшыя выбары былі несапраўднымі, то презыдэнтам ня можа называцца ніхто. Таксама новому руху лепши абысціся без быльых лідэраў з вялікім багажом паражэнняў.

Натуральна, што пасыль масавых прэвэнтыўных арыштаў паводле зыдзеклівых прысудаў няма гаворкі і пра якую-небудзь афіцыйную

рэгістрацыю новага руху. Таму ягонай структурай павінна стаць мноства арганізацыйна неаформленых невялікіх суполак, якія дзейнічаюць аўтаномна, але ў агульным накірунку, які будзе вызначацца праз аблігатныя думкамі ды аблесткі на інтэрнэт-сайтах і праз СМІ. Дзеля гэтага павінны быті б зъмяніцца і недзяржаўныя мэдыі. Скіраваныя дагэтуль на тое, каб выпісніць съяззу ў замежнікаў, яны ўжо іс托чна запалохалі народ у Беларусі. За сродак барацьбы можа быць прынятая мэтадыка негвалтоўнага супраціву, распрацаваная Махатмам Гандзі і ўзбагачаная праз вонкі іншых нацый.

У арсэнале «мірнай рэвалюцыі» маецца досыць прыдатных для Беларусі сродкаў. Сэнс акцыяў ня ўтым, каб камусыці нашкодзіць, а каб прадэмантраваць сліў ўзгодненага дзеяньня з выразна бачным эфектам. Толькі так гартуецца сіла грамадзкой думкі ды зынкае магчымасць узнаўлення дыктатуры.

Бог карае за брахню.

Ракам языка — съяротнае цела.

Вечнай апраметнай — несьяротную душу. Якая была нават у пацукоў.

І жыцьцё карае за хлускі.

Па-рознаму, але часцей за ўсё — страшна.

І той, хто падкладаў шпрыцы ў разгромлены гарадок, будзе пакараны. І тая пуставокая дыктарка, што чытала пра гэта ў навінах — таксама. А можа, яны ўжо пакараныя. Хваробай. Холадам у сэрцы. Пустымі вачамі іхніх дзяцей. Пляўком усыльед. Хлусы і ёсьць тымі самымі дохлымі пацукамі, што сеюць вакол сябе атруту.

Мне вельмі падабаюцца форумы на партале TUT.BY. Адсюль добра браць інфармацыю. Но тут брахня не праходзіць. Тут зъмяшчаюць адресы і фота правакатарапу, тут засланцаў

вылічваюць у момант і выганяюць хлесткімі фразамі.

Тут пабачаць бронекамізэльку на іншутурацыі і выставяць фота, тут дадуць відэа, на якім відаць, як фальшуюць вынік падліку галасоў і як разніччанская спэцназаўцы страляюць у азьвярэлых дэмантрантаў зь небясьпечнымі паветранымі шарыкамі. Рэспект, тутбаўцы! У ігнор хлускі!

Але ж нельга ігнараваць яе ў рэальным жыцьці. Асабліва калі яна робіцца ваяўнічай. Асабліва калі па крымінальных абвінавачанынях у турме сядзяць без віны палітычныя вязні. Мне здаецца, што саме галоўнае зараз — каб яны як найхутчэй выйшлі на волю.

Што дзеля гэтага магчыма зрабіць? Што дзеля гэтага мусім зрабіць мы? Проста распаўсюджваць прадусіўную інфармацыю.

Невыязная мадэль

Лукашэнкаўцы, апазыцыя і мяккія санкцыі Эўразьвязу — тэма рэфлексіі Вітала Тараса.

Рэакцыю Эўразьвязу на прэзыдэнцкія выбары ў Беларусі нечаканай не назавеш. Яшчэ задоўга да выбараў у шэрагах апазыцыі абміяркоўваўся ня столькі харктар санкцыяў Захаду стасоўна цяперашняга рэжыму, колькі пэрсанальны съпіс чыноўнікаў, якім абавязкова забароняць уезд у краіны ЭЗ. Аб'яднаная апазыцыя настойвала на пашырэнні гэтага съпісу за кошт чыноўнікаў розных рангau, чальцоў выбарчых камісій, міліцыйскага начальнства і судзьдзяў, што спрычыніліся да рэпрэсіяў, а таксама журналістau дзяржаўных СМИ і артыстаў, што ўдзельнічалі ў прапагандысцкай кампаніі «За Беларусь!».

Бюракратыяй па дыктатуры

ЭЗ абмежаваўся съпісам з трывцаці аднаго прозвішча — як пра тое было заяўлена яшчэ некалькі тыдняў таму. Было б няправільна вінаваці чыноўнікаў Эўразьвязу ў абыякавым стаўленні да Беларусі. Міністар замежных спраў ЭЗ, аўстрыйка Ursula Plaschinsk, была шчырая ў сваім выказванні аб тым, што Беларусь цяпер у сінім сэрцы. Кожны ці амаль кожны міжнародны чыноўнік у Эўропе, сутыкаючыся з реальнымі фактамі жыцця ў сёньняшній Беларусі, выказвае, хатця б навонкі, падтрымку дзеянняў апазыцыі ў яе памкненіі да дэмакратыі. Але ж выпраўленыне палітычнай сітуацыі ў Беларусі, зусім відавочна, не належала й не належыць да замежнапалітычных прыярытэтаў Эўразьвязу. Сітуацыя на Блізкім Усходзе сёньня значна болей хвалюе эўрапейскую краіны, чым

становішча блізкага суседа. Бо, на думку большасці эўрапейскіх палітыкаў, з Блізкага Усходу зыходзіц пагроза тэрарызму ў Эўропе. А з боку Рasei, чым найбліжэйшым хаўрусынікам фармальна выступае Беларусь, такой пагрозы няма.

Наколькі правільны такі падыход і ці ўсе сябры Эўразьвязу яго падзяляюць — іншая размова, далёкая ад тэмы гэтага артыкулу.

Я згодны на мэдаль

Абвяшчэнне ЭЗ згаданых санкцыяў — толькі адзін бок мэдаля. Дакладней было б гаварыць пра цэлы трывцаць адзін мэдаль, паводле колькасці ўлучаных у съпіс «неўязных» чыноўнікаў. Калі падумаць, кожны з гэтых чыноўнікаў, сапраўды, заслужыў на мэдаль ці нават ордэн з рук свайго вышэйшага кіраўніка за адданасць рэжыму. Можна ўявіць сабе сітуацыю, калі за ўлучэнне ў падобныя съпісы стануць у будучыні заахвочваць дзяржаўнымі ўзнагародамі. А тых, хто ня трапіў у іх, напрыклад, кіраўнікоў некаторых дзяржаўных СМИ, можна будзе прынагодна спытаць: а чаму ты, нягоднік, дагэтуль выязні? Чаму цябе яшчэ не залічылі ў «ворагі дэмакратыі»? Калі сур’ёзна, дык санкцыі з боку Эўразьвязу ня могуць прынесці вялікіх прыкрасыццаў высокапастаўленым чыноўнікам: яны заўсёды могуць паехаць адпачываць куды-небудзь на курорты Тайланду, Эгіпту ці ў Ізраіль. А вось крытэрам набліжанасці да вяршыні улады такія съпісы аўтактыўна могуць стаць. Іншымі словамі, няма ў беларускіх чыноўнікаў памкненія пашыраць сувязі з эўрапейскімі палітыкамі, а вось жаданыне дагаджаць патрону ў іх ёсьць. Но ад гэтага залежыць іх матэрыяльнае становішча, бяспека й будучыня дзяцей, а зусім не ад ступені развицця стасункаў паміж

Беларусью і Эўропай, а тым болей не ад узроўню дэмакратыі ў роднай краіне.

Хто праплыве міма?

Так што маральна-псыхалагічны эффект ад пашырэння санкцыяў магла атрымаць толькі апазыцыя. На яе гэтыя санкцыі й разлічаныя. І цяпер выстаўляць нейкія прэтэнзіі да ЭЗ — маўляў, абмежаваныні недастатковая строгія, а съпіс няпоўны — недарэчна. Па-першае, лідэры аб'яднанай апазыцыі не аднойчы публічна выступалі супраць эканамічных санкцыяў, бо яны могуць пашкодзіць насельніцтву. Пасля гэтага трохі непасцядоўна гучалі просьбы апазыцыі пра далучэнне да съпісу «неўязных» шараговых сяброў участковых выбарчых камісій, бо яны таксама нясуць адказнасць за фальшаваныне вынікаў выбараў. А самі выбарцы — тыя, хто галасаваў «за Беларусь», — ніякай адказнасці за свой выбор, за палітыку, якую яны падтрымалі, не нясуць? Дзе тая грань, якая аддзяляе шараговага мясцовага чыноўніка ад «простага грамадзяніна»? А шараговыя міліцыянты — тыя, хто зьбіваў дэмантрантаў, — ці яны таксама не павінны несьці адказнасць за свае ўчынкі? Ці яны не такія самыя грамадзяніне Беларусі, як і дэмантранты, іхныя суічыннікі?

Калі працягнучы думку, дык выйдзе, што трэба альбо запісваць у «неўязныя» большую частку беларускага насельніцтва, альбо адмаўляцца ад санкцыяў наагул. Но пры любых санкцыях Беларусі як дзяржаве наносіцца пэўная маральная альбо й фінансавая шкода. А значыць, апазыцыя займаецца ня толькі дыскрэдытаціяй дзяржавы, але й прычыняе ёй канкрэтную шкоду. Каб разарваць гэтае заганнае кола развагаў, трэба зразумець простую

ОЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Некаторыя актыўісты апазыцыі прапаноўвалі, каб удзельніцу наступнага «Эўрабачаньня» Паліну Смолаву таксама ўключылі ў сьпіс неўязных у Эўропу.

Реч. Апазыцыя не павінна мець за самамэту санкцыі з боку іншых дзяржаваў. Яны прымаюцца постфактум і ёсьць толькі вынікам, рэакцыяй, але не прычынай падзеяў, якія адбываюцца паводле ўнутраных законаў. Няможна наступствы ставіць паперадзе прычынаў. Калі ў барацьбе з рэжымам разьлічваецца на тое, што

ён самахоць зьнікне ў выніку вонкавага ўздзеяння, дык найлепшая пазыцыя — гэта пазыцыя малпы, якая сядзіць ля ракі ў чаканьні, пакуль міма пратлыве труп ворага. Гэта пасвойму зручная пазыцыя. Але ніякага дачынення да змаганьня за змену існага становішча яна ня мае.

Сьпіс беларускіх чыноўнікаў, якім забаронены ўезд на тэрыторыю Эўразіі

Прычына: у Эўропе лічаць іх датычнымі да фальсыфікацыі народнага волевыяўлення на выбарах або актыўнага ўдзелу ў рэпресіях супраць беларусаў. У сьпісе, нягледзячы на патрабаваны А.Мілінкевіча яго пашырыцы, падтрыманыя Польшчай, Славаччынай і Літвой, апінулася толькі 31 асоба на чале з Аляксандрам Лукашэнкам.

1. Аляксандар Лукашэнка.
2. Генадзь Навыглос, кіраўнік Адміністрацыі прэзыдэнта.
3. Натальля Пяткевіч, намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта.
4. Анатоль Рубінаў, намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта.
5. Алег Праляскouskі, начальнік ідэалагічнай управы Адміністрацыі прэзыдэнта.
6. Аляксандар Радзькоў, міністар адукцыі.
7. Уладзімер Русакевіч, міністар інфарматыкі.
8. Віктар Галаванаў, міністар юстыцыі.
9. Аляксандар Зімоўскі, старшыня Белтэлерады-екампаніі.
10. Уладзімер Канаплёў, сьпікер палаты прадстаўнікоў.
11. Мікалай Чаргінец, дэпутат савету рэспублікі.
12. Сяргей Касцян, дэпутат палаты прадстаўнікоў.
13. Міхаіл Орда, дэпутат палаты прадстаўнікоў.
14. Мікалай Лазавік, сакратар ЦВК.
15. Пётр Мікалашэвіч, генэральны пракурор.
16. Алег Сыліжэўскі, начальнік управы грамадзкіх аўяднанняў Міністэрства юстыцыі.
17. Аляксандар Харытон, галоўны спэцыяліст Управы грамадзкіх аўяднанняў Міністэрства юстыцыі.
18. Яўген Сымірноў, намеснік старшыні Вышэйшага гаспадарчага суду.
19. Надзея Равуцкая, судзьдзя Маскоўскага суду Менску.
20. Мікалай Трубнікаў — судзьдзя Партызанска-га суду Менску.
21. Мікалай Купрыянаў — намеснік генэральнага пракурора.
22. Сыцяпан Сухарэнка — старшыня КДБ.
23. Васіль Дземянцэй — намеснік старшыні КДБ.
24. Леанід Козік — старшыня Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі.
25. Аляксандар Каляда — сябра ЦВК.
26. Мікалай Вусаў — сябра ЦВК.
27. Леанід Лучына — сябра ЦВК.
28. Тацяна Краўчанка — сябра ЦВК.
29. Уладзімер Курловіч — сябра ЦВК.
30. Мікалай Мячеліца — сябра ЦВК.
31. Міхаіл Пішчуленак — сябра ЦВК.

Раней ЭЗ ужо забараніў ўезд шасці асобам з лукашэнкаўскай адміністрацыі, якіх у Эўропе падзравалі ў датычнасці да выкрадання людзей або фальсыфікацыі:

32. Уладзімер Навумав — міністар унутраных спраў.
33. Дзэмітры Паўлічэнка — камандзір СОБРу.
34. Юры Сівакоў — былы міністар унутраных спраў, спорту, намеснік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта.
35. Юры Падабед — камандзір ПМСН (былы АМОН).
36. Віктар Шэйман — кіраўнік Рады бяспекі, былы генпрокурор, былы кіраўнік Адміністрацыі прэзыдэнта.
37. Лідзей Ярошына — нязменная старшыня Цэнтральных баркаму.

Школьная рэформа: што маём і што шукаем

Пра нямецкіх настаўнікаў XIX стагодзьдзя казалі, што менавіта яны, а не канцлер Бісмарк, стварылі германскую нацыю. А беларускія настаўнікі XXI стагодзьдзя? Піша **Андрэй Павач**.

Вучань-шасьцікляснік з Воршы плюнуў на настаўніцу. Плюнуў праста так, бо ведаў — учынак ня будзе мець ніякіх наступстваў, апроч размовы з завучам школы. Затое ён значна падыме яго аўтарытэт сярод вучняў і канчаткова «апусьціць» настаўніцу. Але гэты учынак сымбалічны, бо паказвае, што аўтарытэт настаўніка ў беларускім грамадстве амаль нулявы.

У вачах вучняў — а часта і іх бацькоў — настаўнік бачыцца гэтакім нядучнікам, які не знайшоў сабе лепшага жыцьцёвага прыстанішча, апроч таго як сядзець у школе. Для дзяржавы школа — гэта месца, дзе трymаюць моладзь, пакуль тая не дасягне 17—18 гадоў, і настаўнік займаецца ня столькі наукальнем, колькі выконвае ролю пастуха. Ён абавязаны вылоўліваць сваіх вучняў па камп'ютарных клубах пасля 23-й, змагацца з наркаманіяй, шукаць вучаніц у добра вядомых і мясцовай адміністрацыі, і міліцыі прытонах, ня маючи пры гэтым ніякіх паўнамоцтваў дзеля гэтага.

Настаўнік стаў чымсьці накшталт мячыка, які перакідаюць адно аднаму адміністрацыя школы і ўлады, бацькі і дзеці. Настаўнік стаў абектам усялякіх рэфарматарскіх школьніх эксперыментантай і, напэўна, самым першым закладнікам становішча ў нашай краіне. Да ўсяго, настаўніку падрыхтавана незайдросная роля паслугача найніжэйшага рангу на выбарах і рэфэрэндумах. Хто як не настаўнікі назыўялі 2 млн подпісаў за Бацьку, хто як не настаўнікі арганізоўвалі працу выбарчых участкаў і прынялі найбольш

актыўны ўдзел у дасягненіі запаветнай лічбы 83%.

Дарэчы, пры ўсіх абдымачках-пацалуначках нашай улады з кіраўніцтвам Беларускай Праваслаўнай Царквы, якія дэмантруюцца па тэлебачаныні, беларуская ўлада працягвае засята абараніць съвецкасць нашай школы. Дэмакратыя? Не. Папулізм? Так. Духоўна разбэшчанай моладзі не патрэбна рэлігія, улады гэта цудоўна ведаюць і нічога ня хочуць ёй навязваць, каб не абудзіць зывера, які дрэмле ў галовах падлёткаў. Бо тады ўсё паляціць дагары нагамі. Знаёмы праваслаўны сіятар распавёў, што дырэктар школы дазволіў яму сустрэчу з вучнямі толькі тады, калі айцец будзе бяз рызы, крыжа і нічога ня будзе гаварыць пра Бога.

Выснова з усяго сказанага простая. Сыстэма мае адзін інтарэс — на як мага даўжэйшы час захаваць існы стан рэчаў, ніякіх заходаў у систэме адукцыі, разылічаных на даўжэйшую пэрспэктыву, няма і ня можа быць. Такім чынам, пад нацыю закладаецца міна замаруджанага дзеяньня, імя якой — бязъвер'е і эгаізм. Робіцца гэта шмат у чым з маўклівай згоды і рукамі нашых настаўнікаў.

Моладзь падсвядома адчувае лжывасць систэмы. Найлепшыя з маладых пачынаюць змагацца, некаторыя з самага дзяцінства сіпяшаюць прадацца, большая частка паглыбляеца ў нігілізм. Што ж можа паабяцаць і павінна паабяцаць настаўніку Новая, паспраўднаму беларускую Беларусь? Новую школьнную рэформу, мэтай якой будзе выключна паляпшэнне ўмоваў працы вучняў і настаўнікаў, а таксама ўзмацненне матэрыяльнага стану настаўніка. Дзеля гэтага дастатковая толькі радыкальна паменшыць колькасць вучняў у клясах, зрабіць стаўку настаўніка аплачанай у такім аб'ёме, каб той працеваў менавіта 18, а не 24 і не 30 гадзінай на тыдзень,

увесьці вызваленныя ад наукальня і таксама добрааплачаныя пасады клясных кіраўнікоў. На гэта трэба гроши, скажаце вы. А як жа?! Гэта не будзе рэформа ў справацах начальніцтва, гэта будзе рэформа з шчырым клопатам аб будучыні, на якую не шкада ніякіх грошей, бо будучыня і ёсьць тое, дзеля чаго жыве нацыя.

Матэрыяльнае стымуляванье — гэта толькі першы крок на шляху да мэты. Неабходна дэбюракратызаваць школу, зъменшыць няспынную плынь дакумэнтацыі, якой увесы час займаецца настаўнік. Трэба таксама зъменшыць ціск на настаўніка з боку РАНА і ГарАНА, інспектараў, якіх настаўнікі часта ненавідзяць, павышыць ролю прафсаюзаў, увесыці ў школах выбарнасць завучаў. І галоўнае — трэба падніць годнасць настаўніка ў вачох вучня, зрабіць так, каб не настаўнік быў абавязаны вучню, што той прыходзіць да яго на заняткі, а наадварт. Вучань павінен ведаць — школа ня ёсьць месцам, дзе яго абавязковая пратрымаюць 11 гадоў, каб той толькі не сядзеў у хаце і ня швэндаўся па вуліцах. Школа павінна выхоўваць і вучыць, а не ператварацца ў піянэрскі лягер. Хто ня хоча вучыцца, той у школе не патрэбны. І што рабіць з такім вучнем-абібокам — справа дзяржавы, а не настаўніка.

Да гэтага яшчэ далёка. Але наколькі далёка — залежыць таксама і ад беларускага настаўніцтва. Нельга прадавацца систэме, нельга за капейку і дзеля ўласнага страху рзыкованаць будучынія нацыі. Трэба браць прыклад з славных беларускіх настаўнікаў пачатку XX ст., якія, ахвяряючы здароўем і жыццём у расейскіх і польскіх турмах і лягерах, адкрывалі моладзі Беларусь, змагаліся за родную мову і марылі аб незалежнасці. Яны сваю справу зрабілі. Ці будзеце вы, беларускія настаўнікі, вартаў іх памяці?

Горадня

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

ЭПІЛЁГ (які дапускае працяг)

ён думаў ну вось здаецца і ўсё вось і канец
шум паступова сыціхнуў і нейкія людзі няветла
трэсылі за плечы клікалі голасна «хуткую!»
што ніяк не магла прабіцца ў гэтае пекла

мама мама шаптаў ледзьве чутна ў гарачцы
а яму ўсё тыцкалі ў вусны бутэльку з вадою
запнуўшыся на сэнтыментальным рэфране
ён амаль што на плакаў і толькі хрыпеньне
выдавала што зь ім нешта зусім на тое

пачатак жа быў надзіва звычайным
сцэнар прадугледжваў кардоны фургоны
з купай наслак і процьмай людзей у пагонах
зрэшты і вынік думалі выйдзе чаканым
гучалі сырэны нікто не губляў імпету
малое плакала але на будзем пра гэта

ўсё толькі яшчэ пачынаеца нягледзячы ні на што
нягледзячы ні на што нават на знакі паразы
ты бачыш жывая хроніка гэтых прас্তынетленых дзён
не задае больш пытаньняў і прапануе адказы

і толькі гулкае рэха гарачых зводак адтуль
гудзецьме ў этэры бы ў старадаўнім лесе
заўважыш: дабро не бывае ніколі агульным
бо — ведаеш добра — агульнае шчасьце і лжа
аднога ўраджаю й аднога — гнілога — замесу

а заўтра ўсё будзе зусім на тое й на так
з памяці—торбы выпадуць кадры атак
і маладыя гіены вясновыя нашыя хросты
сціпішучы пасыля на бясьсільле й проблемы росту

мо нехта й запомніць прыступы тых трывог
той нечаканы кардзбалет прыроды
і як месяц зіхоткі і круглы нібы мэдаль
вісеў над усім нічайнаю ўзнагародай

30.03.2006 — 06.04.2006

Улада не зьбіраецца гуляць у «гнілы лібералізм». Але яна мусіць лічыцца з вонкавымі ды ўнутранымі імпэратывамі. Піша Аляксандар Класкоўскі.

Пра эвалюцыю ўлады яскрава съведчыць парадуналыны аналіз дэльтоў індустрыйных прамоў. У верасьні 2001 г. кіраўнік дэкляраваў, што будзе адбывацца лібералізацыя ўсіх бакоў нашага жыцця. Палітычную сістэму краіны стануць вызначаць працэсы дэмакратызацыі ды развязвіцца парламэнтарызму. Атрымае спрыяльнне прадпрымальніцкая ініцыятыва. Адкрытая ўропейская краіна Беларусь гатовая супрацоўнічаць з Эўразіязам і Штатамі.

Карацей, амаль тое самае, што сёньня вісіць на Мілінкевічым сайдзе.

Змрочны, дэпрэсіўны тэкст індустрыйнае прамовы ад 8 красавіка 2006 году стаў рэмэйкам савецкае прапаганды часоў халоднае вайны.

Зараз улада не зьбіраецца нават гуляць у гнілы лібералізм. Іншая реч, што яна мусіць лічыцца з жорсткімі імпэратывамі — і вонкавымі, і ўнутранымі.

Захад дэмманстрацыйна вітае Мілінкевіча і дасылае троюмфатару чорную метку.

Масква ўлупіла дуплетам. Выставіла рахунак на толькі за «блакітнае паліва», але й за «чорнае золата». Патрабуе дзяліца мытамі на экспарт нафтапрадуктаў. Як тое прадугледжвае адна са шматлікіх інтэграцыйных дамоваў. Трохі лічбаў, каб ацаніць эффект.

Пры ўласнай гадавой здабычы 1,8 млн т Беларусь летась перапрацавала на сваіх НПЗ каля 20 млн т нафты. І ў выніку продажу нафты Расея па спэцыяльных, заніжаных цэнах на кожным

Паталёгія ці лёгіка пату?

перапрацаваным барэлі зарабляла \$15,5. Для парадунальня: у 2003-м было \$5,8. Заводы ў Наваполацку і Мазыры забясьпечылі каля 40% славутага росту ВУП.

Пры такой дурніцы можна было пляваць на рэформы ды буржуйскія інвэстыцыі. Усе — ад палякаў да галіндцаў — інвеставалі ў нас праз дарагі бэнзін ды саліярку.

Але дурніцы ўжо ня будзе. Эканамічныя эксперты — і Леанід Заіка, і Яраслаў Раманчук, і Аляксандар Патупа — у адзін голас цвердзяць пра вялікую імавернасць таго, што лёд кранецца менавіта ў бізнесовай сферы. А там,

маўляў, пойдзе і агульны працэс...

А вось заклікі асобных наглядальнікаў, каб апазыцыя ў выпадку чаго не замінала заляганням дзейнага кіраўніка да Захаду, падающа адарванымі ад рэальнае глебы.

Палітоляг Валер Карбалевіч мяркуе, што на заходнім кірунку масты спаленыя. Дый тады трэба ладзіць рэальную дэмакратызацыю, а ў такім разе нашто было класыціся касцьці дзеля «аглушальнае» перамогі?

Эксперт у міжнародных стасунках Андрэй Фёдарап лічыць, што Лукашэнка мэнтальна не готовы, пасыпаўшы галаву попелам, стаць

ЮЛІЯ ДАРАЦКЕВІЧ

другім Кадафі. Лепей ужо ў імпэрыю. Але й рабіць з краіны, як раіць Жырыноўскі, Менскую фэдеральную акругу непрызнаваны Захадам прэзыдэнт, натуральна, ня рвеца. Транзит, вайсковыя аб'екты, памежная інфраструктура, сумесная систэма супрацьпаветранай абароны, што там яшчэ — зараз Крамлю будзе налічаны, як ужо было, сустрэчны рахунак на мільярд.

Парадокс, але ўсе бакі — і Лукашэнка, і Захад, і Крэмль — апынуліся ў дзіўнай патавай сітуацыі.

І тут менавіта чыннык росту ўнутранай апазыцыі набывае ці не вызначальную ролю. Гэтак прарываеца ў фярзі адбудаваная лінія пешак.

Антон Філімонаў (на фота ў цэнтры), сын забітай у 2004 Веранікі Чаркасавай, у панядзелак быў асуджаны на 2,5 гады з адтэрміноўкай па адвінавачаныні ў падробцы грошай. Яго суўдзельнікі атрымалі па два гады.

Абломны панядзелак

10 красавіка нашых дэмакратаў чакаў вялікі аблом: санкцыі Брусаю супраць Менску аbmежаваліся забаронай тром дзясяткам чыноўнікаў швэндаца па той бок Бугу. Аднак найбольшы шок атрымалі тыя, хто вельмі хацеў, аднак ня трапіў у лік невыязных. Фэльетон **Лёліка Ушкіна**.

10 красавіка ўся сям'я капитана АМОНу Масальскага сабралася за сівяточным столом. Праз пару хвілінай мелася рэалізацца мара жыцця таты: вось—вось чыноўнікі ЭЗ нададуць яму статус невыязнога за злачынстваў супраць дэмакратыі. Герой ўзыняўся, трymаючы ў руках графін гарэлкі, і кораценька — хвілін на дваццаць — расказаў прысутным, наколькі пакручастым быў шлях да гэтага вялікага дня.

Мара стаць невыязным апанавала яго яшчэ ў юнацтве, калі прызыўнік Масальскі эксперыментаваў з цэглай, разъбіваючы яе галавою, і на абед выкрадаў жабаў зь біялагічнага кабінэту ў школе. Пасьля было войска, работа ў АМОНе, першыя спатканыні з палкоўнікам П., які хутка стаў жыццёвым кумірам Масальскага. Дазнаўшыся, што П. таксама невыязны, капитан чакаў выпадку вызначыцца і атрымаць такі жаданы статус. Па начох Масальскому сънілася, як «зубры» лепяць на слупы ўлёткі, «падазраюцца ў кіднепінгу і забойствах» зь ягоным фэйсам. І вось надышоў сакавік 2006 г. Капітан дніваў і начаваў ля намётавага гарадка: хапаў людзей ужо за адно тое, што ішлі на плошчу ў скуранных куртках. Гэта была відавочная спроба пранесці ў лягережу: кораш расказваў, што вараную скuru можна есьці. Часам у куртках аказваліся калегі... У дзень штурму група захопу на чале з Масальскім вынырнула з каналізацыі папросту ў цэнтры апазыцыйнага

лягеру. Гэта капитан уласнай галавой выбіў завараны камунальшчыкамі люк. Апазыцыя звойважыла ягоныя заслугі. У Сеціве зявіліся прапановы ўлучыць Масальскага ў «чорны сьпіс»...

Пакуль жонка рэзала торт, брат адкаркоўваў шампанскэ, дзед настройваў прымач на хвалі радыё «Свабода». З дынаміка пачуўся голас вядоўцы: «Гаворыць Прага!», які потым зачытаў ліст «шчасльіўчыкаў» — Лукашэнка, Лазавік, Чаргінец... Сям'я з захапленнем чакала прозывішча «Масальскі». Аднак яго ўсё не было і не было.

Напружанье ўзрастала. Калі дыктарка сказала «Пі-і-пі-і-і... прабачце, Пішчулёнак», бабуля Севы ўпусціла на падлогу тазік аліе.

— Спакуха, — сказаў Масальскі, — у сыпісе каля трох соцень імёнаў. Абавязкова патраплю.

— На гэтым усё, — тым часам выплюнула радыё.

— Як усё? — не зразумела сямейства.

Бабуля Севы другі раз упусціла тазік аліе.

— Можа, яны выпадкова цябе прапусцілі? — паспрабавала супакоіць жонка. — Праз гадзіну будзе паўтор, і там цябе абавязкова ўзгадаюць. Аднак і праз гадзіну, і праўз дзьве яго прозывішча ў сыпісе не фігуравала. Свята было пакамечанае.

Масальскі ня спаў усю ноч, а зранку завёз дзесяцігадовага сына на Варвашэні, 8 і запісаў у БНФ.

Хома будзе вучыцца ў Вене

Суд прызнаў яе адлічэнне з БДЭУ законным.

Студэнтку-выдатніцу 4-га курсу факультету міжнародных эканамічных дачыненняў БДЭУ выключылі 24 лістапада 2005 г., за падездку ў Францыю: Тацяну абраўші ў кіраўніцтва міжнароднай студэнцкай арганізацыі ESIB.

Кіраўніцтва ўніверситету імгненна выгнала Таню з установы, спасылаючыся на тое, што яна парушыла праўлі БДЭУ. Хаця, паводле правілаў унутранага распрадаку БДЭУ, студэнтаў можуць выключыць пасля 30 гадзінаў заняткаў, пропущаных за сэмэстар. У Тацянны значна меней.

Каб аднавіць справядлівасць, дзяйчына звярнулася ў суд. Працэс колькі разоў пераносіўся з ініцыятывы БДЭУ, але ўрэшце быў прызначаны на 21 сакавіка. Слуханыні не адбыліся — у гэты дзень Хому, затрыманую каля намётавага мястечка, асудзілі на 10 сутак.

Урэшце суд пачаўся 10 красавіка ў Заводскім судзе Менску. Слуханыні ў першы дзень цягнуліся 7 гадзінай. Університет на судзе прадстаўляў Віктар Сыпіраў, намеснік начальніка ўпраўлення спраў па кадравай і прававой работе — яго подпіс стаіць і на загадзе пра адлічэнне Т.Хомы з БДЭУ. У сваёй аргумэнтацыі ён параўноўваў учынок Тацяны па амаральнасці з крадзяжом.

На судзе Сыпіраў цвердзіў, што выключэнне Хо-

мы нясе ў сабе выхаваўчую мэту. «Ён казаў, што гэта было зроблена, каб не ствараць прэцэдэнту беспакаранасці. Маўляў, калі сёньня паедзе які-небудзь Іваноў за мяжу, мы яго ня зможем выключыць, бо ён будзе спасылацца на прыклад Хомы: чаму ёй можна, а мне нельга? Гэты чалавек проста не разумее, што выяжджаць за мяжу — гэта нармальная», — кажа дзяйчына.

У сераду В.Сыпіраў зазначыў, што кіраўніцтва БДЭУ прапаноўвала Тацяні аднавіцца на платным навучаныні, але зынімае

сваю прапанову пасля таго, як Тацяна ў сваім інтэрнэт-дзёньніку (incer-tezza.livejournal.com) назвала Сыпіра «сълізняком», што ён палічыў абразай ня толькі сябе як мужчыны, але і як прадстаўніка БДЭУ. «Я служыў у войску, у мене двое дзяцей», — абураўся ён.

«Нават калі б мне далі магчымасць аднавіцца ў БДЭУ на платным навучаныні, я б гэтага не рабіла. Я паступала менавіта на бюджетнае аддзяленне, бо я маю магчымасці плаціць столькі. І я не хачу плаціць гэтаму рэктару, каб

ён меў магчымасць набыць за мае гроши новую мэблю для свайгоофісу. Тым больш, што рэктар — зьява часовая. Думаю, хутка ўва ўніверситетэ будзе іншы рэктар, які з радасцю падпіша загад пра маё аднаўленьне», — заяўляла Таня Хома.

Выгнаныне з БДЭУ для Тацянны не фатальнае: яна мае прапановы працягнць навучанынс ў Познанская акадэмія ў Венскім університетэ: «Хачу атрымаць закончаную вышэйшую адукцыю. Пакуль што схіляюся да Венскага ўніверситету. Магчыма, буду мяняць спэцыялізацыю: заміж міжнароднай эканомікі займуся вывучэннем міжнароднай палітыкі».

Аркадзь Шанскі

P.S. Як стала вядома «НН», рэктар БДЭУ Ўладзімер Шымай неўзабаве мае наведаць Італію. Ягонага імя ў сьпісе «неўязных» чыноўнікаў пакуль няма.

Тацяна Хома (справа) у чаканыни судовага рашэння.

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

Уладзімер Колас (у цэнтры) зь ліцэістамі на руінах замку Шату дэ Палінъякаў, збудаваным на вяршыні згаслага вулкану. Ле-Пюі.

«Францускі пэрыяд» жыцьця Беларускага ліцэю

Пасъля дэльвію «віленскіх», «варшаўскага», «гданьскага» і «стараходвіцкага» пэрыодаў дзеянасці за межамі краіны Беларускі ліцэй два тыдні працаваў у Францыі.

Па дарозе Ліцэй наведаў старых сяброў з гімназіі імя Г. Келера ў заходніяй частцы Бэрліна (кантакты былі навязаны ў першай палове 1990-х). Ліцэісты пашырываюць па вечаровым горадзе, сфатаграфаваліся ля Брандэнбургскіх брам, колішняга райхстагу, на вуліцы Унтэр-дэн-Ліндэн.

У Францыі ліцэістамі, выкладчыкамі і доктаркамі (мажі аднаго з навучэнцаў) пры-

туліў гарадок у Цэнтральным масіве пад назовам Арэк-на-Люары. Навучэнцы мелі мажлівасць наведаць заняткі, якія праходзілі ў сапраўдным замку — колішнім рэзыдэнцыі баронаў Шазурнаў, карыстацца вялікай спартовай залай і штодня выпраўляцца на шпацир у горы. Тым разам вучобы было не зашмат, бо некалькі

дзён было ахвяравана на выезды ў аўтобусныя вандроўкі — у Ліён зь яго ўнікальнымі помнікамі Антычнасці й Сярэднявечча, у замак Палінъяк і багаты на сярэднявечную архітэктуру горад Ле-Пюі. У Ле-Пюі беларускіх ліцэістамі пад бел-

чырвона-белым сцягам вітала кіраўніцтва Генэральнае рады дэпартамэнту Верхніяе Люары разам з сенатарам Гутэрронам. На заначынне вандроўкі ліцэісты разам з выкладчыкамі наведалі набажэнства ў парыскім Нотр-Даме, выставу сучаснага мастацтва ў Цэнтры Пампіду, падняліся на Эйфэлеву вежу.

Пасъля пэўных прыгодаў у дарозе (палаамаўся адзін з аўтобусаў) Беларускі ліцэй вярнуўся на бацькаўшчыну, прывёзши з сабою сувеніры, паміж іншым, для тых бацькоў, што ў выніку падзеяў 19—25 сакавіка адбывалі суткі ў акрэсьцінскай

вязніцы.

Візіт ліцэістамі у Францыю адбыўся дзякуючы падтрымцы Фундацыі імя Рабэра Шумана й іншых дабрадзеяў, пры спрыяльніцтве Міністэрства культуры Францыі й амбасады гэтай краіны ў Менску.

Поўныя ўражаньня ў адпаведнікі, ліцэісты вярнуліся да заняткаў на радзіме, а таксама разважаюць над запрашэннямі, якія паступілі ўжо з іншых ўсходнеславянскіх краін.

Між іншым, Ліцэй шукае новых сяброў і ў Беларусі, запрашаючы далучыцца да бацькоў і дзяцей, што ў наступным навучальным годзе маюць перайсьці ў 8—10 класы сярэдняе школы. **Неабходную інформацію можна атрымаць праз тэл. 633-48-59.**

ЛБ, Бэрлін—Арэк-на-Люары—Ліён—Ле-Пюі—Парыж—Менск

Флэш-мобы

Моладзь пратестуе супраць несвабоды шляхам калектыўных пэрформансаў. Піша Сяргей Будкін.

Спэцслужбам цяжка нешта інкрытаваць чалавеку, што дэманстрыюна заплюшчыў вочы і адварнуўся ад вялікага тэлеэкрану, на якім транслююща беларускія навіны. Апошняя флэш-мобы наведваюць міліцыянты ў цывільным, неядомыя здымайшы акцыі на відэа і нават затрымліваюць удзельнікаў з мэтай дазнацца, хто арганізатар. «Наша правіла — дзейнічаць спакойна і зладжана, а галоўнае — у межах закону, тады яшчэ і кайф здолеем злавіць», — кажа адзін з актыўістаў флэш-моб-руху на старонках каардынацыйнага цэнтра ў Інтэрнэце http://community.livejournal.com/by_mob.

Арганізатараў акцыіўныя знойдзеныя цяжка, а часам іх папросту немагчыма вылічыць: ідэя падаецца ў Сеціве, абмяркоўваецца, дапаўняецца і ўвасабляецца калектыўна. Але з гэтага могуць скарыстаць правакатары. За дзень да правядзення флэш-мобу «15 хвілін маўчання» на Нямізе ў нядзелю нехта падаў ідэю падчас акцыі ўзяцца за рукі ў жывыя ланцуг. Завадатары распазналі правакацыю: «Як толькі мы возьмемся за рукі, падпадзём пад артыкул, даводзьце да ўсіх, што ніякім чынам ня варта гэтага рабіць!»

Самаарганізацыя

Беларуская суполка «by_mob» мае свае мэты: сваімі акцыямі выказаць пратест супраць дзеянняў улады. У суботу на http://community.livejournal.com/by_mob зъявілася адозва злучышь

.....

Флэш-моб

— гэта нечаканае зъяўленыне натоўпу людзей у пэўным месцы і ў пэўны час. Акцыя доўжыцца ня болей за пяць хвілін па загадзя распрацаваным пляне. Акцыі заўжды негвалтоўныя, ананімныя, часта выкарыстоўваюць прыёмы абсурду, эпатажу.

TOP-5 флэш-мобаў вясны-2006

1. «15 хвілінаў маўчання» — з нагоды інагурацыі і палітычных рэпрэсій. Набярэжная Свіслачы, 9 красавіка.
2. «Вяртаем гроши Менскводаканалу» — перавод грошай за выезд камунальных службаў на Кастрычніцкую плошчу. Галоўпаштamt, 3 красавіка.
3. «На будзэм глядзець і слухаць хлусъню!» — прагляд наўнай ОНТ з завязанымі вачымі і ў слухаўках. Кастрычніцкая плошча, 29 сакавіка.
4. «Белья караблікі» — пусканыя папяровых караблікаў па рацэ з імёнамі палітвязняў. Набярэжная Свіслачы, 4 красавіка.
5. «Скінем з вушэй локшыну!» — напаўненые скрынкі з лягатыпам БТ локшынай розных гатункаў. Пл. Якуба Коласа, 28 сакавіка.

Восем правілаў удзельніка флэш-мобу:

1. Зьяўвіца ў дакладна вyzначаны час.
2. Не вітацца з астатнімі ўдзельнікамі.
3. Не вылучацца з шэрагу людзей, якія сабраліся.
4. Дзейнічаць толькі па пляне.
5. Быць цвярозым і адэктватым.
6. Не трymаць аніякіх кампраметуючых, нават ускосна, рэчаў і прадметаў.
7. Дзейнічаць толькі ў межах закону і маралі.
8. Хуценька зьнікнуць пры канцы акцыі.

усе ініцыятывы ў адзіны флэш-моб рух ды выпрацаваць праграму праўядзення адной «нечаканай» акцыі на тыдзень. «Каб падвысіць эфекту́насьць аకцыі, пазыбегнучы раздробненасыці і правакацыі», — тлумачаць «флэш-мобэры». На наступны ж

дзень у Менску прыйшла самая шматлікая флэш-моб-акцыя — каля 500 чалавек сабраліся на набярэжнай Свіслачы і сталі ланцугом з запаленымі сьвечкамі на 15 хвілін. Мінакі толькі дзівіліся. «Гэта флэш-моб — спосаб выказаць сваю думку бязь лішніх словаў», — патлумачыл ім. І некаторыя з іх сталі ў ланцуг.

Гісторыя

Флэш-моб — дзіця мабільнай сувязі. Першы флэш-моб зладзіў трох гады таму бізнесмен з Нью-Ёрку, які разаслаў па электроннай пошце паўсотні паведамленняў з прапановай проста так сабраца ў адной з крамаў на Мангэтане. З тых часоў флэш-мобы (літаральна — «стварэнне натоўпу») набылі масавы характар, раз-пораз ладзячыся ці ня ў кожным буйным горадзе ва ўсім сьвеце. Прыканцы ліпеня ў Кіеве пройдзе II Фэстываль флэш-мобаў.

Першы беларускі флэш-моб адбыўся 24 жніўня 2003 г. калі да скульптуры «Бабуля, што прадае семкі» ля ўхаду ў Камароўскі рынак некалькі дзясятак чалавек усклалі «чупа-чупсы».

Пратестнасьць

Ва ўсім сьвеце флэш-моб лічыцца больш чым забавай, якая ня мае вытлумачальнага сэнсу. Як, напрыклад, акцыя ў Лёндане, калі дзіве сотні чалавек па чарзе пыталіся ў кнігарні няісныя творы няісных аўтараў. У Беларусі флэш-моб — наданыне сэнсу бессэнсоўным учынкам. Беларускія флэш-мобы натхняюцца палітычнымі абставінамі. Закрыццё ЭГУ і як рэакцыя — калектыўныя чытаныні падручнікаў на Кастрычніцкай. Зъмена фармату радыё «Рокс» з року на шансон. Рэакцыя — калектыўны шпацыр з прыёмнікамі, абвязанымі чорнай стужкай. Патрабаваныне мэра Менску сплаціць за ачыстку каналізацыі падчас мітынгу на Кастрычніцкай. Рэакцыя — чарга на Галоўпаштамце з ахвочых унесыці сваю 1000 руб. на патрэбы «Менскводаканалу». Патрэбную суму, прайда, не сабралі, бо касірка ад разгубленасыці зачыніла сваё агенцца...

«Не зьдзіўлюся, калі зачыніцца перад трывамі наведнікаў Музэй Вялікай Айчыннай вайны, кіраўніцтва якога наракала на жудасныя страты падчас мітынгаў», — жартуе адзін з «флэш-мобэраў».

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Наведнікаў Малога Сітна на аўтобусным прыпынку сустракае маляваны вырай. Аазіс у пустэльні, лебядзіная пара ў возеры, адзіная на ўсё навакольле царква пад блакітным небам упрыгожвае белая цагляная сыценкі з надпісам «М. Сітна». Ёсьць тут нават самотны воўк — герб партызанскай Ічкерыі, якая, дарэчы, складае менш як палову тэрыторыі Віцебшчыны. Глядзіш на просыцен'кія, але мілья карцінкі — і згаджаесься: магло Сітна заніць 2-е месца на конкурсі вясковых аўтобусных прыпынкаў. Мастака-самавучку вёска кліча Стасікам. А так ён Станіслаў Генадзевіч Круглоў. Яму даўно за 30. Але невялічкаму ўсьмешліваму мастаку зь дзіцячым тварам і голасам школьніка імя «Стасік» пасуе надзвычай. Мне, выпускніку віцебскай мастацкай школы, з самага пачатку карцела пазнаёміцца з калегам. І аказалася, што Стасік працуе ў суседній брыгадзе сукарубам.

Стасікава брыгада — перадавая. Ці, як напісалі б у «Полацкім весьніку», правафлянговая. Выконвае норму штомесяц. Не ў апошнюю чаргу дзяякуочы Стасіку: і сячэ, бы завадны, і кожны сук у волак укладзе, і дроваў для буржуйкі ў вахтоўцы заўжды наколе. Ціхі. Сыціллы... Вядома, калі цвярзозы.

Да мяне ў госьці Стасік завітаў няціхі й нясьціллы, але шчыры.

Стасік,

— Цёмны народ у нас, Паша! — прысёўшы на зэдлік і роспачна звесіўшы голаў, біў сябе па калене. — Нічога ў жыцці яны ня бачылі і нічога ня хочуць. А мне гэта баліць! Маю карціну зь лесавозам на прахадной бачыў?.. Па памяці маляваў. Я ж нідзе не вучыўся. Паша, яны мяне не разумеюць, ня верашь мне, ня вераць. А я... я Шушкевіча бачыў!

У пачатку 1990-х Стасік служыў у Менску, ва Ўруччы. Аднойчы да іх прыехаў старшыня Вярхоўнага Савету. Аўрал быў такі, што для салдатаў гэты прыезд застаўся галоўнай падзеяй на ўсё два гады. Ноч гатавалі дранікі на тысячу асобаў. Парцялянавы посуд. Урачыстае шыхтаваньне...

Для цёскі Станіслава Станіслававіча тая сустрэча дагэтуль застаецца галоўным прадметам гонару перад вяскоўцамі. Што там вяскоўцы! Першы кіраўнік незалежнае Беларусі й разбуральнік сусьветнай імпэрыі зла — асoba, пра якую і ў Токіё, і ў Кембрыдзькі, і ў Антананарыву можаш сказаць з пачуцьцём уласнае годнасці: «Я Шушкевіча бачыў!»

Шушкевічаў зорны час, пачатак 1990-х... Старэйшыя ўздыхнуць: якая была адліга! Якія далягліды перад Беларусью! Які вольны дух! Стасіку пашчасьціла, хай сабе

Справа маладафронтайцаў разастаецца

6 красавіка супрацоўнікі КДБ дапыталі ў справе маладафронтайцаў жыхара Баранавічаў Сержука Марчыка, які толькі вызваліўся з турмы за ўдзел у намётаўным гарадку: яго завезлі ў гарадзкую ўправу КДБ. У гэты ж дзень адміністрацыяна камісія пры гарвыканкаме аштрафавала Марчыка на 500 тыс.руб. 10 сакавіка ён расклейваў улёткі.

Агулам у справе маладафронтайцаў супрацоўнікі КДБ дапыталі ўжо больш за 50 чалавек у Менску, Жодзіне, Баранавічах, Марілёве, Нясьвіжы, Бабруйску, Барысаве.

Активісты зь Нясьвіжу Насыце Азарцы пагражае яшчэ адна крымінальная справа. Першую ў дачыненні да яе заявілі

Жодзінцы Яўген Ваўкавец Сяржук Гудзілін і Алесь Чарэйка абвінавачаны ў дзеянасці ад імя незарэгістраванай арганізацыі. На фота: яны ў намёставым мястэчку.

які бачыў Шушкевіча

з-за вайсковага плоту, дыхаць тым духам у самым эпіцэнтры. Згадваю сябе ў 1992-м. Не, убачыць Шушкевіча я ня марыў, хоць і лічыў яго найлепшым беларускім палітыкам. Тады мяне, звычайнага правінцыйнага школьніка, займала галоўная мара любога савецкага выдатніка — залаты мэдаль, каменъчкі ў віцебскіх кар'ерах, калекцыянаваньне якіх завяршылася паступленнем на геалёгію БДУ, і пытаньне: што за дзівакі напісалі крэйдай на іржавым гаражы ў нашым двары «Не Саюз, а вольная Беларусь!»?

Поўную залю такіх дзівакоў я ўбачыў у пачатку 1994 г. у Віцебскім тэатры імя Я. Коласа — бацька, рэпарцёр, узяў мяне з сабою на сустрэчу з кандыдатам у прэзыдэнты Зянонам Пазняком.

Пагадзіўшыся трох гадзін запар слухаць радикальнага нацыоналиста, я й не падазраваў, што напрыканцы выступу буду стоячы пляскаць у ладкі, а выйду з залі зь цвёрдым перакананьнем, што мой прэзыдэнт — Зянон Пазняк.

Бацька і зараз, перасылаючы мне газеты або размаўляючы па тэлефоне, асона згадвае, як лічыць Пазняк. А вось Стасіка бацька не дажыў. Павесіўся. Сын сывтара зь Дзісны захлынуўся ад безнадзёгі.

— О, вы б з бацькам паразумеліся! — кажа

месяц таму: дзяўчыну зьвінавацілі ва ўдзеле ў незарэгістраванай арганізацыі “Малады фронт”. Цяпер яе вінаваціць у разгaloшванні інфармацыі па крымінальной справе (арт. 375 КК). “Я нікому не рассказала пра тое, абы чым мяне пытаў съледчы. Але цяпер мне заявілі, што я нікому не павінна была казаць пра пастанову аб пачатку крымінальнай справы”, — тлумачыць дзяўчына. Афіцыйнага абвінавачаньня Насце не паказвалі. Аднак яна цвердзіць, што канфідэнцыйна пра наяўнасць такой справы паведамілі.

Адвакат дзяўчыны Аляксандар Галіёў нічога пакуль ня ведае на-конт таго, што праваахоўныя органы распачалі новую крымінальную справу: “Наста Азарка, як і я, давала падпіску пра неразглашаваныя тэаямніцы съледствіту”.

Тым часам колькасць мала-дафрontaўцаў, на якіх заведзе-ныя крымінальныя справы за “дзейнасць ад імя незарэгістра-

ванай арганізацыі” (арт. 193 ч. 1 КК), павялічваецца. Пад “крымінал” патрапілі цяпер жодзінскія моладзёвые актыўісты Сяржук Гудзілін, Яўген Ваўкавец і Алеся Чарэйка: у іх на кватэрах адбыліся ператрусы з канфіскацый друкаваных матэрыялаў. Пра пачатак крымінальнай справы хлопцы даведаліся, калі выйшлі пасля 15-суткавай адседкі заabarону намётавага гарадку ў Менску. Ёсьць таксама інфармацыя, што аналагічную справу распачалі на яшчэ аднага жодзінскага актыўіста — Пала Красоўскага. Для Красоўскага гэта ўжо другая крымінальная справа: да гэтага яго зьвінавацілі ў абразе прадстаўнікоў улады ў асобах чыноўнікаў Жодзінскага гарвыканкаму.

За ўдзел у “Маладым фронце” цяпер заведзеныя 3 крымінальныя справы на 9 чалавек: 4 у Менску, 4 у Жодзіне і 1 у Нясьвіжы. Справы пакуль не аўяднаныя ў адну.

Стасік. — Бацька быў шчыры беларус, паўсюль толькі па-беларуску... І нас вучыў, а мы гэтага не разумелі. Камуністай ненавідзеў. І заўжды паўтараў: «Вось паглядзіце — хутка *кальхніца!*»

Цяпер сяджу пад міліцэйскай вартай, гляджу, як калыхаеца ў цэнтры Менску людзкое мора пад бел-чырвона-белымі сцягамі, і шкадую: як жа так, дзядзька... Не дачакаўся, каб пабачыць поўную народу Плошчу Каліноўскага, намёставы гарадок і Дзень Волі — 2006...

Такія, як калісці Стасік, салдаты тэрміновай службы распавядуць потым у сваіх вёсках, як сядзелі ў вайсковых машынах, трымцелі, чакаючы загаду, і чулі грымоты «Жыве Беларусь!» на паўгораду.

А калі Малое Сітна ператворыцца ў цудоўны беларускі вырай, яшчэ лепшы, чым намаляваў на прыпынку Стас Круглоў, тыя, хто хоць раз пабываў на мітынгу Мілінкевіча, у сквэры Янкі Купалы ці ў акрэсцінскай камэры, будуць расказваць і знаёмым, і дзецям, і ўнукам: «Я бачыў!..»

Гэта бачыў увесе сьвет: пасля доўгіх гадоў цемры, страху й цяжкага сну ў самым сэрцы Эўропы, Беларусі, ускalыхнулася нацыянальнае абуджэнне.

в. Малое Сітна

Тыя, хто хоць раз пабываў на мітынгу Мілінкевіча, у сквэры Янкі Купалы ці ў акрэсцінскай камэры, будуць расказваць і знаёмым, і дзецям, і ўнукам: «Я бачыў!..»

.

СЪСІСЛА

Аўтуховіча затрымалі ў Менску

Ваўкавыскага прадпрымальніка **Мікалая Аўтуховіча**, які хаваўся ад арышту, затрымалі 8 красавіка ў сталіцы, проста на вуліцы. Учачы з 8 на 9 красавіка яго перавезлі ў Ваўкавыск, і 9 красавіка раніцай два міліцыянты даставілі ў Ваўкавыскую райбалыніцу, каб яго агледзелі дактары. Пры затрыманні яму націснулі каленам на рабро, таму быў зроблены рэнтэнгаўскі здынак.

М.Аўтуховіч уцёк з-пад хатнія арышту ўноч з 8 на 9 лютага, перад судовым працэсам, які меў пачацца ў Горадні.

На ўцекача быў складзены адміністрацыйны пратакол аб тым, што ён нібыта нецэнзурна ляўся і не падпрадкоўваўся міліцыянтам. У панядзелак а 9-й раніцы мае адбыцца суд.

Прадпрымальнік абвінавачваюць у тым, што ён ухіляўся ад выплаты падаткаў, што пацягнула страты для бюджету ў асабліва буйным памеры. Сам ён лічыў арышт помстай за нежаданыне «дзяяліцца» грашымі з 35 млн руб.

уладай і ўдзел у якасці незалежнага кандыдата ў парламэнцкіх выбарах. Мікалай Аўтуховіч праводзіў гала-доўку пратэсту супраць свайго арышту спачатку ў гарадзенскім турме, потым у рэспубліканскім ту-рэмным шпіталі, адкуль яго 28 снежня 2005 году перавезлі ў Ваўкавыск і з'місьцілі пад хатні арышт. За 74 дні галадоўкі ён страціў 38 кілограмаў.

Справа Фінькевіча

7 красавіка пракуратура выставіла абвінавачаныне менскаму малада-фронтаўцу **Артуру Фінькевічу** і передала справу ў Першамайскі суд. А.Фінькевіча затрымалі ўначы 30 студзеня за напісаныне палітычных графіц і з таго часу трымалі за кратамі. Яго абвінавачваюць у «зло-снім хуліганстве» (арт.339 ч.2 КК Беларусі). Маладафрontaўца віна-вацяць у нанясенні шкоды памерам у 35 млн руб.

Працяг на старонцы 33.

Скарга ў прокуратуру

У прокуратуру
Цэнтральнага р-ну Менску
Усянка Канстанціна Ан-
дрэвіча

Заява

22 сакавіка 2006 г. а 18-й гадзіне ля ўваходу ў мэтро «Кастрычніцкая» я, Усянок Канстанцін Андрэвіч, быў затрыманы работнікамі міліцыі. Пры затрыманьні міліцыянты не назваліся і прычынаў затрымання не патлумачылі. Мяне завялі ў фургон спэцаутамабіля МАЗ, што знаходзіўся за будынкам Палацу Рэспублікі на плошчы «Кастрычніцкая». У фургоне знаходзіліся троі работнікі міліцыі ў форме палка міліцыі спэцыяльнага прызначэння (ПМСН) ГУУС Менгарвыканкаму. Адзін з прысутных работнікаў міліцыі пачаў зьбіваць мяне, наносячы ўдары ў грудзі. На мае просьбы спыніць прыціпраўныя ўчынкі ён не разагаваў, працягваючы зьбіваць. Затым ён сарваў зь мяне майку, запіхваў яе ў рот, загадваючы яе зъесьці. У выніку ў мяне была парвана аброцыка

Андрэй Тынкевіч

Амонаўцы прычапіліся да прычоскі цырульніка Ўсянка.

языка. Усе гэтыя зьдзекі суправаджаліся нецэнзурнай лаянкай і пагрозамі. Пасыля гэты работнік міліцыі зрабіў дагляд майх асабістых рэчаў, што ляжалі ў сумцы. Знайшоў там інструменты цырульніка і спытаў мяне, нашто яны мне. Я адказаў, што раблю цырульнікам. У адказ работнік міліцыі заявіў, што зараз зробіць стрыжку. Ён ўзяў нажніці і састрыг мне пасму вала-соў на галаве. Зьдзекі таго работніка міліцыі чыніліся ў прысутнасці іншых

міліцыянтаў, каторыя ніякім чынам не рэагавалі на падзеі. У машыне ў той момент таксама знаходзіліся іншыя затрыманыя. Пазней мяне даставілі ў памяшканье аб'яднанага спэцыяльнага прымальніка-разъмеркавальніка ГУУС Менгарвыканкаму. При паступленні ў спэцпрымальнік я зувярнуў увагу работнікаў міліцыі на факт майго зьбіцця прадстаўнікамі ПМСН, аднак яны адмовіліся зафіксаваць той факт.

Пазней пастановаю суду

я быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці паводле ч.1 арт.167 КоАП і асуджаны на 10 сутак.

У адпаведнасці з вынесеннай судом пастановай, рапарты пра маё затрыманьне былі ўкладзеныя работнікамі міліцыі А.Воранам і С.Хатамавым. На судовае паседжанье іх не выклікалі і ў якасці съведкаў не аптывалі. Я ня пэўны, ці гэта менавіта тыя работнікі міліцыі, што мяне затрымлівалі і зьбівалі і зьдзекаваліся зь мяне. Тым часам у мяне ёсьць фатографія работніка ПМСН, які зьбіваў мяне.

У звязку з гэтым, кіруючыся Законам Рэспублікі Беларусь «Аб прокуратуре», я прашу:

1. Ініцыяваць прокурорскую праверку прыведзеных мною фактав;

2. Распачаць крымінальную справу ў дачыненіі да работніка міліцыі, які дапусціў перавышэнне службовых паўнамоцтваў, і прыцягнуць яго да прадугледжанай законам адказнасці;

3. Выдаць мне накіраваныне на судова-мэдычную экспертызу.

К.А.Усянок

Сябры Канстанціна Ўсянка пасыпелі сфатографаваць міліцыянтаў, якія яго затрымлівалі.

хроніка

Працяг са старонкі 31.

Расправы над студэнтамі

Працявающа адлічэнны студэнт, якія актыўна ўдзельнічалі ў паслявыбарчых вулічных акцыях. 7 красавіка **Дзяніс Дзюба і Рыгор Шкурынаў** адлічаныя з Пэдагагічнага ўніверсітэту імя Максіма Танка, а **Віталь Ліпені і Станіслав Стогній** — з Беларускага тэхнічнага ўніверсітэту.

Звольнені іншадумцаў

Віктара Вайчука, актыўіста групы Мілінкевіча, 5 красавіка змусілі звольніцца з працы ў гандлёва-тэхнічным цэнтры «Мікс».

10 красавіка ў Пружанах з працы ў прыватнай фірме звольнены актыўіст АГП **Уладзімер Радзівон-чык**, удзельнік выбарчаре кампаніі Мілінкевіча. Раней з палітычных прычынаў страціў працу актыўіст АГП У Берасці **Сыцяпан Навасильчан**.

У Менску 10 красавіка звольнілі экспалітаваныя Жодзінскай турмы **Аляксея Більдзюка**: ён працаваў настаўнікам фізікі, астрономіі й матэматыкі ў СШ №161.

Перад інайгурацыяй

Вулічную акцыю 7 красавіка, арганізаваную КХП-БНФ, разагналі АМОНаўцы: затрыманыя **Юрась Беленікі**, абаронца намёставага гарадку **Ільля Шыманскі** з Аб'яднанай грамадзянскай партыі, праграміст **Уладзімер Мікалаеў** (усе асуджаны 10 красавіка на 15 сутак), **Эдуард Бокі** і **Уладзімер Богач** (атрымалі па 10 сутак).

Апазыцыянэр ня мае шанцаў абараніца ў судзе

Судзьдзяя Першамайскага раёну Менску Таціана Масальская 10 красавіка адмовіла лідэру АГП **Анатолю Лябедзьку** ў пазове да Нацыянальнай дзяржтэлерады ё кампаніі і яе кіраўніка Аляксандра Зімоўскага. А.Лябедзьку спрабаваў абараніць гонар, годнасць і дзелавую рэпутацыю, абраханыя ў фільме «Тэорыя змовы». Кіраваны «хасос» і патрабаваў 1 млрд руб. кампенсацыі. У фільме гучай зарадкі дзяржавы тэкст, паводле якога Лябедзька нібыта заяўляе: «Мы ня спынімся перад тысячамі ахвяр». Суд вырышаў, што пазакадравы тэкст прыкладна адпавядае сапраўднаму, бо Зімоўскі паведаміў, што кадры ўзятыя з французскага тэлеканала. Таксама было вырашана, што пазакадравы тэкст ня ўтрымлівае зыневажальных для Лябедзькага выказванняў.

Перасльед непаўнолетніх

Адміністрацыйная камісія пачалі разгляд справаў непаўнолетніх, затрыманых у цэнтры сталіцы ў часе Дзён Волі: **Яўгенія Кароны**, Да-

нілы Яроміна, Карповіча. Бацькам даюць палірэджаны, а школьнікам ставяць на ўлік у камісіях у спраўах непаўнолетніх.

Мажэйку надгледзелі

5 красавіка пры перасячэнні польска-беларускай мяжы гардзенскім памежнікам правялі асабісты надглед **Паўла Мажэйкі** — прэс-сакратара А.Мілінкевіча. Надглед доўжыўся 1,5 гадзіны: праверылі вірапакту, абутик, бляізу, зрабілі ксеракопію міжнароднага журнالістскага пасведчання ю пасведчання сябра ініцыятыўнай групы А.Мілінкевіча.

Светлагорск

5 красавіка затрымалі сябра ПБНФ **Тэльмана Масьлюкова**, актыўіста каманды Мілінкевіча: яго звязаніці ўзялі ўстаноўцы пікету яшчэ 25 лютага.

Моладзега актыўіста **Вадзіма Богдана** 15 сутак трымалі пад арыштам, выпусціўшы толькі 7 красавіка. Яго затрымалі каля дому: неявдомыя ў цывільнym звязы з сабой. Міліцыя не паведамляла сваякоў В.Богдана пра затрыманыне і арышт.

Суд Светлагорскага 7 красавіка аштрафаваў актыўістаў выбарчай кампаніі **Віктара Ахрамчука, Святлану Міхальчанку** (па 3 б.в., 93 тыс. руб.) і беспрацоўную, маці трох дзяцей Наталью Бордак (2 б.в., 62 тыс.). Іх абінавацілі ва ўстаноўцы стэндай падчас выбарчай агітацыі, што прыраўнялі да несанкцыяванага пікету.

Гомель

За распаўсюд агітацыйных матэрыяляў А.Мілінкевіча ў лютым актыўіста кампаніі **Уладзімера Шуміліна** 4 красавіка пакаралі штрафам у 2 б.в.: судзьдзяя паліціўшы, што ў «Народнай Волі», якую раздаваў актыўіст, побач з праграмай Мілінкевіча мусілі друкавацца праграмы іншых кандыдатаў.

Выпадак з Калініным

3 красавіка ў Менску група невядомых зьбіла праваабаронцу **Міколу Калініну**, які абараняе правацыганоў.

Віцебск

Штрафам у 5 б.в. (155 тыс.) пакараны 4 красавікі ўдзельнік «Народнага галасавання» **Сяргей Кушніроў** з вёскі Тулава (Віцебскі р-н): яго затрымалі 19 сакавіка на выбарчым участку, абінаваціўшы ў непадпрадкаваныні міліцыі. Бюлетэнь «Народнага галасавання» быў вынуты з скрыні й далучаны да матэрыялаў судовае справы.

Барыса Хамайду 5 красавіка аштрафавалі на 180 б.в. (5 млн 580 тыс. руб) за пікет 20 сакавіка: ён тримаў плякі з цытатай з Бібліі: «Той, хто вытрымал ўсё, вырату-еца».

Суткі за Казулінам

Алеся Стральцова, асуджа-

нага на 10 сутак за ўдзел у намётавым гарадку, 4 красавіка з спэцпраамальніка на Акрэсціна ня выпусцілі: яму прысудзілі яшчэ 7 сутак за ўдзел у супстрэчы з Казулінам 2 сакавіка.

За падзеі 2 сакавіка на 5 сутак завочна 4 красавіка былі асуђаны актыўісты БСДП (Г) **Павал Знавец і Мікалай Цяцёркін**. 10 красавіка па тым самым абвінавачаны завочна асуўдлі **Сяргея Каstryленку** й адправілі адбываць пакаранье на Акрэсціна.

Марілёў

Моладзега актыўіста **Сержкука Нягацина** 4 красавіка выклікалі на паседжанье адміністрацыйнай камісіі Ленінскага раёну Марілёва: яго вінавацілі за захаванні й распаўсюдзе друкаванай прадукцыі без выходных звестак, якая «дыскрэдытае дзяржаву» лад Рэспублікі Беларусь». Паседжанье перанесене па хадайніцтве актыўіста.

Кіраўнік ГА «Магілёўскі праваабарончы цэнтар» **Уладзімера Краўчанку** 8 красавіка 2 гадзіны дапытваў памочнік прокурора Ленінскага раёну Магілева Юры Нікіні.

Баранавічы

23 сакавіка **Алеся Пікулу** асуўдлі на 2 сутак за «дробнае хуліганства». Сяргея Гоўшу, які запатрабаваў адваката, судзілі 24 сакавіка: яму прызначылі штраф у 2 б.в.

Віктара Мезяка 4 красавіка суд аштрафаваў на 150 б.в. (4 млн 650 тыс.) за пайторны ўдзел у несанкцыяваным сходзе: так была ахарактарызаваная супстрача ініцыятыўнай групы Мілінкевіча на прыватнай кватэры ў лютым.

Палітвізыя ўзяло ю

Палітвізыя **Паўла Севярынца** 6 красавіка тэрмінова адклікалі ў спэцкамэндатуру па месцы адбываўніка пакарання — пасёлак Ветрына Палацкага раёну.

7 красавіка палітвізыя **Міколу Статкевічу** ізалявалі ў памяшканні спэцкамэндатуры ў Баранавічах. Да гэтага Статкевіч быў ізаляваны ў камэндатуры з 1 па 27 сакавіка.

Горадня

Студэнтку Гарадзенскага ўніверсітэту **Юлію Касьпер** (IV курс, гістфак) 6 красавіка дапыталі ў сувязі з крымінальнай справай па фальсифікацыі подпісай за вылучэнне А.Казуліна на презыдэнта і правялі ператрус ейнага пакою ў інтэрнаце. Пры ператрусе быў канфіскаваны старыя заявы кандыдатаў на ўваходжанье ў арганізацыю «Маладыя сацыял-дэмакраты» (якая ўжо не існуе), друкаваная літаратура. Як кажа дзяўчына, 5 красавіка двое невядомых у цывільнym звязы дагодзілі яйнага пакою ў інтэрнаце.

Чарнобыльскага ліквідатора, актыўіста каманды А.Мілінкевіча **Васіля Сіліверста** 6 красавіка міліцыянты спрабавалі сілком да-

насьць і пакінулі запіску-запрашэнне наведаць КДБ. Адсутнасць рэакцыі на запіску звінага боку і змусіла КДБістаў забраць яе проста з заніткай. У сакавіку Юлія Касьпер адбыла 7 сутак арышту ў турме на Акрэсціна за ўдзел у намётавым гарадку на Плошчы.

Берасць

Працэс над **Зымітром Шыманскім**, актыўістам групы А.Мілінкевіча ў Берасці, адкладзены на няпэўны тэрмін: міліцыянты згубілі пратакол ягонага затрымання. 24 сакавіка пасля адбыцца пакарання за «хуліганства» Шыманскага зноў зъмысьлі ў турму. Аднак учначы на 27 сакавіка яму стала кепска, актыўіста завезлі ў інфекцыйнае аддзяленне больніцы дзе ён быў да 3 красавіка. Судзьдзяя прыняў ражынне перадаць справу ў Ленінскі РУУС Берасці «на доказоўку».

Суд скасаваў

Вярхоўны Суд 6 красавіка скасаваў пісмовас папярэджаньне, якое Мін'юст вынес **Партыі БНФ і Партыі камуністаў Беларускай** у лютым. Тады чыноўнікі абінавацілі партыі за тое, што тыя нібыта перашкаджаюць дзейнасці дзяржавных органаў: кіраўнікі партыяў з'яўляюцца ў раённыя выканаўкі і раённыя адміністрацыі з патрабаваннем патлумачыць прынцып фармавання ўчастковых выбарчых камісіяў. Аднак у адной частцы папярэджаньне, вынесенае Партыі БНФ, суд пакінуў у сіле: яно датычыла некаторых арганізацыйных структур, дзе ўдзельнікі ўзялі ўдзел у патрабаваным патлумачэнні.

Горкі

6 красавіка адміністрацыйная камісія рабівіканаму аштрафаваля **Эдуарда Брокара** на 1 б.в. за «распаўсюд друкаванай прадукцыі, выдадзенай з парушэннем заканадаўства».

Дзяялага

7 красавіка адміністрацыйная камісія пра гарвіканаме пакарала **Пятра Цярэшку** з вёскі Казлоўшчына штрафам у 0,5 б.в. Яшчэ 7 сакавіка на Цярэшку склалі пратакол за расклейку агітацыйных улётак А.Мілінкевіча. Довады пакаранага, што ён расклейваў улёткі ў прызначаных для гэтага месцах, камісія пад увагу не ўзяла.

Калінкавічы

Чарнобыльскага ліквідатора, актыўіста каманды А.Мілінкевіча **Васіля Сіліверста** 6 красавіка міліцыянты спрабавалі сілком да-

Працяг са старонкі 33.

ставіць у суд. Яго знайшлі ў Ельску ў 90-гадовай маці, яку Сіліверст прыехаў наведаць. 7 гадзін міліцыянты трымалі ў аблозе дом матчынага суседа, у якога перахоўваўся В.Сіліверст, пакуль маці на выклікала «хуткую». В.Сіліверста з прыкметамі стэнакарды даставілі ў рэанімацыю, дзе ён правёў ноч.

Жодзіна

Адміністрацыйная камісія пры Жодзінскім гарвыканкаме 7 красавіка аштрафавала на 5 б.в. **Максіма Паўловіча**. Яго затрымалі 13 сакавіка падчас распаўсюду нале-пак «Нам хлусціць» з лягатыпамі беларускіх тэлеканаалаў.

Смургоні

Моладзевыя актыўсты **Тацяня Елавая і Мікола Ілын** 5—6 красавіка былі высачаныя і блакаваныя ў кватэры дому ў Смургонях. Iх далыталі съледчыя зь міліцыі Й КДБ і склалі пратакол за пражыванье ў Смургонях без прапіскі. Т.Елавай перад тым уда-лося вызваліца з турмы на Ак-рэсыціне з прычыны рэзкага пагаршэння стану здароўя. М.Ілын стаў вядомы, здолеўшы даставіць на Плошчу біяпрыбіральню. Яго скапілі спэцназаўцы, зьбівалі, ён здолеў вырывацца, дабегчы да на-мётавага мястэчка, пасля чаго страціў прытомнасць.

Два гады «хімія» за графіці «16»

На два гады выпраўленчых ра-бот асуджаны 7 красавіка судом

Цэнтральнага раёну Менску (судзьдзя — Есьман) моладзевыя актыўсты **Аляксандар Казакоў і Зыміцер Зубро**. Затрыманых 28 сінэжня падчас нанясення па-літычных графіці актыўістамі ў супраціве работнікам міліцыі (арт.363 ч.2 Крымінальнага кодэкса). А менавіта ў тым, што яны ў часе затрымання «сталі ў баявую стойку».

Прысуд мог быць і яшчэ больш жорсткім: пракурор патрабаваў чатыры гады турмы.

Хлопцы на падаюць духам: нач пасля вынясення прысуду яны правялі ля турмы на Акрэсціні, дзе сустракалі ўдзельнікаў намё-тавага мястэчка, што выходзілі на свабоду пасля 15-дзённага зня-воленія.

Наваполацак

8 красавіка ў Наваполацку рас-пачаў галадоўку пратэсту сябар КХП-БНФ **Анатоль Кулік**, пратэстуючы супраць інаўтарцаў А.Лукашэнкі. Кулік паведаміў, што галадоўку мае трymаць два тыдні, пры гэтым першы тыдень ён будзе хадзіць на працу.

Зьбілі... невядомыя

Толькі 10 красавіка, праз пяць тыдняў пасля здарэння, Мас-коўскі РУУС Менску распачаў крымінальную справу па факце зьбіцця журналіста газеты «Ком-сомольская правда в Беларусі» **Алега Ўлевіча** 2 сакавіка. Аднак асабаў, вінаватых у зьбіцці, міліцыя п-ранейшаму «ні ведае». Між тым, зьбіваў яго чалавек усім вядомы, камандзір аднаго з лука-

шэнкаўскіх спэцпадраздзяленньняў. Зьбівалі яго за тое, што журналіст здымалі падзеі калі Ленінскага РУУС, куды прывезлі затрыманага кандыдата ў прэзыдэнты А.Казуліна. У журналіста было страсенне галавы, яму зламалі нос.

Справа была ўзбуджаная толькі пасля таго, як газета, у якой пра-цуе Ўлевіч, стала абруцаць двай-нымі стандартамі. За абстэрэль сънекамі здымачнай групы БТ крымінальную справу ўзбудзілі адразу, а калі журналісту прабілі галаву — гэта нікога не хвалявало.

Рэштапрысудаў на Тыдні Волі

Сталі вядомыя яшчэ прысуды асобам, затрыманым у цэнтры Менску 19—25 сакавіка: асуджаны **Будай, Зыміцер Галі-ноўскі, Лідзія Саўко** (5 сутак), **Аляксандар Буракоў, Тацяна Лавінскія, Андрэй Ляневіч** (7 сутак), **Уладзімер Акаловіч, Аляксандар Аляб'еў, Ана-толій Аляксандраў, Дарына Арастовіч, Аляксей Аспіненка, Юры Бакур, Аляксандар Бар-равіцкі, Сяргей Баранаў, Галіна Баркоўская, Глеб Буры, Сяргей Бялевіч, Раман Вайды, Мікалай Вайніловіч, Аляксей Валяеў, Аляксандар Варонін, Сяргей Васілеўскі, Аляксей Горбач, Зыміцер Грыбовіч, Антон Дзяшковіч, Дзяніс Дзюба, Генадзь Дураў, Аляксандар Залатар, Віталь Ка-зак, Зыміцер Казлоўскі, Віктар Кароль, Уладзіслаў Качэрскі, Анатоль Кісялевіч, Андрэй Корзун, Алена Куд-**

зелік, Яўген Ліцкевіч, Ляхава, Яўген Масалёў, Юры Нікала-енка, Сяргей Павуціна, Ігар Панфілаў, Марыя Піляева, Антон Прокацен, Аляксандар Прадко, Ігар Ражкоў, Аляксандар Самасюк, Андрэй Сантаровіч, Раман Сьвірскі, Зыміцер Федаровіч, Мікалай Шалыгін, Антон Шопчыц, Даніла Ясеняўскі (10 сутак), Аляксей Буклей, Анатоль Войцік, Андрэй Волаш, Юры Галавань, Андрэй Малаш, Віктар Хамяновік (12 сутак), Аляксей Герасімчык, Аляксандар Дарагаўцаў, Віктар Дзідзенка, грамадзянін Польшчы Пётар Дудановіч, Уладзімер Кандрусевіч, Аляксандар Карбановіч, Анатоль Касцючэнка, Аляксей Кіпілеўскі, Эдуард Кісінскі, Андрэй Комлік, Андрэй Макеев, Зыміцер Філімончык, Васіль Царык, Зыміцер Шаўчэнка, Сяргей Швешчыц (15 сутак), Ірына Сідарава (17 сутак). Штрафамі пакараны **Уладзіслаў Андро-саў, Сяргей Ляўкоўскі** (1 б.в.), Аляксандар Шпакоўскі (20 б.в.). Невядомыя пакараны ат-рымалі **Андрэй Абалевіч, М.Дубоўскі, Е.Казак, Зыміцер Кузьняцоў, Віктар Курнілюк, Натальля Лініцкая, Вадзім Пархімовіч, Прышнёўскі, Січко, Солтан**.

Далучыць да часткі пра справу маладафронтавуцаў

AIII

IN MEMORIAM

Канстанцін Мысьлівец

8 красавіка дэмакратычна грамадзкасць Драгічыншчыны развіталаася з Канстанцінам Мысьліўцом, што з канца 1980-х браў актыўны ўдзел у нацыянальным руху на Палесі. Развітатца зь ім прыехалі актыўсты БНФ з усёй Берасцейшчыны, сябры іншых дэмакра-тычных арганізацій. Ліст са словамі спачу-ваньня і вянок даслаў Аляксандар Мілінкевіч.

Канстанцін Мысьлівец памёр заўчастна, ад інфаркту, які ўскладніўся пнэумініяй, меў трохі больш за 60 гадоў. Сёлета вельмі перажываў за хаду прэзыдэнцкай кампаніі, шмат часу правёў у шпіталі. І тое, што Драгічынскі р-н па колькасці сабраных подпісаў за Мілінкевіча стаў амаль уровень з Баранавічамі і Пінскам (1000 подпісаў), — заслуга і яго шматгадовай адданай працы.

З канца 1980-х, калі пачалі зьяўляцца роз-ныя грамадзкія ініцыятывы, Канстанцін Мысьлівец як патрыёт Палесі стаў актыўістам згуртаваньня «Полісьсе». Калі выявілася аван-тура яго кіраўніка М.Шаляговіча, Канстанцін

Мысьлівец выступіў адным з ініцыятараў далу-чэньня сяброў гэтай арганізацыі да структураў БНФ «Адраджэнне». Ёсьць і яго заслуга ў тым, што 3/4 сябраў «Полісьсе» зь Берасцей-шчыны сталі сябрамі БНФ, а ён сам стаў адным з лідэраў і стваральнікаў Драгічынскай раён-най Рады БНФ. У найлепшыя часы ў Драгі-чынскую арганізацію ўваходзіла каля сотні сябров.

Яшчэ з часоў дзейнасці ў ГКА «Полісьсе» ён выступаў за праўду аб наступствах Чарно-былю (частка Драгічыншчыны таксама аказа-лася забруджаная радыяцый), выступаў супра-ца з будаўніцтвам экалагічна небяспечнай ворчар-вочасці (біяхімзаводу) у Драгічыні. Разам з паплечнікамі К.Мысьлівец намагаўся спыніць ціхую прыхватызацыю і іншую сваволю мяс-цовых чыноўнікаў ды старшынёй калгасаў, якія прэтэндавалі на ролю чырвоных паноў, на раз меў праз гэта проблемы, быў звольнены з пра-цы, але ніколі не здаваўся і імкнуўся дапамаг-чы выстаяць у гэтых няпростых сітуаціях іншым.

Канстанцін Мысьлівец ніколі не баяўся гава-рыць тое, што думае, ці то гэта мясцовым чы-ноўнікам або лідэрам дэмакратаў і вельмі пе-ражываў, калі дэмакратычныя лідэры не маглі паразумецца, адкінуў уласныя амбіцы.

Не магу не ўзгадаць яго слоў на абласной канфэрэнцыі, ўдзельнік якой выбіralі прэтэндэнта на адзінага кандыдата ад дэмісаў. Выс-лухаўшы выступ лідэра ПКБ Калякіна, ён сказа-зў наступнае: «У нас на Палесі бальшавікам асабліва ніколі не давяралі, многія са зброяй змагаліся з ім яшчэ і пасля вайны. Ня любілі іх і ў маёй сям'і, за што і пацирпелі ад іх. Але сёньня, калі чую, што сп.Калякін дае слова, што цяперашня камуністы будуць бараніць дэ-макратью, свабоду слова і незалежнасць Бе-ларусі — я готовы пасынкуць яму руку».

Свабода, праўда і справядлівасць заўсёды былі жыццёвым лёзунгам гэтага простага і ад-данага дэмакратычнага чалавека. Хачу верыць, што шматгадовы плён працы К.Мысьлівеца на зынкніке на Драгічыншчыне, а яго паплечнікі годна працягнуць традыцыі мясцовага дэмак-ратычнага руху. Вечная памяць.

Ігар Бараноўскі, Берасцьце

Каб штотыдзень атрымліваць газету, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распайсюджваць газэту:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па телефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту.

Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84

e-mail: dastauka@tut.by

паштовы адрес: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў пералічаць на рахунак газэты ахвяраваньне з разыліку 6 000 рублёў на месец. Гэтага будзе досьць для выхаду і дастаўкі газэты. У блянку банкаўскага паведамлення ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газэты на трох месцы. Хто ж мае магчымасць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на пайду.

0402280179
ІЗВЕЩЕНІЕ

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521
получатель платежа
МГД ААТ «Белінвестбанка», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764
наименование банка

Счет по-
лучателя

3015 212 000 012

Лицевой
счет

(Фамилия, імя, отчество, адрес)

Вид платежа

Дата

Сумма

Ахвяраванье

Пеня
Всего

Кассир

Плательщик

Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521

получатель платежа
МГД ААТ «Белінвестбанка», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764
наименование банка

Счет по-
лучателя

3015 212 000 012

Лицевой
счет

(Фамилия, імя, отчество, адрес)

Вид платежа

Дата

Сумма

Ахвяраванье

Пеня
Всего

КВІТАНЦІЯ

Кассир

М.П.

Плательщик

На які рахунак пералічаць грошы?

Ахвяраванье можна перавесыці ў любым аддзяленні банку, на любой пошце. Улічыше, што пры пераказванні грошай паштовым пераводам пошта спаганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай праз «Беларусбанк» працэнту не бяруць. На банкаўскай квітанцы ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць:

«Ахвяраванье». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выдання газеты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаванье банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое саме трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

Ці трэба паўторна дасылаць адрасы у Рэдакцыю?

Не, аднойчы даслаўшы, больш ня трэба (калі вы рэгулярна атрымліваце газэту). Тады досьць не забывацца рэгулярна пералічаць ахвяраваньні.

Хто дасылаў ахвяраваньні, але не паведаміў адрасу

Прабачце, што газэта прыйшла вам запозынена. Рэч у тым, што вы пераказалі ахвяраванье, але не паведамілі Рэдакцыі адрасу адразу. Квіток ахвяраванья трапляе да нас праз 5—10, а часам і болей дзён.

Шукаем чытачоў!!!

Калі хто ведае наступных чытачоў «НН», просьба падказаць ім скантактавацца з газэтай.

Чытач з Зарніцы Спасава, дашліце свой дакладны адрес і прозвішча.
Леанід Мікалаевіч Н. з вул. Калініна, удакладніце свой адрес.
Сп. Міхайлаў з вул. Багдановіча, скантактуйтесь з Рэдакцыяй.

Калі вы не атрымалі газэты

да панядзелка, а ў Менску — да суботы, абавязкова тэлефонуць ў Рэдакцыю.
Пытацца Аляксандру.

Тэлефоны:

(017) 284-73-29,
(029) 618-54-84,
(029) 260-78-32 (МТС)
dastauka@tut.by

Правілы падачы адрасоў

Абавязкова падавайце індэкс, бо зь індэксам газета дойдзе хутчэй.

Калі вы жывіце ў вёсцы ці ў мястэчку, пазначайце раён і вобласць.

Ня трэба дасылаць квіток, пакіньце яго ў

сябе, гэта вашае пацьверджанье того, што вы зрабілі ахвяраваньне.

Разборліва падавайце свае звесткі.

Атрымліваць газэту можна з любога нумару, толькі паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.

запрашаем
прыватных
прадпрымальнікаў

браць газэту на
распаўсюд у
Менску і
рэгіёнах.

Вельмі просім
чытачу, якія ад
Новага году
чытаюць «НН» у
Інтэрнэце, а не на
паперы, таксама
дасылаць
прыватныя
ахвяраваныні з
разылку 6000 на
месяц з пазнакай:
«за Інтэрнэт». Бяз
збору грошай
газэце не захаваць
якасці.

Шчыры дзякую за шчодрасць

Паўлу Л. з Глыбоцкага раёну.
Галіне С., Валянціну Д. з Пухавіцкага раёну.

Эдуарду Г. з Асіповіцкага раёну.
С.К. са Слуцку.

Уладзімеру Л. з Залесься.

Сяргею У. з Бабруйску.

Н.А. з Клімавіцкага раёну.

Аляксандру К. з Воршы.

Галіне Г. са Смалявіцкага раёну.

Віталю Г. з Чачэрскага раёну.

Антону Т., Анатолю П., М.Я., Сяргею К. з Жодзіна.

Віктару П. з Ліды.

Марыі К. з Мастоў.

Б.С. з Светлагорскага раёну.

Генадзю Я. з Светлагорску.

С.С. з Мёрскага раёну.

Уладзімеру В. з Кобрына.

Вячаславу Р., Сяргею В., Д.Ш., Марату Ш., Аляксандру Ш. з Наваполацку.

Вользе К. з Лунінца.

Мікалаю К., Мікалаю I. з Лунінецкага раёну.

А.С., Ларысе Я., Міхайлу Б., Уладзімеру П., Сяргею С. з Полацку.

Лявонцію А. з Полацкага раёну.

Алене Г., Зоі Д., Ю.К., Зымітру П., I.X., Уладзімеру і Хрысьціне П. з Менскага раёну.

Аўгініні С., Вячаславу К., Іне С. з Барысава.

А.Б., А.Д., А.Ш., Алегу Т., Алене К., Анатолю К., Аўгініні М., Ігару С., Івану Х., Сяргею Т., I.Ц., У.С., Тарэсе Г., В.К., Віктару Л., Натальлі Б., Эле С.,

Т.М., Леаніду Г., А.Б., Эдуарду П., Святлане Б., Ніне К., Тарэсе Р., Інэсе Н., І.Г., Міхайлу Ж., Б.М., I.B., Т.К., Паўлу Н., В.М., Зоі М., Г.С., Пяцру Б., Мікалаю У., Тамары П., Сяргею К., Леаніду Л., Э.З., Д.Р., Святлане К., Зымітру Н., В.А., П.С., Юр'ю Я., А.Н., Тацяне В., Людміле I., Віктару К., В.В., В.Н., Аляксандру К., А.Р., Уладзімеру Н., У.С., Васілю Б., Веры С., Іне К., І.Г., Арсеню Л., Сяргею П., Раману М., Аляксандру З., Усеваладу С., Людміле Л., Я.К., Натальлі М., I.C., Т.С., Васілю Л., Натальсі Т., А.Б., Уладзімеру К., Віталю Ф., Лілія Б., Н.С., Ігару Б., Тацяне К., В.Р., С.Р., Мікалаю К., Мікалаю А., Алену Р., Ніне Ш., Уладзімеру С., Сяргею П., Але Г., А.Т., Тацяне Л., Натальлі Ж., Ж.К., Кацярыне Я., Барысу К., Натальлі Р., Я.К., Паўлу Л., I.Л., Алене К., А.М., Н.С., Васілю З., Ігару Д., К.П., Уладзімеру Л., Якаву Л., Андрэю Д., Уладзімеру Ц., Тацяне В., Вадзіму Г., Але К., Натальлі А., Зымітру К., Лідзі К., М.Л., Ларысе П., Васілю П., Андрэю Ф., Аўгейну Л., Уладзімеру С., А.С., А.З., Тамары Л., С.Я., П.Р., В.А., В.К., Уладзімеру Р., Леаніду Р., Сямёну Л., А.А., Натальлі Г., Уладзімеру Г., Эдуарду К., Станіславу Н., А.Ш., Р.В., Я.А., Ірыне М., Алегу А., Міхайлу Р., Канстанціну Ш., Альбэрту Л., Мікалаю Л., Віктару Д., Г.С., А.А., Андрэю М., Максіму А., Галіне Р., Леаніду В., Надзеі П., С.Г., Сяргею К., Вікторы Р., Казімеру Г., Лілія Б., Уладзімеру А., Г. з Менску.

пошта рэдакцыі

Затрымліваў Гарадзецкі

Мы зь сябрамі звяялі звесткі съведкаў і высыветлілася, што спэцназаўцы ў цывільным, што хапалі людзей 7-га, называліся (каля іх праслі) Антонам Гарадзецкім. Грынамі трывалі выпадкі ў розных месцах.

На знаку, якім яны махаюць, НЯМА ІМЯ (!), а толькі фота і назоў структуры (штосьці там «спэцыяльнага прызначання»). Так хіба НКВД працаў — па шаўроне госьця можна было здагадацца, што табе гамон.

Я ня ведаў, а аказваецца, Антон Гарадзецкі — гэта герой расейскага фільму «Начная варта». Вось такі эскадрон...

Вацлаў Заякот, Менск

Як я пераходжу на беларускую мову

Пасыль апошніх падзеяў у краіне нейкія ўяўленыні агучваюцца ў маім усьведамленыні толькі па-беларуску.

Вялікі дзякую Сяргею Богдану за парады ў №8 «НН» — «Як пачаца размаўляць па-беларуску». Інтуіціна я іду тым шляхам. Слухаю беларускамоўнае радыё, гляджу нешматлікі TV-пераадачы на беларускай мове на «Ладзе» (навіны могуць глядзець толькі мазахісты), чытаю. Калі ўлічваецца, што чытаць першыёдку па-беларуску я пачала з верасня, то нейкія поспехі ёсьць, але я б жадала авалодваць мовай хутчэй.

Станоўчы момант — эмацийны. Наша мова асацыюеца ў мене са зверотам да каранёў, да таго, што зайды жыло ў душы: з бабуліным съмехам, з пахам съвежага мёду і яшча з чымысці значэння на старажытнейшым, што можа захоўваць толькі генная памяць. Сёння беларускамоўнасць звязана з чаканьнем пераменаў, з вызваленіем ад рэжыму. Адмоўным момантам ёсьць тое, што я ня маю беларускамоўнага асродзьдзя (дзеці ўжываюць мову толькі з беларускамоўнымі сябрамі, дык тое не зайдзе).

Недахоп гутарковай практикі не спрыяе хуткасці гаворкі (на перадзе часцей бягучы расейскія слова) і слоўнікаму аў-еуму. Але трывалі трэція з ініцыятыўнай групе А.Мілінкевіча, дзе былі беларускамоўныя людзі, прасунулі мене на шляху да авалодвання мовай. Ёсьць свае праблемы. Бракуе добрых поўных слоўнікаў, устаўляванага правапісу, магчымасці купіць навучальныя аўдыепраграмы.

Пасыль апошніх падзеяў у краіне нейкія ўяўленыні агучваюцца ў маім усьведамленыні толькі па-беларуску. І яшча я знойшла велізарны скарб: слова «незалежнасць». Цяпер яно асацыюеца з маладымі вачымі ў намётавым гардку, з флэш-мобамі, якія выстуўляюць АМАПаўцаў і КДБешнікай дурнімі. Трэба аў-яднацца ўсім сумленным людзям у лёсавырашальны час. Аб адным шкаду, што нарадзілася рана і не адпавядаю ўзростам «Маладому фронту», але гэтая маладзь бліжэй мне па духу за ўсіх палітыкаў.

Святлана Рэйзіс, Менск

Не заўважылі юбілею

10-годзьдзе так званага юбілея Беларусі ды Расеі ў Воршы адзначаны неяк вельмі сціплі. Ні табе ўрачыстага сходу, ні канцэртаў, ні імпрэзы. Хоць суседзі-братьі пад бокам. Установы культуры адсвятавалі толькі кніжнымі выставамі ў бібліятэках. На Гарадзкім цэнтры культуры ўпершыню за дзесяць гадоў вывесілі дзяржаўныя сцягі РБ і РФ. Пртым апошні дагары нагамі. Да таго, што чырвона-зялёныя палотнішчы вісіць часам у Воршы — дагары нагамі, ужо прызычыліся. Таму пра расейскі перавернуты трыйкалёр і гаварыць няма чаго. Такая дробязь.

Яўген Жарнасек, Ворша

Слава героям!

Першым гэтыя слова скажаў Мілінкевіч на мітынгу 25 сакавіка. А можа, гэтак прамаўляла Рагнеда над пабітаю полацкай дружынёю? Так маглі вітаць адзін аднаго і слуцкія пастаўнцы. Ва ўсякім разе, гэта не пустыя слова для беларуса, для якога гісторыя Айчыны пачынаецца ня з Піцеру. У Дзень Волі гэтыя слова нанова ўзынілі над Плошчай Кастуся Каліноўскага, сёння яны лунаюць над ўсёй Беларусью, завуць нас у шэрагі патрыётаў, што вечна жывуць для Бацькаўчыны. Жыве Беларусь! Героям слава!

Юры Навіцкі, Менск

Дыслпут у лазыні

Адпачываю пасыль парылкі на лаўцы. Гутару з сябрамі. Побач адзівяваеца малады бацька з сяմігадовым сыном. Раптам хлапчук пытвеца ў мене па-расейску: «Дядя! А почему вы говорите на белорусском языке?» Кажу: «Я

— беларус, таму і размаўляю на сваёй мове».

Школьнік глядзіць на мене, як на нейкі цуд. У сваю чаргу я запытваўся: «А ты хто?» Хлопчык няўпэўнена адказвае, што і ён беларус: беларускую мову ў школе вывучаюць, як і ангельскую.

У гутарку ўключаеца бацька дзіця і кажа, што ня мае значэння, на якой мове «гаварыць», але на расейскай лепей, бо набліжае да цывілізацыі.

Я запярэчыў, што выракацца сваёй мовы — гэта значыць выракацца памяці сваіх продкаў, выракацца Бацькаўшчыны, бо калі мы ўсе поўнасцю пярайдзем на расейскую мову, то непазыбжна алынемся ў Расеі, а гэты хлопчык можа алыніцца ў Чачні. А што датычыць набліжэння да цывілізацыі, дык ангельская больш падыходзіць, чым расейская.

Вось толькі ці засвоіла дзіця ўрок патрыятызму з гэтай гутаркі?

Мікалай Кукса, Івянец

Каб Эўразьвяз дазволіў працаўца бязь віза...

Апошнім часам па БТ ўсё больш і больш ганьбяць жыцьцё простых грамадзян у краінах ЭЗ. Вось бы краіны Эўразьвязу дазволілі беларускім грамадзянам вольна працаўца бяз віза і ѿ сябе. І адной дыктатурай у съвеце было б менш. Но людзі пaeзджалі б, папрацавалі б у нармальных чалавечых варунках — няхай і па 12 гадзін у суткі, — паглядзелі б, як людзі жывуць, і захацелі б так жыць самі.

Кастусь Ж., Яланы

Ці дачакаемся беларускага сэрыялу?

«Чым корміць нас Белдзяржкіно?» — пытаньне, зададзеное Міхасём Зарэцкім на досьвітку беларускага кіно, актуальнае сёння.

Возьмем такі «шэдэўр», як «Гатэль спаўнення жаданняў», разрэкламаваны як першы беларускі сэрыял. Цытаты з заходніх блёкбастэрў і «Мамаева пабоішча» ў якасці «нашага мінулага». Вядома, беларусы-ліцэйніцы былі ў складзе маскоўцаў на Куліковым полі, але якая нам з таго карысць?

Што было экранізавана з Якуба Коласа? Некалькі ранніх гумарыстычных апавяданняў... Яшча фільм быццам бы па «Ростанях», дзе, паводле тагачаснай крытыкі, «больш Лужаніна і Корш-Сабліна, чым Коласа». Тым часам некранутай ляжыць лепшая коласаўская аповесьць «У

глыбі Палесься», дзе і псыхалёгія, і філязофія, і каханье, і адбітак Старой Беларусі...

Навошта для стварэння кіно пра паўстаннне Каліноўскага браця менавіта польскую вэрсю («Пракляты ўтульны дом»)? Хіба няма твораў Караткевіча ці хоць бы Алеся Якімовіча?

Урэшце, ня толькі клясыка можа быць добрым матэрыялам для сэрыялаў. Раман Алеся Асі-пенкі «Лябрынты страху»: савецкая гісторыя ад нэпу да Чарнобылю; трагедыя таленавітага пісменніка, які прадаў сябе ўладзе. А трэліёгія Генрыха Далідовіча аб беларускім адраджэнні пачатку XX ст.? Калі за гэта возьмечца добрая ражысэр, выйдзе на горш, чым «Дзеці Арбату».

Трэба толькі паважаць свайго гледача, ня думаць, што яму толькі палец пакажы і ён будзе съмявіца.

Усяслаў Шатэрнік, Менск

ЖАРТ

За якую Беларусь?

У Менску, ля ўнівермагу «Беларусь», адбываецца пікет. У лепшых традыцыях жанру: чырвона-зялёныя сцягі, транспаранты «За Беларусь», завадзіла крычыць у мацогальнік:

— За Бе-ла-русь!..

Раптам падыходзіць алькаголік і пытвецца:

— Рыбята, а што вы тут робіце?

У адказ:

— За Бе-ла-русь!..

Той не здаецца:

— Рыбята, а дзе тут ў прыбіральню можна сходзіць?

— За Бе-ла-русь! За Бе-ла-

русь!..

Глеб, Салігорск

УДАКЛАДНЕНЬНЕ

У мінулым нумары «НН» быў перадрукаваны пераклад кавалка артыкулу Нярыоса «Пракяўчуса» з «ARCHE» без пазнакі, што перакладала гэты тэкст VK. Перапрашаем. Спадзяёмся, што справядлівае абурэнне гэтым фактам з боку шаноўнай VK. не адахвоўці яе ад далейшай працы над перакладамі з ангельскай, так патрэбнымі беларускай супольнасці.

Жыцьцё ў баразьне

Споведзь маці траіх дзяцей, старэйшыны чатырох вёсак, дэпутаткі Пліскага сельсавету Юліі Букі пра сапраўднае жыцьцё шматдзетнай сям'і: «Каб ні перад кім ня кланяцца, не прасіць, не прыніжацца, я працавала! Зьбіралі гроши на трактар, але вырашылі, што дзецям патрэбны кампютар. Гледзячы на жыцьцё, яго складанасьць, часам ілжывасць, я зацікавілася палітыкай...»

У 2000 годзе ў мяне нарадзілася трэцяе дзіця, і мы сталі шматдзетнай сям'ёй. Да родаў мяне ўражвала стаўленыне знаёмых. «Ты што, ненормальная? Пладзіш галату? Як іх выхаваць, як выучыць?!» Але ў мяне ўжо былі двое дастаткова вялікіх — 11-ці і 3-х гадоў — хлопчыкай, якія не прыносілі вялікіх проблемай. Жылі мы не шыкуючы, але не галадалі. Дапамогі ні ад каго не чакалі і не прасілі. Мае дзеці — мае праблемы.

Рэцэпт у абмен на сыпіраль

Па нейкім часе мы карысталі з права на бясплатнае харчаваныне трэцяга дзіцяці, атрымліваючы раз на месяц рэцэпт на малочныя сумесі, сокі. Але аднойчы такі рэцэпт трэба было падпісаць у галоўнага дзіцячага лекара. Я знайшла доктарку і пачула: «Мы рэгулюем нараджальнасць у раёне. Вам трэба паставіць сыпіраль. Трое дзяцей — гэта ўжо многа. Тады падпішу рэцэпт». Толькі пасыля таго як я сказала, што ў мяне была агэральня і дзяцей больш ня будзе, доктарка падпісала рэцэпт. Я выйшла з кабінету ў такім адчайі, што ня ведала, куды ісьці. Такое прыніжэнне! Я пашкадавала, што адразу не завярнулася. Абышліся б мы і бязь іхных бясплатных сокуў.

Мой муж, можа, і неблагі чалавек, але сапсанаваны сыстэмай. Ніякай адказаўшы! Жылі мы ў маёй роднай вёсцы ў

бацькоўскай хаце, трымалі гаспадарку. Але яго цягнула ў горад. Я ведала, што з трyma дзецьмі, без дапамогі — а яе чакаць не было ад каго, — з яго неадольнай цягай да працы і да чаркі, як бы я ні рвалася, не пражывём. І мы разышліся. Адраклася алімэнта — ён абяцаў дапамагаць. Але больш мы дапамагалі яму! Час ад часу вяртаўся, мы спрабавалі пачаць усё спачатку, ён зноў зъяжджаў. І я вырашыла зъяўрнуцца па адрасную дапамогу. Трэба было кожныя тры месяцы зъбіраць даведкі з сельсавету, РАА, працы. Дэкліраваць усе прыбытки і льготы за апошнія тры месяцы. Усё нармальна, каб не адчуваць, якое атрымліваеш ад позіркай і стаўленыня тых мілых жанчын, якіх прыйшлося патурбаваць. Ты жабрак і цягнеш гроши зь іх кішэні!

Усё нармальна, каб не спачуваньне

Калі я прыйшла ў наступны раз, яны немаглі знайсці мае дакумэнты. Дый тыя аказаліся непатрэбныя, бо калі падлічылі ўсе мае прыбытки, дапамога мне не съявіла. Больш па адрасную дапамогу ражыла не зъяўратаца. Шкада марнаваць час і здароўе! Тым больш што я ўзяла ў арэнду тры гектары зямлі, трымалі дзіве каровы, потым купілі каня, падгадоўвалі бычка, а то і двух. Пазней за гэтых бычкоў я напярелася прык-

расыці. Так, ражыўшы стаць дэпутатам райсавету, пры запаўненні дэкларацыі не ўказала бычкоў — абвінавацілі ва ўтойваныні прыбытку. У дэпутаты не пусыцілі.

Гледзячы на жыцьцё, яго склада-насыць, часам ілжывасць, я зацікавілася палітыкай. Стала дэпутатам мясцовага савету і вырашала ня толькі свае праблемы, але й выбаршчыкаў. Не заўсёды і ня ўсім гэта падабалася. Не разумелі, напшто мне гута трэба.

Ніхто ніколі не пытаўся мяне, як мы жывём. Ніхто ніколі не прапанаваў дапамогі, ніколі не прапанавалі працы. Хоць ведалі, што ў мяне вышэйшая вэтэрынарная адукацыя. Гадоў дзесяць таму прапанавала свае паслугі вэтлекара і месяц адпрацавала загадчыцай фэрмы — на час адпачынку загадчыка. А потым не знайшлося працы. Пой цялят, капай зерне! Каму патрэбна непакорная апазыцыянэрка? Працавала ў клюбе, магазыне, паштаркай — што прапаноўвалі. Цяпер — сацыяльны работнік.

Хто раскідаў слова Каліноўскага?

Пра дапамогу зь сельсавету гаварыць няма чаго. У мяне склалася такое ўражаныне, што там бачаць сям'ю, як толькі стаіць пытаныне аб пазбаўленыні бацькоўства, адпраўкі ў спэцстановы бацькоў ці калі нешта недзе дзеці натварылі.

Так было да сёлетняй зімы. Пакуль дзяржава ня стала назойліва апякацца шматдзетнымі сем'ямі. Двойчы за зіму зъяўлялася з праверкай нейкая камісія. Участковы, старшыня сельсавету, пажарны. Ніхто не пытаеца, якія ў нас праблемы, што нас хвалюе, як штодня, у любое надвор'е, дзеці дабираюцца за тры кіляметры ў школу, затое яны чамусці лазяць па напыхах запечках, спальні, кухні. Чым абавязана, спадарства? Якое права мае сп. Мацкевіч, старшыня сельсавету, сунуць свой нос у мае запечкі? Якое мае права старшыня пасыля сваіх праверак агаворваць мяне? А ці не адказ на ўсё гэта — прызыдэнцкія выбары?

Цэлая гісторыя

У 1994 г. я працавала загадчыцай клюбу. Была ў ініцыятыве групе Кебіча. Добра памятаю настаўленыні, якія атрымлівалі ад тагачасных кіраўнікоў, ад вас, спадары з райвыканкамам! «Маленькая мана нараджает вялікі недавер!» Тады

Юлія Бука
з дзецьмі.

я канчаткова вызначалася ў поглядах. Я ніколі ня здраджвала сваім дзядам і прадзедам, які былі вымушаны пакінучы свае хаты ды выехаць у горад пасъля таго, як абрэзалі іх надзелы зямлі пад самыя вонкы толькі за тое, што яны не жадалі запісваца ў калгас. Я ня здраджвала сваім бацькам, якія заўчасна пайшли на той съвет, памятаючы, як на маіх вачах паміраў тата ў 35 гадоў, а мясцовая фэльчарка, нападпітку, кіпяціла ў нас на кухні на керагазе шпрыцы.

Я памятаю, як гаравала, застаўшыся адна з чатырма дзецьмі, мама. І згарэла ад гора і гарэлкі ў 45 гадоў! Я ня здраджваю сваім дзецим, вучачы іх жыць сумленна! Я ня здраджваю Радзіме! А хто ёй здраджвае, убачым па нейкім часе, шкада толькі, што многае ўжо будзе страчана назаўсёды. І трэба вытымаць, да жыць, зъберагчы дзецей! І хто ведае, што нас чакае!

Мне раяць сваякі: прыстасуйся, прымірыся, можна неяк жыць, жывуць жа людзі, пабойся! І баюся!

Могуць задушыць штрафамі любая інстанцыя: міліцыя, пажарныя, суды, адміністрацыйная камісія. Было б жаданьне! Не дадуць камбайну на агарод! Адмовіцца забіраць малако! Зададуць у «вар’ятню»! Пасадзяць! Пазбавяць бацькоўскіх правоў! Зацкуюць! Будзем спадзівашца, што 1937 год не паўторыцца!

Дый у райвыканкаме ня ўсе адноўляюцца!

Купілі каня й кампютар

Я была ў ініцыятыўнай групе Мілінкевіча. Зъбірала подпісы, займалася агітацияй. Ведаючы стаўленне ўлады, займалася гэтым у вольны ад працы час. Дапамагаць узяўся былы муж, што зіму жыў разам з намі — зімой будаўніку працу знайсці складана. Ён разносіў афі-

цыйныя ўлёткі ў суседнія вёсцы. Але ў некалькі паштовых скрыняў кінуў ўлётку, якую далі пачытаць у Віцебску. Пачытаў я — хай другія пачытаюць! У лістоўцы абсалютна ніякай крамолы! Словы Каліноўскага: «Не народ для ўраду, а ўрад для народу!» ды «Хопіць беднасці!». Пільні выбаршчык рапшыў далаўшы начальству. І пачалося!

Прыехалі а сразу трох міліцыянты лавіць розваліцынэра. Дзе яны, як злодзеі хаты рабуюць? Забралі! Прокурор, міліцыя, намеснік прокурора. Прамыўка мазгоў! Абвінавачванье ў антыдзяржжаўнай дзеянасці. Уклалі пратакол. Толькі к вечару на падарожных машынах дабраўся дадому. Назаўтра, амаль з ложкі, забраў участковы. Муж зынік! Абзванілі ўсе ўстановы. І толькі ў райвыканкаме адказалі, што адміністрацыйная камісія аштрафавала яго на 155 000 рублёў (гэта самае вялікае пакаранье па гэтым артыкуле).

Тут жа, пры размове са мной, спадарыня з райвыканкаму, звярнуўшыся да мяне па імені, хаты я ёй не назвалася, абвінаваціла мяне ў тым, што я прадала Радзіму, быта ў Польшчы, за гэта купіла кампютар. Маўляй, нават у яе німа кампутара! Адкуль ведае спадарыня з райвыканкаму такія падрабязнасці?

Тroe дзетак, троі каровы...

Цяпер распавяду пра яшчэ адзін бок нашага жыцця. Для тых, хто сядзіць на высокіх паверхах райвыканкаму і абвінавачвае нас у здрадзе. Каб ні перад кім ні кланяцца, не прасіць, не прыніжацца — я працавала! Mae дзеці з маленства раслі ў пракосе, у баразыне, спачатку — гледзічы на маю працу, пасъля — дапамагаючы. Саджалі 80 сотак бульбы, капусты, морквы. Раніцай спаўзаеш з ложка, бо ўстаць ня можаш, не разгінаеца

сыпіна, пакуль не расходзісься. І так зь вясны да позняй восені. Моліся Богу, каб дацігнуньць да зімы. Добра, калі бульба ўрадзіла, можна некага наніць, а калі неўраджай — даводзіцца абыходзіцца без дапамогі. А яшчэ капуста, морква. Усё выбраць, перабраць, збыць.

Ці ведаюць спадары з райвыканкамаў, як потым зімой, па некалькі разоў, за трошкі даўжэйшую ноч, прачынаеся ад пякучага болю ў самелых руках, бо штодня, па два разы, а летам і тры, доіш трах кароў, без выходных і сяятаў (трэцяя карова суседа, бо ў яго захварэла гаспадніня, а з каровай шкадуе разывітацца. Больш дапамагчы яму ніхто не жадаў).

Шкада, не заглянуў старшыня сельсавету да нас у прыбіральню. Убачыў бы там спэцыяльнае сядзенне, каб хоць там адпачывалі мае ногі. А колькі траба сілы, каб нарыйтаваць сена на ўсю зіму! І ўсё роўна яго ў нас заўсёды не хапае! Вось і цяпер будзем выбіраць: купіць сена ці плаціць 155 000 рублёў штрафу.

Каб трошкі палегчыць жыццё, зъбіралі гроши на трактар, але вырашылі, што дзесяці патрэбны кампютар. Купілі каня і кампютар!

Дзеці мараць пра свой рок-гурт

А яшчэ, спадары з высокіх паверху, у маіх дзяцей ёсьць электрагітара і яшчэ нейкае музычнае абсталяванье. Мараць пра свой рок-гурт! Каб усё гэта купіць, яны зъбіралі мэталалом і пустыя бутэлькі на возеры. І не таму, што ў нас не хапае грошай, а таму што яны ўжо дарослыя ў свае 16 і 9 гадоў! Ці, можа, было б лепш, каб яны пілі, бадзяліся па вёсцы ў пошуках прыгод? І, каб вы ведалі, у школе па паспяховасці адзін з іх на 1-м месцы, а другі — на 10-м, з 80 школьнікаў. І ў гэтым ёсьць мая заслуга! А кампютар гэта не раскоша, а вельмі патрэбная рэч для школьніка. І калі вы, спадарыня, якая абвінавачвае мяне ў здрадзе, ня маецце яго, то гэта ня значыць, што ў маіх дзяцей ён не павінен быць.

Яшчэ мне здаецца, што вы не апошні чалавек у райвыканкаме, заробак павінен быць у параўнанні з майм вельмі вялікі. Занадта лёгка ён вам, мусіць, дзяецца. Трэба вучыцца эканоміці і купіць кампютар. Вы ж самі ведаецце, што мы адны з найбагацейшых у Эўропе. А не — пасадзіце гектар бульбы ці купіце пару кароў! Ці вы думаецце, што ўсім апазыцыянэрам выдаюць па кампютары?

Пасправайце, як мы, — супраць систэмы знявагі, хамства, уціску! Як усё ў вас проста! Вы ня хочаце нават сабе прызнацца, што гэта вельмі зручна — натравіць не ва ўсім забясьпечаны, падмануты народ на тых, хто думae ня так, як вы.

в.Валодзькаў, Глыбоцкі раён

Фэлікс Аксёнцаў: Мы атрымалі сваё

Пра паэта Фэлікса Аксёнцева, які напісаў слова да песьні «Радыё Свабода» і ўсіх астатніх гітоў «Уліса», дзесяць гадоў не было чуваць. У 1996 г. ён зъехаў за акіян, пакінуўшы цікаўным зборнік вершаў «Пустая карта». Пра яго хадзілі неверагодныя чуткі: што прыняў будызм, што працуе ў пахавальнай канторы. Карэспандэнт «НН» адшукаў аднаго з самых яскравых айчынных рок-паэтаў у канадzkім Ванкуверы.

Я — паэт

Беларускі рок-н-рол нарадзіўся зь «Песьнярамі» гадоў трыццаць пяць тату. Але ў 1989 г. выйшаў альбом, які цалкам перавярнуў уяўленыні пра беларускі рок. Па-мінімалісцку аздобленая кружэлка перавяла *нашу* музыку на іншы канцептуальны падмурок. Програма — «Чужаніца» гурту «Уліс» — мела сваю філязофію, свой съвет з цэнтрам на пляцы Францыска, дзе знаходзілася месца мінуламу і будучыні, дзе звычайнія людзі суседзілі з «оруэлаўскім» пэрсанажамі, дзе ў Нясвіж хадзілі цятнікі. Гэты съвет набыў сваё найменынне з другім альбомам «Уліса» — «Краіна доўгай белай хмары». Паэт Фэлікс Аксёнцаў — аўтар словаў да песьні трох першых альбомаў «Уліса» — культавых альбомаў айчыннай музыкі.

Міхал Анемпадыстаў упершыню ўбачыў Фэлікса ў 1982 г.: «Ён адразу называўся паэтам і чытаў вершы ўзвышана і сур'ёзна, што мяне тады зьдзівіла, бо я ведаў шмат творчых людзей, але яны ставіліся да сваіх твораў з іроніяй. Фэлікс нагадваў Алея Розанава». Сур'ёзнасць Ф.Аксёнцева суседзіла з тонкім пачуццём гумару, нейкі час ён насыў на шыі цяжкі кіляграмовы гадзіннік, зъяняты з прыборнай дошкі самалёта. «Я быў фанабэрыйстым у той час, хоць вораў, апрач відавочных правакатарап з КГБ, не заўважаў», — дапаўняе свой партрэт сам Фэлікс.

У сярэдзіне 1980-х паэт працаваў у праектнай канторы, апрацоўваў паведамленыні на менскай тэлефоннай

сетцы і шукаў магчымасці жыць на-
суперак усталіваным нормам. Таму
ўхапіўся за журналістыку — рабіў
музычныя праграмы на Беларускім
радыё, друкаўся ў «Крыніцы».

Уліс на сцэне

На пачатку 1980-х Фэлікс, нягледзячы на агульны скепсіс да ўжывання беларускай мовы, зразумеў, што магчымы беларускі варыяント року. «Цэнтральны загадкай майго жыцця быў пошук сувязі між музыкай і тэкстам. Я ведаў, што рассейскі рок мусіў розніца ад польскага, а ангельскі ад беларускага — сыходзячы хоць бы з уласцівасцяй мовы. Паслухавы польскую альтэрнатыву і піцерскі рок, ідэя беларускага рок-гурту запаліла».

Са сваімі сібрамі Сяргеем Краўчанкам (будучы гітарыст «Бонды» і «Уліса») і Міхалам Анемпадыставым пасправабалі стварыць гурт «Панк-рот». Ня склалася. Частка песен няіснага праекту ўвайшла потым у рэпэртуар «Новага Неба». Аксёнцаў пасправаваў сябе як рок-паэт, напісаўшы некалькі тэкстаў для першага гурту Славы Кораня «Ліфт», погуруту «Мэтро», потым і для «Бонды». Да сваіх першых паэтычных рок-вопытываў Фэлікс ставіцца ўтым жа духу, як і да артыкулаў у «Крыніцы».

Першы тэкст для «Уліса» — «Будапешт—Прага—Кабул» — Фэлікс папросту змайстраваў безвач. З утварэннем у 1988 г. гурту «Уліс» Аксёнцаў, паводле ўласнага прызнання, пяць год рабіў тое, пра што

марыў. «Я прасякнуўся мэлёдыямі Славы, чуў у іх паведамленыні, якія ўласбялю ў словах», — узгадвае паэт.

Захавалася відэа зь першага фэсту «Басовішча». Аксёнцаў знаёміць прысутных са сваім гуртам так, што абыякавым застацца немагчыма. У паўзмроку ў чорных акулярах ён чытае ўрывак з «Уліса» Джойса на беларускай мове, эмацыйна размахвае рукамі, паступова нагнятае атмасферу, пакуль не выбухае: «Уліс на сцэне!»

Прыклад «U2»

У Польшчы паэт быў у гармоніі з самім сабой: «Па вяртанні ад свайго сябры Лёніка Тарасевіча я днімі не выходзіў з дома, каб не папсаваць свае ўражаныні». У адзін з тых дзён, калі Фэлікс сядзеў дома, каб «не папсаваць ўражаныні», і нарадзілася песьня, якая сталася гімнам ягонага пакаленьня — тых людзей, маладосьць якіх прыпала на той пераломны час. Фэлікс згадвае, што песьня «Радыё Свабода» пачалася з выдатнай гімнавай мэлёдыі Кораня: «З аднайменнай радыёстанцыяй тэкст амаль нічога супольнага ня мае, як і фраза «белы сцяг па-над намі» ня мела дачыненіня да беларускай сымболікі. У той дзень я думаў пра знакамітты канцэртны тур «U2» пачатку 1980-х, калі ахранеўшы Бона бегаў па канцэртных залах зь белым сцягам чысьціні і адмаўлення ад гвалту. Мне заўжды падабалася гэтае словазлучэнне — свабода, як нябачная радыёхваль, якая гудзе паўсяоль, вакол і ўнутры нас, і распаўсяюджваеца Боскім перадатчыкам, які анік не заглушкиш, — узгадвае Фэлікс. — «Там, дзе няма цемнаты, стрэнемся мы» — знакамітая фраза з раману «1984». Мне вельмі хацелася ачысьціць гэту фразу ад оруэлускай рэпутацыі, бо такое месца, дзе няма цемры, гэта не турма ў Міністэрстве Любові».

Мяне жонка вадзіла за руку

Але вера ў сустрэчу «там, дзе няма цемнаты», ня спрайдзілася. У прыватным жыцці Фэлікса і ў жыцці гурту пачаўся разлад: у сям'і паэта здарыліся съмерці адна за адной, а сустрэчы з удзельнікамі сканваліся п'янімі сваркамі. Аксёнцаў тады гандляваў уразнос, як ён кажа, усялякай музычнай дрэннюю. «Я адчуваў, што абмену музычнымі ідэямі між удзельнікамі гурту ўжо не адбывалася, я нібыта быў заціснуты паміж бетоннымі плітамі і ведаў, што мой час падыходзіў да канца...»

Узімку 1994 г. у Фэлікса надарыўся сур’ёзны нэрвовы зрыў, як і ў першага вакаліста гурту — Андрэя Патрэя, толькі не настолькі драматычны. Патрэй на нейкі час трапіў у вар’ятнію. Паэт ня бачыць тут нічога дзіўнага: «Згодна з «Боскай камэдыяй» Данте, Уліс пасьмяротна зъмешчаны ў восьмае кола пекла. Так што квіткі на яго карабель абыходзіцца ня танна».

Фэлікс прыняў рашэнне пайсьці з «Улісу» і больш ні з кім з гурту не сустракаўся — не хацеў, каб яго памяталі такім. «Я тады зь цяжкасцю хадзіў — жонка Наташа вадзіла мяне

пад руку, як старога. Дні цягнуліся ў пакутлівым несъядомым стане. Калі на час віднела, пісаў вершы, каб пасьпець скончыць другую книгу вершаў». Прычыну такога стану Фэлікс бачыць у «спажываныні вялікіх дозаў алька-голю, табакі, кавы ды лекавых прэпаратаў у спалучэнні з стрэсам, выкліканым неразуменнем уласных магчымасцяў». У гэты момант і было прынята канчатковое рашэнне з'ехаць з краіны. У Ванкуверы жыў старавес.

Горад касмапалітаў

За акіянам Фэлікс ужо шмат гадоў працуе систэмным аналітыкам праграмнага забесьпячэння ў сусьветнай карпарацыі і дзякую за гэта РТІ: «Тут так вучаць толькі ў самых лепшых універсytетах». Цікава, што чуткі пра пахавальную кантору маюць падставы: ягоная карпарацыя валодае сотнямі могілак, крэматорыяў і пахавальных камбінатаў па ўсёй Паўднёвай Амэрыцы. Фэлікс афіцыйна прыняў будызм, наведвае службы.

«Уявіце, што вы размаўляеце па-расейску ды па-беларуску, што вы паходзіце з украінска-габрэйскай сям'і,

што масце жонку-беларуску расейско-польскага паходжання, што вы будыст, а сярод ваших сяброў і сваякоў — праваслаўныя, юдэі і каталікі, што самых улюблёных ваших месцаў у Польшчы, дзяржавы, у якой вы нарадзіліся, не існуе, а вы — грамадзянін Беларусі. Такі чалавек можа выжыць толькі ў такім касмапалітычным партовым горадзе, як Ванкувер». Фэлікс тут жа перапрашае, што яго беларуская крыху заржавела за 10 год. Аксёнцаў ня думае пра вяртанье ў Беларусь ды ня верыць у падтасоўку нашых выбараў, бо «Гітлера таксама абраў дэмакратычным шляхам». «Не, я ня здолею вярнуцца ў маю Беларусь. І маё сэрца назаўжды засталося пад Беластокам», — кажа Аксёнцаў, які дагэтуль пераслухоўвае дыскі «Уліса», цешыцца паведамленыням на сайце гурту і прызнаеца, што ніколі не адрачэцца ні ад аднаго «улісаўскага тэксту». Асабліва Фэлікс вылучае «Краіну доўгай белай хмары». «Гэта назва Новай Зэляндыі на мове маоры — Аотэароа. Раней у іх была зямля, а ў белых — Біблія. Цяпер усё наадварот».

Сяргей Будкін

Мужнасьць Анатоля Клешчука

15 гадоў таму фатаздымкі Анатоль Клешчук, зъмешчаныя ў «Звяздзе», «Навінах БНФ», «Свабодзе», скаланулі Беларусь: вочы чарнобыльскіх дзяцей у анкалягічных больніцах сказаі болыш праўды, чым усе газэтныя артыкулы дагэтуль. Цяпер выставка фатаздымкаў Клешчuka «Боль съціхае паволі» выстаўляецца ў Нацыянальным мастацкім музеі.

20 гадоў пасля Чарнобылю — час, за які вырасла цэлае пакаленіне. Жыцьцё гэтага пакаленія адностроўваеца на фатаздымках Клешчука. Мастак разъясняе, што фатаздымкі адных і тых жа людзей, зробленыя ў другой палове 80-х, у сярэдзіне 90-х. Тутсама — найбольш блізкія па часе: мінулага і пазамінулага году. Малыя дзеці на бальничных ложках, аблытаныя правадамі. І яны ж — ужо дарослыя, з фатаграфіямі тых, даўніх дзён.

Выставка паказвае, што Анатоль Кляшчук — чалавек незвычайна мужны. Сутыкнуща з такой канцэнтрацыяй чалавечага болю і знайсці ў сабе сілы пераказаць яго для іншых — на гэта трэба не абыякія сілы. «Я вельмі паважаю гэтых людзей. Калі мне кажуць, што нешта здымамаць нельга, то я не здымамо. І яны мяне паважаюць за гэта. У тым ліку — і за тое, што я потым азвініў амаль усіх і запрасіў на выставу», — дзяліцца Кляшчук пасля імпрэзы. Дарэчы, на адкрыцці прыйшла адна з герайн Клешчуковых здымкаў — Юлія: у яе акурат быў дзень нараджэння, у гонар чаго фотамастак падарыў ёй букет ружаў.

Выставка «Боль съціхае паволі» пасля Мастацкага музею мае экспанавацца ў іншых гарадах Беларусі.

Адам Воршыч

«Павал 1994».

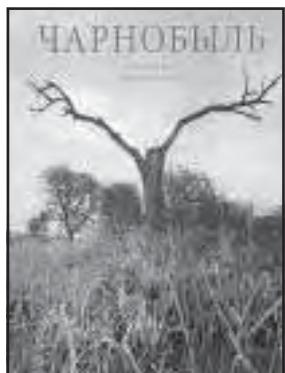

«Павал 2005».

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Прэзэнтация альбому Дзяніса Раманюка

Напярэдадні 20-й гадавіны аварыі на Чарнобыльскай АЭС фотограф Дзяніс Раманюк запрашае на прэзэнтацию свайго альбому «Чарнобыль». Прэзэнтация адбудзеца 18 красавіка (аўторак) у Малой залі Палацу Рэспублікі. Пачатак а 18-й.

Альбом пераможных песен

Гурт «Стары Ольса» ўклаў «Гераічны эпас» і прэзэнтуе яго 16 красавіка.

Свой восьмы дыск «Гераічны эпас» удзельнікі гурту «Стары Ольса» называюць першым альбомам, заснаваным на выклочна арыгінальным матэрыйале. «Калі раней мы дазвалі разгуляцца фантазіі ў некаторых песніях, то на новым дыску сабраныя толькі арыгінальныя старадаўнія мэлёдыі. І сіпявяцца толькі арыгінальныя старадаўнія песні», — апавядвае лідэр гурту Зыміцер Сасноўскі. У «Гераічны эпас» увайшлі ўрачыстыя творы, вайсковыя песні, народныя баляды, аб'яднаныя гераічнай тэматыкай. Так, «Рыцарства ўсё сышлося» прысывечана дывэрсійнай выправе войска ВКЛ у

Масковію ў 1580 г., «Клецкая бітва» на слова Мацея Стрыйкоўскага апавядвае пра бітву з татарамі ў 1506 г., ёсьць сыпей пра Грунвальд, панэгірычныя творы пра вялікіх князёў і славных рыцараў ВКЛ.

Музыкі надавалі ўвагу працы з фанэтыкай, вымаўляючы ўсе слова, як тое меркавалася ў арыгінале. Дзеля гэтага музыкі працаўвалі над альбомам разам з навукоўцамі — Станіславам Акінчыцам, Аляксандрам Глушком, Эдвардам Зайкоўскім. «Мы адкрылі новы кірунак — музычнае дасыльдаваныне, — кажа З. Сасноўскі. — На дыску, акрамя сыпеваў, можна знайсці падрабязныя гістарычныя камэнтары да кожнага з іх». Лідэр «Старога Ольсы» робіць напраўку на тое, што яны наблізіліся да арыгіналу, «але ніхто дакладна ня можа

сказаць наколькі».

У «Гераічным эпасе» нават добра абазнаных слухачоў чакае ніямала знаходак, як то беларускі варыянт духоўнага гімну «Багародзіца» ці балада «Падымалісь чорны хмары», час стварэння якой дасыльчыкі адносяць да часоў татарскіх напэсіяў.

Альбом з пераможнымі песнямі гурт прэзэнтуе 16 красавіка ў Палацы прафсаюзаў. Каб перадаць тагачасную музычную атмасферу, «Стары Ольса» запрасіў дадатковых музыкантў. Для кожнай песні падабраныя адпаведныя на часе інструменты — дуды, жалейкі, гусылі, лютні, ліра, бубны.

Сяргей Будкін

Канцэрт адбудзеца 16 красавіка ў Палацы прафсаюзаў. Пачатак у 19.00.

сто гадоў «НН»

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ

Боб з канапель,

або нашаніускі пэрыяд Боба Марлі

Зыгмунд Фройд – рэдакцыі
газеты «Наша Ніва»

Шаноўныя паны!

Праланую прысывяціць вашу новую газету справе шчырага служэння прынцыпам псыханалязу і ідэям неусывадомленых комплексаў ды перайначыць выданыне ў «Наша Віна».

Ваш Зігі, 1906 год, у Вене

Галоўны рэдактар газеты «Наша Ніва» Уласаў – Зыгмунду Фройду

Шаноўны пан!

Учора я меў сон: быццам бы тэлефануюць мене на мабільнік і паведамляюць, што нашу газету выкрасылі са сьпісаку Белсаюздруку, і мы цяпер вымушаны распаўсяджвацца праз Інтэрнэт. Ці ня мелі бы вы ласкі як аўтар «Тлумачэння сноў» раслумачыць мне, што значае гэты сон і што такое, у прыватнасці, «мабільнік» ды «Белсаюздрук» і чаму мы, здаровыя беларускія дзеяцюкі, мусім распаўсяджвацца праз гэты Інтэрнэт?

Ваш Уласаў, 1906 год, у Вільні

Капітан браняносца «Пацёмкін»
– Зыгмунду Фройду

Шаноўны пан!

Будзеце заляцацца да маёй жонкі ў Бадэн-

Бадэн — прыйду з хлопцамі па Дунаі ў Вену — нос адкушу.

Ваша съмерць, у Адэсе

Імпэратор Аўстра-Вугорскае
імперыі Франц-Язэп I –
імпэратору Расейскае імперыі
Мікалаю II

Мыкола!

Не забудзь павіншаваць дзядзьку Эдзіка зь

Лёндану з 65-годзьдзем. Дарэчы, ён пытаецца, ці не патрэбны табе слон для заапарку — яму якраз падагнالі адзін сымпатычны табун з індыйскіх каленіў.

Твой Франак, у венскім крэсле

Слон зь лёнданскага заапарку —
чэмпіёну съвету па шахматах
Ласкеру

Шаноўны пан!

У сувязі зь неадвалочнымі справамі ў Санкт-Пецярбургу вымушаны адмовіцца ад гонуру быць фігурай у вашым матчу за званне чэмпіёна съвету.

Ваш С., у Лёндане

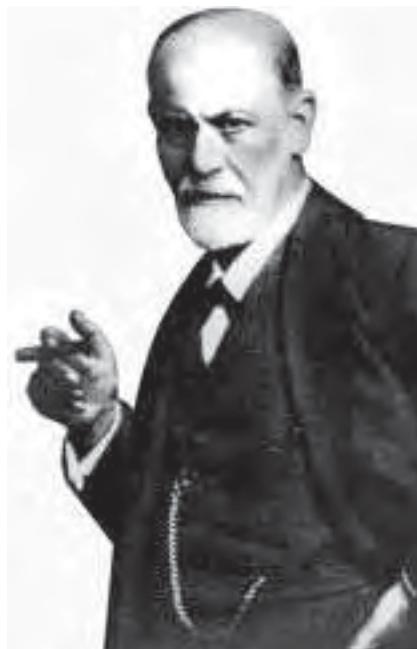
Зыгмунд Фройд – рэдакцыі
газеты «Наша Ніва»

Айн-айн... Цвай-цвай... (праверка асадкі).

Шаноўныя паны!

Дазвольце мне засяродзіцца яшчэ на адным аспекте маёй тэорыі. Зараз мова пойдзе аб інфантыльных пагрозах смаркатах гістэрыкаў, у прыватнасці, іхніх грэзьбах адкусіць

гумар

нос псыханалятыку. Падобныя пагрозы вылучаюцца прымітывізмам стылю і дэблізмам зместу. Эта яскравы прыклад таго, што мы, псыханаалітыкі, называем Эдзікаў комплекс, карані якога хаваюцца ў хлапечым страху перад малутнай сілай бацькі, які проста можа адкуціць мазгаўню.

У прошлагу такім нямоглым гістэрыкам мова сапраўднага мужчыны, мачоіста, агресара, прадзівага гіганта харктырызуюца вытанчанаасцю і далікатнай узынёсласцю.

Дадамо шчэ, што такі ўльтыматыўны асілак у сваім пісьме почасту выкарыстоўвае ласкава-памяншальныя формы.

У Бадэн-Бадэне

Янка Купала – рэдакцыі газеты
«Наша Ніва»

Прывітаныца, шаноўненькія паночки!..

Галоўны рэдактар газеты «Наша Ніва» Уласаў – Янку Купалу

Шаноўны пан!

Ваш верш «Мужык» мы атрымалі. Дзяк.

Ваш Уласаў, у Вільні

Будучы дзядуля Боба Марлі –
будучай бабулі Боба Марлі

Вось, Кацярына, ты пішаш мне ліст: «Давай уцячэм, любы мой, гэй, хутчэй на Ямайку». О-о! Ну, як я могу кінуць-рынуць усё ды пaeхаць-тайсыці на Ямайку? Гэй, там, бадай, табакі няма, мама, ня маюць яе ў сябе там яны на Ямайцы. О-е! Як я буду хадзіць-літуціца бяз шчопцы табакі? Як жа буду пад сонцам блукаць, Каця-Кацечка, гэй, пад сонцам съпякотным, ой-ё, без табакі? Ты ж ведаеш поцяг мой, мой моцны поцяг да съпеваў і табакі. Але на Ямайцы тубыльцы ў цямрэчы ня знаюць, ня вучаць, як песні съпеваць, ты чуеш, няма песьні там на Ямайцы. Ня вучаць, ня хочуць, ня мямыя, як пальцы, усе як адзін на Ямайцы. О-е!

Твой Ігнат Бінт

Вялікдзень

Асноўны сымбаль свята Вялікадня (Вялічкі, Пасхі) — фарбаванае яйка. Яно зъяўлялася сымбалем жыцьця і ўласкрасення. Яйкамі, асьвячонымі ў царкве ці касьцёле, разгаўляюцца, распачынаючы велікодны стол. З царквы вяртагліся як мага хутчэй, бо, згодна з народным павер'ем, хто раней пачне разгаўляцца, таму будзе ў гэтым годзе ўдача ў яго справах і добрае здароўе.

У шэрагу раёнаў Беларусі Вялікдзень быў і паміналым днём. У першы ці другі дзень яго ці праз тыдзень пасяля яго, на Радаўніцу, ішлі на могілкі, у іншых месцах там жа і частаваліся, пакідаючы трошкі гарэлкі і закускі нябожчыкам.

PHOTO BY MEDIA.NET

Што ў садзе ды гародзе?

Як сышоў снег, у садзе варта зрабіць некалькі рэчаў. Згрэбсці лісьце (калі не пасыпелі зрабіць гэта ўвосень), паздыміць з галінаў «лесташні ўраджай», бо ссохлыя і гнілыя плады, што не паападалі за восень-зіму, уяўляюць сабою крыніцу хваробаў. Зямлю пад дрэвам (у абсягу крон) трэба ўтрамбаваць — за зіму грызуны робяць хады ў верхнім слоі глебы, што прыводзіць да засыхання тонкай часткі каранёвай систэмы. Пасяля гэтага дрэва трэба паліць і падкарміць. Падкормку можна купіць у кожнай гаспадарчай ці спэцыялізаванай краме.

Абрэзку сёлета можна рабіць

пазней, асабліва ў тых месцах, дзе найбольш нарабіў шкоды мароз. Тут можна пачакаць і да набухання пупышак. Звяртайце ўвагу на толькі на гучкі, але й на пашкоджаныя хваробамі, сънегам і марозам галіны.

Бульбоводы ўжо цяпер могуць выносіць насенку на сонца, каб прасушыць і яравізаць. Працэдура мусіць працягвацца нескалькі гадзінай на дзень, бульбу можна альбо рассыпаць невялікім слоем на зямлю, альбо выносіць у няшчыльных скрынках. Аптымальная, каб бульба зълёгку зазелянілася. У крамах можна напытаць адмысловы прэпарат, што паліпшае насенныя якасці бульбы.

Велікодны стол

Каравай

4 шклянкі муки, 3/4 шклянкі цукру, 1/2 шклянкі вярошкоў, 5 жаўткоў, палова бруска масла, 70 г дражджэй, ванілін, 50 г разынак, жаўток і вяршкі для глязурованыя кара-ваю.

Рашчыніць дрожджы з лыжкай малака і лыжкай муки. Жаўткі перацерці з цукрам, растапіць масла. Муку змяшашаць з рошчынай, жаўткамі і цёплымі вяршкамі. Вырабіцца цеста і пад канец дадаць топленое масло і ванілін. Схаваць цеста ў цёплым месцы і пакінуць падрасташаць. Сфармаваць каравай, аздобіць яго рэшткай цеста, паліць жаўтком, зъмяшаным з вяршкамі. Выпякаць 20—30 хв. пры тэмпературы 140 градусаў.

Каўбаса ў цесьце

500 г варанай каўбасы, 2 яйкі, 150 г муки, 0,75 шклянкі малака, алей для смажанья, соль.

Муку, жаўткі разьмяшашаць з малаком, дадаць соль і ўзьбітыя блялі. Каўбасу нарэзашаць кружкамі таўшчынёй і смажкі апускаць у цеста і смажыць з абодвух бакоў на алеі.

Падаць з салаткай з гародніны або таматным соусам.

Запяканка з рыбы

500 г рыбы (карп, лінь), 500 г бульбы, 3—4 ст. лыжкі алею, 0,5 шклянкі съмтаны, 1 цыбуліна, 1 ст. лыжка муки, соль, перац, зеляніна.

Падрыхтаваную рыбу парэзашаць на кавалкі, пасыпаць солью, перцам, укачашаць у муку і абліжыць на алеі з абодвух бакоў. Памыту бульбу зварыць, аблічыць зъмяяльніць на буйной тарцы. Асабна абліжыць дробна нарэзаную цыбулю.

У жароўню, змазаную алеем, пакласці палову падрыхтаванай бульбы, на яе — кавалкі рыбы, пасыпаць яе цыбулю, зверху — знў слой бульбы. Усе паліць съмтанай і рэштак алею. Запякаць у духоўцы 30 хвілін. Пры падачы на стол запяканку парэзашаць на кавалкі, пасыпаць дробна нарэзаным кропам.

Сыўніна ў цесьце

500 г сывініны (кумпяк), 100 г здору або алею, 100 г муки, 0,5 шклянкі малака, 1 яйка, соль, перац, часнік.

Сывініну тонка нарэзашаць упоперак валокнаў, моцна аздбіць, пасыпаючы кожны кавалак сольлю, перцам і дробна нарэзаным часнікам. З муکі, яйка і малака прыгатаваць вадкае цеста, дадаць трошкі солі. Апускаць кавалкі падрыхтаванага мяса ў цеста і смажыць з абодвух бакоў у вялікай колькасці тлушчу.

Сыўніна, запечаная з бульбай

800 г сывініны, 2 ст. лыжкі тлушчу, 2 цыбуліны, 12 бульбін, соль, кмен.

Мяса (адных кавалкам) пасыпаць сольлю, перцам, абліжыць з усіх бакоў на моцна разагрэтым тлушчы. Перакласці на бляху, уліць тлушч, што застаўся ад смажаньня, пасыпаць кменам, дадаць нарэзаную кружкамі цыбулю, 3—4 ст. лыжкі вады і паставіць у духоўку. Запякаць, паліваючы сокам, які ўтварыўся (калі трапіла, дадаць ваду), да таго часу, пакуль мяса дойдзе да напаўгатунасці.

Бульбіны прыкладна адноўлікавай велічыні аблічыць, памыць, пасыпаць сольлю і пакласці на бляху разам зь мясам і, працягваючы паліваць, запякаць да гатунасці. Гатавае мясо тонка нарэзашаць, абласці запечанай бульбай. Падаць з кіслай капустай.

Бярозавік

5 л бярозавага соку, 30 г ячменю.

Бярозавы сок заліць у драўляную бочачку, паставіць у цёмнае халаднаватае месца. Праз 2—3 дні, калі сок трошкі закісніе, дадаць ячмень, падпражаны на блясе, або жытнія сухары, дадаць пастаці яшчэ суткі, працэдзіць.

Аналагічным чынам гатуецца і кляновы квас — кляновік.

Медавуха

5 л вады, 300 г меду, 10 г дражджэй.

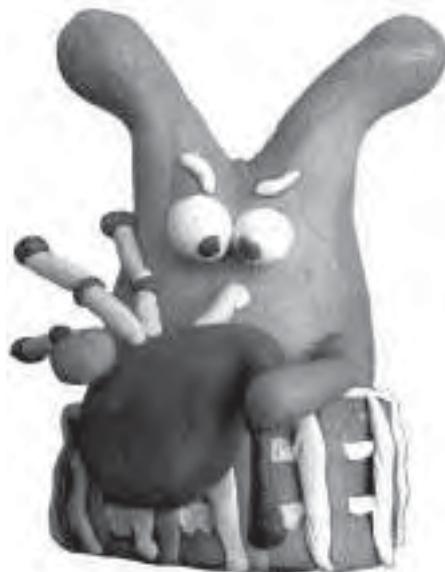
Мёд разам з сотамі развесыці ахалоджанай гатаванай вадой, заліць у невялікую драўляную бочачку. Дадаць дрожджы, разьведзеныя ў цёплай вадзе, перамяшашаць. Вытрымліваць у халаднаватым месцы 6—8 дзён.

І вядома ж, хрен

Перацёрыя на дробную тарку карані хрену зъмешаваць з сырым цёртым бураком. Бурак дае колер, хрен — сілу. Эта найпершая велікодная прыправа да мясных страваў.

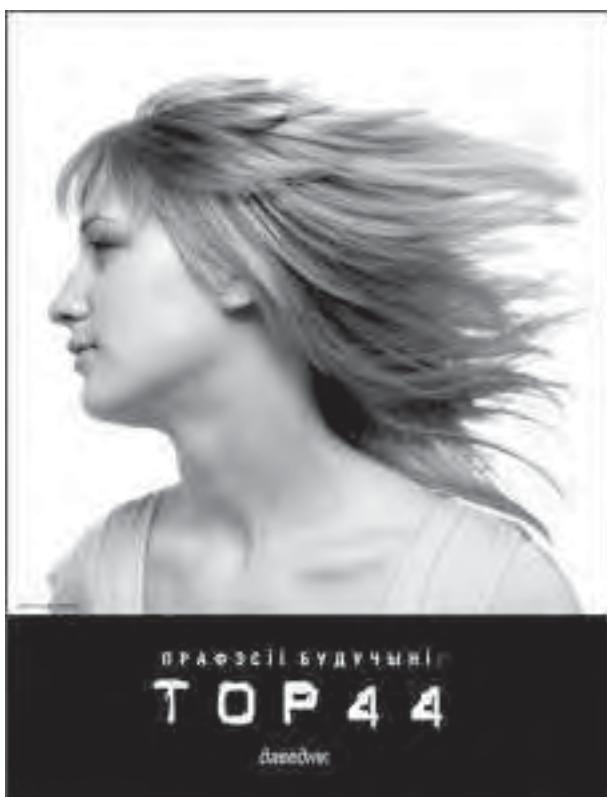
Запілікае гармонік —
Скачам, не шкадуем штонік!

Будзем грукаць у тамтам:
Бум-бам-бум! Тарам-бам-бам!

Правядзём смыком па скрыпцы —
Хай вам добры сон прысьніцца!

ПРАФЕСІЙ БУДУЧЫНІ:
ТОР 44

УЖО ЦЛІПЕРУ КНІГАРНЯХ і на кніжных віршах МЕНСКУ,
а таксама на WWW.KNIHI.NET

**КОЛЬКІ ЗАРАБЛЯЕ ЗА ГОД
СЭКСОЛЯГ?**

**З ЧАГО БУДУЮЦЬ ДАМЫ
БІЯРХІТЭКТАРЫ?**

**КАЛІ Ў БЕЛАРУСІ ЗЪЯВЯЦА
ПРЫВАТНЫЯ ДЭТЭКТЫВЫ?**

**ДЗЕ АТРЫМАЦЬ ДЫПЛЁМ
ІНТЭРАКТЫЎНАГА ЖУРНАЛІСТА?**

Марына Разаева: «Беларусь — краіна шашачная»

Маладая ўсьмешлівая бляндышка любіць забіць «касяю». У належным месцы і ў належны час — за шашачнай дошкай. У чэмпіянаце краіны сярод жанчын, што завяршыўся ў сакавіку, майстарка спорту Марына Разаева з Віцебску апыну-

лася па-за канкурэнцыяй. Падчас гутаркі шасыциразовая чэмпіёнка Беларусі не бяз гонару згадвае сваё «паўналецьце» — ейны шлях у рускіх шашках дой-жыцца акурат 18 гадоў...

Летась Марына ўпершыню выступіла ў першынстве

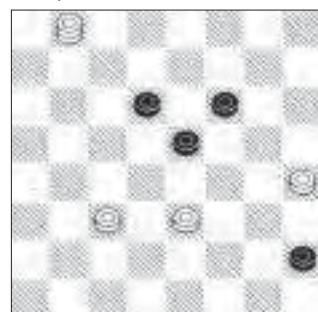
па 100-клетковых шашках і заняла першае месца, перавыканайшы норму бала міжнароднай майстаркі. «Ні на што не спадзявалася, стаклеткі — на мой профіль, выиграла нечакана для ўсіх і для сябе самой», — кажа чэмпіёнка.

Спн.Разаева пайшла па слядох свайго настаўніка Генадзя Барысава — зь нядауніх часоў сама трэніруе дзяцей. Яна адзначае, што ў апошнія пяць гадоў у краіне расыце масавасць і канкуранцыя сярод шашыстаў, асабліва юных. Мабыць, зь Віцебску відно лепш, бо ў Менску трэнэры нам ня раз наракалі, што вучняў шашкі мала цікавяць...

ВР

Ваш ход

Д.Федаровіч — М.Разаева. Менск, 2006. Ход чорных.

Марына Разаева на чэмпіянаце Эўропы сярод жанчын (Саарбрucken, 2006)

ВЫСТАВЫ**Дні Волі:
рэträспэкцыя**

У Вільні ў галерэі «Галера» (Стары горад) **16 красавіка** адкрываецца фотавыставка «Хроніка абу-джэнья», прысьвечаная менскай Вясне—2006.

Да ўдзелу запрашаюцца ўсе фатографы, што рабілі здымкі падчас перадвыбарчай кампаніі й акцыі пратэсту.

Можна ўдзельнічаць ана-німна. Картачкі маюць быць прыдатныя да друку (ня менш за 10x15 см, разъ-дзяляльнасць 300 дрп). Фатадымкі высылаць на e-mail: noctis.ehu@gmail.com.

**Чарнобыльскі
боль**

У Нацыянальным мас-тацкім музеі (вул. Леніна, 20) працуе фотавыставка Анатоля Клешчuka «Боль сціхе няспешна», пры-

свечаная 20-годзьдзю чарнобыльскай катастрофы. У экспазыцыі — 40 працаў. Выстава працуе да 30 красавіка.

КАНЦЭРТЫ**Стары Ольса**

16 красавіка (нядзеля). Менск. Палац Прафсаю-заў.

Даведкі праз тэл. 649-08-88, 766-24-25.

Квіткі: пераход станцыі мэтро «Плошча Якуба Коласа» і ў грамадzkіх рас-паўсюднікай.

Pomidor/OFF

18 красавіка (аўторак). Менск. Клуб «Графіці». Пачатак а 20-й.

Дадатковая інфармацыя: 671-58-65.

Джаз

19 красавіка (серада). Менск. Клуб «Графіці». Пачатак а 20-й.

Вечар джазавай музыкі. Праект экс-гітарыста Ар-

пле Tea Андрэя Ўскова *Freak Time Band + jam-session*.

Даведкі па тэл. 671-58-65.

beZ biletA

20 красавіка (чацвер). Вялікі сольны канцэрт гурту.

У праграме таксама прэ-зентыцыя новага кліпу «Жыраф».

Менск. Клуб «Рэактар». Пачатак а 19-й.

Квіткі прадаюцца ў пера-ходзе станцыі мэтро «Плошча Я. Коласа» і ў ЦУМе.

Даведкі праз тэл.: 679-32-95.

ТЭАТРЫ**Опера**

на сцэне Цэнтральнага дому афіцэрэў

16 (недз) — «Чароўная му-зыка».

18 (аўт) — «Рыта, альбо Пірацкі трохкунтнік», «На-

таткі вар'ята».

на сцэне Белдзяржфілар-моніі

16 (недз) — Вечар стара-даўніга рамансу.

Купалаўскі тэатар

15 (сб) — «Ажаніца — не журыцца».

16 (недз) — «Паўлінка».

17 (пн), 19 (ср) — «Чы-чыкаў».

20 (чц) — «Чорная панна Нясьвіжу».

ранішня спектаклі

16 (недз) — «Паўлінка».

малая сцэна

14 (пт) — «Беларусь у фантастычных апавядан-нях».

16 (недз) — «Варшаўская мэлёддыя».

песьня».

**Тэатар юнага
гледача**

14 (пт) — «Паліана».

15 (сб) — «Шлях на Бэт-леем».

15 (сб) — «Апошняя ду-эль».

16 (недз) — «Журавінія пёры».

18 (аўт) — «А зоры тут ціхія».

СПОРТ**Футбол. Кубак
Беларусі**

Паўфіналы. Паўторныя матчы

14 красавіка (пятніца) «Гомель» — «Шахтар» (Салігорск). Першы матч.

Гомель. Стадыён «Цэнт-ральны». Пачатак а 18.00.

Першы матч 0:0.

«Зорка-БДУ» — БАТЭ. Менск. Футбольны ма-наж. Пачатак а 16.00.

Першы матч 1:3.

ТЭЛЕВЯЛІКДЗЕНЬ**Субота, 15 красавіка****«Лад», 22.05**

«Марыя з Назарэту».

Францыя—Бэльгія—

Марока, 1995, рэж.

Жан Дэланой.

Біблейская драма пра Маці Божую.

БТ, 23.55

Святочная велікодная служба з Полацкага касцёлу Св. Андрэя Баболі.

Каталікі, якія ў суботу ня здолеюць трапіць на імшу, могуць далучыцца да яе падчас тэлетрансляцыі.

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ**Субота, 15 красавіка****АНТ, 13.50**

«На верхній
Маслаўцы».

Расея, 2005, рэж.

Канстанцін Худзякоў.

90-гадовая скульптарка захавала розум, гумар і цікаўасць да жывіцця...

У ролях: Аліса Фрайн-дліх, Яўген Міранаў.

БТ, 14.30

«Маем рэчы».

Беларусь, 2006, аўтар
і вядоўца — Але́сь
Матафонáу.

Адзіннешне беларусаў, пачынаючы з XVI ст. і да нашых дзён...

СТВ, 20.15

«Апалён—13».

ЗША, 1995, рэж. Рон Гоўард.

Касымічныя прыгоды.

Карабель «Апалён—13» цергіце аварыю ў глыбінях космаса. Як вярнуць астронаутаў на Зямлю? Карціна зь відовішчнымі эфектамі ёй годнай акторскай гульнёй.

У ролях: Том Гэнкс, Біл Пэкстан, Кевін Бэйкан.

СТВ, 23.30

«Мандэрлэй».

Данія—Швецыя—

Нідерланды—

Францыя—

Нямеччына—ЗША,
2005, рэж. Ларс фон Трыер.

Драма.

Другая частка «тэатральна»—антыкамэрыканскай ды-лёгіі Трыера. Грэйс трапляе ў гарадок на Поўдні ЗША, дзе чарнаскурый месцычыня ведаюць, што рабства адменена некалькі дзесяц-ігодзьдзяў таму.

Нядзеля, 16 сакавіка**«Лад», 22.30**

«Час забаваў».

Францыя—Італія,
1967, рэж. Жак Таці.

Камэдыя.

Амэрыканскія турысты сутыкаюцца са «спадаром Юло» — фірмовым пэрсанажам ад клясыка кінакамедыі Жака Таці. Фільмы Таці нязменна ўключаюцца ў сьпіс найлепшых карцін.

АР

КІНО НА DVD**Master Records****Тыгр і сынег**

Камэдыя, Італія, 2005, рэж. Рабэрта Бэніні.

У ролях: Рабэрта Бэніні, Жан Рэно, Нікалета Брас-чы.

Паэт—недарэка, убрэноны толькі вершамі і дасціпнасцю, адпраўляеца ў Ірак, каб вызваліць сваю каханую з палону... Менск, Кісялевіца 12, 643-21-08

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**У праграме «Канаманія»**

Каліграфія Вудзі Алена

Матч-пойнт (Match Point).

Вялікабрытанія—ЗША, 2005, каляровы, 124 хв.

Жанр: драма.

Адзнака: 9,5 (з 10).

Нечаканы фільм нью-ёрскага інтэлектуала Вудзі Алена распавядáе пра выпадак, наканаваныне й кан-фармізм. Небагатага інструктара па тэнісе прывяча-юць у заможнай сям'і. У героя (Джонатан Рыс Мэ-ерз) ёсьць шанец зрабіць імклівую кар'еру, ажаніў-шыся з арыстакраткай Хлояй. Але ягонія пачуцці належала пекнай амэрыканцы (Скарлетт Ёхансен).

Каліграфічны шэдэўр Вудзі Алена абсалютна клясычны — як раманы XIX ст., нетаропкі, глыб-інна—псыхалагічныя, загрувашчаныя сацыяльна-крытыкай. Неверагодная чысьціня кадру, абэртоны пачуцці, дакладнасць і далікатнасць. Назва гульню Скарлетт Ёхансен геніяльная — зна-чыць выказацца надзвычай сціпла. Сэксапільная, знэрванаваная, з сцільдальным комплексам Мэрылін Манро — у багатых ангельскіх інтэр'ерах, дзе яна застанецца чужаніцаю.

У канфлікце Старога й Новага Сьвету пераможа Эўропа, але аўтар стужкі — амэрыканец, і эўрапейскі шэдэўр праціваюць контравэрсійныя спа-ссылкі, якія съведчаюць пра «культурную» старасць. Героі Вудзі Алена — гэта Раскольнікавы эпохі по-стмадэрну, калі канфармізм абвянчаны з кляўстрапофіяй, абортка замяняе душу, а пакуты сумленыня выглядаюць ілюзіяй.

«Матч-пойнт» — гэта шэдэўр, але ў часы Мак-доналдсаў — гэта шэдэўр толькі на адзін прагляд.

Андрэй Расінскі

У НУМАРЫ

**Хома будзе
вучыцца ў Вене**

Суд прызнаў яе
выключэнне з
БДЭУ законным.
Старонка 26.

Флэш-мобы

штодзённа.
Старонка 28.

**Фэлікс Аксёнцаў:
Мы атрымалі
сваё**

Карэспандэнт «НН»
адшукаў легендзу
беларускага року
ў канадzkім
Ванкувэрэ, пасля
10 гадоў
самаізаляцыі.
Старонка 40.

**Боб з канапель,
або нашаніўскі
пэрыяд Боба
Марлі**

Гумар Паўла
Касцюковіча.
Старонка 43.

**Велікодны
стол**

Каравай, сывініна
ў цесьце, запяканка
з рыбы, бярозавік,
медавуха і, вядома
ж, хрэн.
Старонка 44.

Віншаваныні спадарыні Старшыні

11 красавіка Івонцы Сурвільле, старшыні
Рады Беларускай Народнай Рэспублікі,
споўнілася 70 гадоў. «Наша Ніва» далучае
свае найшчырэйшыя віншаваныні і
зычэнні спадарыні Старшыні.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Міколу К. з Пружанаў. Такія матэрыялы, як
Вашы пра Чарнобыль, трэба распаўсясюджваць
між землякоў у форме ўётак. Гэта можна
рабіць легальна тыражом да 299 асобнікаў.
Зрабіць гэта Вы можаце з дапамогай тых у
Пружанах, хто кампютар і прынтар мае.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Віншую бацьку Сямёна з 60-годзьдзем. Зычым моцнага здароўя. Мы з табою. Сыны

Дзядзьку Аляксандра віншую з народзінамі. Добраага здароўя, вытрымкі і альтымізу. Печанкі

БАТЛЕЙНАЯ ИМПРЕЗА

Велікодная батлейная імпрэза (смешкі найноўшага часу; не для маленьких). Дамаўляймася загадэй! Skirwill@yahoo.com. Т.: 247-13-40. Запрасце пана Скірвілу (з 16-й да 22.30)

САДОК

Бацькі, якія ў пэрспэктыве жадаюць аддаць дзеці ў беларускі садок, час дзеяніцаў! Кантакты: т. 632-27-43 (Крысыціна), e-mail: kryscina@tut.by; 8-029-403-15-35 (Наталья)

КНІГІ

Беларускія кнігі, СД у Гомелі штонядзелю да 12.30. Мікрараён «Мельнікай Луг». Т.: 45-11-51

«НН» 100 ГАДОЎ

З ВАМИ

C. Солтанаўшчына. Слуцк. пав. Хлопец звёскі Ракавічы, гадоў 13, прыйшоў на рэзурэкцыю ў царкву ды, змартышыся, забіўся недзе ў куток ды заснуў так смачна, што і ня чуў, як выйшлі ўсе, а яго пакінулі аднаго ў царкве, зачыніўшы. Сядзеў бы ён невядома як доўга, каб не адзін чалавек, каторы спозніўся каробку пасыяніць. Прыехаў ён, калі людзі ўжо сънедали; падышоў да царквы, а там чутно, як быццам хто съплювае. Чалавек той, доўга ня думаўшы, пайшоў да бацькоў і кажа, што ў царкве хтосьці ёсьць. Сыпярша не хацелі верыць, але пасля бацькоў паклікаў людзей, што пайшлі глядзець гэтай праіавы. Калі яны адчынілі царкву — бачаць: там хлопец і гэтак ужо сплакаўся, што аж вочы ў яго падпухлі. Бедны хлопец!

**«НН». 1911 г., № 15. 21
красавіка.**

- Прыватныя абвесткі ў «НН» (ні больш за 15 словаў) дасылайце поштай (a/c 537, 220050 Менск), праз e-mail (nn@promedia.by) або размешчайце на форуме сайту www.nn.by.

**Наступны нумар
«НН» выйдзе пасля
Велікодных святаў,
28 красавіка, праз
два тыдні.**

Наша Ніва

н е з а л е ж н а я г а з е т а

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

3.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Яніка Купала (1914—1915), А.Лукшевіч,
У.Знамроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

галоўныя рэдактары Андрэй Дынько

фотарэдактары Арцём Ліва

нам.галоўнага рэдактара Андрэй Скурко

мастакі рэдактары Сяргей Харэўскі

выдавец і заснавальнік Фонд выдання газеты

«Наша Ніва»

адрес для дадзення: 220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам А2, 6 друк. Друкарня РУП «Вядавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарбіны, 79. Рэдакцыя не насе адказнасць за зміст рагіланых абвестак. Кошт свядомы. Пасыведчаныне аб реєстрацыі пэрыядычнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзена Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь. Юрэднычы адрес: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 112. Р/р 30152/1200012 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764.

Наклад 2521. Газета выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друк 23.00 12.04.2006.

Замова № 2023. Рэдакцыйны адрес: Менск, Калектарная, 20а/2а